

Samfundet for Dansk Genealogi og Personalhistorie

Dette værk er downloadet fra

Samfundet for Dansk Genealogi og Personalhistorie

www.genealogi.dk

Bemærk, at hjemmesiden indeholder værker, som er omfattet af ophavsret. For ældre værker, hvor ophavsretten er udløbet, kan PDF-filen frit downloades og anvendes.

For værker, som er omfattet af ophavsret, er det vigtigt at være opmærksom på, at PDF-filen kun må benyttes til rent personligt brug. Distribution og publicering af PDF-filen er ulovlig.

SAMFUNDET
FOR DANSK
GENEALOGI OG
PERSONALHISTORIE
STIFTET 1879

PERSONALHISTORISK TIDSSKRIFT

52DE AARGANG

(9. RÆKKE 4. BIND 2.—3. HÆFTE)
1931

UDGIVET AF
SAMFUNDET FOR DANSK GENEALOGI OG
PERSONALHISTORIE

INDHOLD

	Side
Breve fra Kong Christian den Ottende til Amtmand, Lensgreve Sigismund Ludvig Schulin. Meddelt af Kgl. Ordenshistoriograf, Dr. phil. <i>Louis Bobé</i>	81
Fra Rensborg 1808. Ved stud. mag. <i>Jørgen Hatting</i>	97
Periodiske Annotationer paa Serampore i Bengalen. Ved Kontorchef <i>L. Bie</i>	102
Et Brev fra Koleraaaret 1853. Ved stud. mag. <i>Niels A. Christiansen</i> ..	115
De ældste Led af Slægten Grove. Af Direktør <i>Th. Hauch-Fausbøll</i> ..	119
Optegnelser om Ellen Baltzersdatter Heisch, Nicolai Edingers. Ved Genealog <i>Albert Fabritius</i>	128
Berigtigelse af »En Familie Rosenbergs«. Af Postmester <i>C. Klitgaard</i> ..	131
Om Eiler Brockenhuus' kalenderoptegnelser og deres kildeværdi. Af Adjunkt, cand. mag. <i>Hans H. Fussing</i>	133
Berøringer mellem Frankfurt am Main og København i Forbindelse med Goethes Dichtung und Wahrheit. Af Kgl. Ordenshistoriograf, Dr. phil. <i>Louis Bobé</i>	136
Uddrag af Biskop Jens Bircherods Dugbøger 1658—1708. Ved Arkivar og Bibliotekar i Generaldirektoratet for Post- og Telegrafvæsenet <i>H. Hjorth-Nielsen</i>	142
N. F. S. Grundtvigs Brev til de danske Studenter 1819. Meddelt af Arkivar i Rigsarkivet, Dr. theol. <i>Bjørn Kornerup</i>	173
Anmeldelser	186
Smaa Meddelelser	192
Spørgsmaal og Svar	196
Samfundets Regnskab for Aaret 1930	200

I KOMMISSION: J. H. SCHULTZ ¹/₃ KØBENHAVN
AUGUST 1931

Spørgsmaal af genealogisk og personalhistorisk Natur kunne Samfundets Medlemmer erholde optaget i Tidsskriftet. Disse sendes til Samfundets Sekretær: Arkivar og Bibliotekar i Generaldirektoratet for Post- og Telegrafvæsenet *H. Hjorth-Nielsen*, Malmøgade 5, St. København Ø.

Samfundet for dansk Genealogi og Personalhistorie.

Medlemsbidraget er 12 Kr. aarlig.

Samfundet har siden dets Stiftelse i 1879 udgivet:

PERSONALHISTORISK TIDSSKRIFT

1. Række, Bind	I—III (1880—82)	ved <i>F. Krarup</i> .
1. — , —	IV—VI (1883—85)	ved <i>G. L. Wad</i> .
2. — , —	I—IV (1886—89)	ved <i>G. L. Wad</i> .
2. — , —	V—VI (1890—91)	ved <i>H. W. Harbou</i> .
3. — , —	I—III (1892—94)	ved <i>H. W. Harbou</i> .
3. — , —	IV—VI (1895—97)	ved <i>G. L. Grove</i> .
4. — , —	I—II (1898—99)	ved <i>C. E. A. Schøller</i> .
4. — , —	III—VI (1900—03)	ved <i>G. L. Grove</i> .
5. — , —	I—VI (1904—09)	ved <i>G. L. Grove</i> .
6. — , —	I (1910)	ved <i>G. L. Grove og Paul Hennings</i> .
6. — , —	II—VI (1911—15)	ved <i>Paul Hennings</i> .
7. — , —	I—VI (1916—21)	ved <i>Paul Hennings</i> .
8. — , —	I—VI (1922—27)	ved <i>Paul Hennings</i> .
9. — , —	I—III (1928—30)	ved <i>H. Hjorth-Nielsen</i> .

I Aargangen 1930 findes Indholdsfortegnelse til Tidsskriftets første 50 Aargange.

Aargangene 1880—1882, 1898 og 1919 er udsolgt. Prisen for Aargangene 1883—1921 er 3 Kr. pr. Bind. Saalænge Beholdning forefindes, sælges Aargangene 1883—1921, med Undtagelse af de udsolgte Aargange 1898 og 1919, for et samlet Beløb af 100 Kr., der, om ønskes, kan afdrages med 10 Kr. pr. Md. Aftale herom træffes med *J. H. Schultz Forlag*. Aargangene efter 1921 koster 15 Kr. pr. Aargang. — Enkelte Hæfter sælges ikke.

Personalhistorisk Tidsskrift kan kun erholdes, naar Medlemsrettigheder i Samfundet erhverves. Henvendelse herom sker direkte til Bestyrelsens Sekretær, Arkivar og Bibliotekar i Generaldirektoratet for Post- og Telegrafvæsenet *H. Hjorth-Nielsen*, Malmøgade 5, København Ø. Foreninger og Biblioteker har Adgang til at blive Medlemmer af Samfundet.

Breve fra Kong Christian den Ottende til Amtmand, Lensgreve Sigismund Ludvig Schulin.

Meddelt af **Louis Bobé.**

Lensgreve Sigismund Ludvig Schulin til Frederiksdal, Sønsøn af Kong Christian VI.s Statsminister og Raadgiver Lensgreve Johan Sigismund Schulin, fødtes 1777, blev 1795 Student med »præ«, studerede 1799—1801 ved Kiels Universitet under C. L. Reinhold, som vakte den Interesse for filosofiske Studier, der fulgte ham hele Livet igennem. I 1808 bestod han juridisk Embedsexamen ved Københavns Universitet, ægtede s. A. Louise Brown af den fra Skotland indvandrede Købmandsfamilie og levede indtil 1824, da han udnævntes til Amtmand over Præstø Amt, et stille og tilbagetrukket Liv paa sit kære Frederiksdal, optaget af Studier og skriftlige Udarbejdelser over »kristelig Filosofi« og Statsøkonomi. I 1831 tog han Afsked fra sin Amtmandsstilling, begrundet ved sit svagelige Helbred og sin Ulyst til Embedsgjerning; han døde 1836. (Nærmere om ham, se dette Tidsskr. 4 III. 18—48).

Ikke alene Naboskabet mellem Frederiksdal og Sorgenfri Slot førte Grev Schulin hyppigt sammen med Prins Christian Frederik og Prinsesse Caroline Amalie, men hele hans Livssyn, politiske Anskuelser og hans dybe Religiositet knyttede ham med Aarene stadigt nærmere til Fyrsteparret, og han bevarede deres Fortrolighed til sin Død. I de faa Breve, der er levned fra Christian VIII til ham (i Arkivet paa Frederiksdals Slot), udtrykker Kongen sig ogsaa mere uforbeholdent og hjerteligt, end han plejer at gøre i de Brevrækker, der indtil nu kendes fra hans Haand.

1.

Herr Greve!

Jeg bør underrette Dem og fornemmeligen Deres Kone om, at Lægen har talt om Muligheden af, at min lille Drengs Hoste var eller blev Kighoste.

Vel er jeg overbeviist om, at denne Sygdom, mindst af alle smitsomme, kan bringes paa anden eller tredie Haand; men naar Grevinden havde faaet dette at vide her, vilde hun have forskrækket sig. — Kan De desuagtet overtale sig til at komme, da haaber jeg, at saavel De som Grevinden ere overbeviste om, at De gjør os derved en sand Fornøjelse. —

I det Haab dog maaskee endnu at see Dem til Middag forbliver jeg Deres

tjenstvillige

Christian Frederich.

Sorgenfri d. 28. Maj 1809.

2.

... I dette Øjeblik er der en Crisis i vores politiske Sphære, men den vil være afgjort, inden De næste Gang faaer Brev herfral Efter Conferenzen i Abo ruster de Svenske af alle Kræfter, og skiøndt den Hielp, disse Helte skal tilføre Russerne, er Hovedsagen, er det dog ikke umueligt, at de betænker Danmark med et Besøg. Den 24e skal den Svenske Expedition udløbe, og det er vist meget viist og rigtigt, at sætte sig her paa en respectabel Fod, beredt til at afvise hver Fornærmelse eller Anfald, derfor ventes almindelig Indkaldelse og Troppernes Samling.

Sorgenfri d. 19. Sept. 1812.

3.

Min kiere Schulni!

Det vil være aldeles overensstemmende med mit Ønske, at tale ret aabenhjertig med Dem, min Ven, om de vigtige Begivenheder, vi have oplevet i den seenest henrundne Tid. Jeg har vunden dyrkiøbt Erfaring og haaber, at have udrettet noget godt, skiønt ej hvad jeg troede mig bestemt til at udrette. — De vil finde mig uforandret, jeg har vunden mit Helbred igien, og derved ogsaa Kraft til at bære Modgang og mangehaande Ærgrelser med Sindsroe. Vi kunne ej bedømme Forsynets skiulte Veje, men lykkelig er den, som ufravigelig stoler paa Gud og følger Pligtens Bud. —

Jeg haaber, at blidere Dage vente mig, og jeg stoler paa Deres Deeltagelse i Vee og Vel.

Kan De komme til mig Torsdag Formiddag, skal det meget glæde

Deres Ven

Christian Frederik.

Kiøbenhavn d. 15. Nov. 1814.

4.

Det vil være Dem kiert, af mig selv at høre bekræftet, hvad Rygtet allerede vil have bebudet, nemlig, at jeg er forlovet med min skiønne blide Cousine Caroline.

Der behøvedes ikke et langvarigt Bekiendtskab for at erkiende hendes reene Siels og hendes ømme Hiertes Fortrinlighed. Saa snart jeg troede at mærke, at mine Følelser giengieldtes, og at Overensstemmelse imellem vore Gemytter forsikrede os huuslig lykkelige Dage, hvis en saadan Forening kunde finde Sted mellem os, troede jeg ej længere at burde tie, og Held mig, at min oprigtige Erklæring giengieldtes med inderlig uskrømtet Kierlighed. —

De maatte kiende min Caroline, for ret at fatte mit Held, men for hvem der veed at sætte Priis paa den hulde Qvinde, maae quindelig Blidheds og Fromhed[s] yndigste og skiønneste Mønster, som min Caroline er, tilvisse have høj Værd; som en god Engel vil hun følge mig giennem Livet, og huuslig Lykke og Tilfredshed, Himmels bedste Gave, vil aldrig vige fra hendes Fied. — Ja, min Ven, jeg er meget lykkelig ved at have funden en saa huld Ledsagerinde og jeg maatte være saare uskiønsom, naar jeg var det mindre.

Endnu har jeg ikke Kongens Svar, saa at Declarationen endnu ej har funden Sted, men jeg veed forud, at han ikke haver noget mod denne Forbindelse, tvertimod, han seer den gierne — enhver der vil mit Vel, maae ogsaa glæde sig med mig og ønske mig Held.

At De gjør det, min kiere Schulin, og Deres kiere Louise med Dem, det veed jeg, og jeg takker Dem derfor. Opfyldes mit Ønske, saa bliver der Bryllup i Maj Maaned, og næste Sommer bliver da dobbelt, ja tidobbelt glædelig for os alle paa Sorgenfri. Vi skulle pleje Venskab og godt Naboskab mere end nogensinde og ofte fornøje os i Frederiksdals og Sorgenfries skionne Egne, naar vi samles for at nyde Naturens stille, velsignede Glæder. Maatte kun Freden skiænke os Roe og Evne til at nyde disse Goder, faae vilde da maaskee have Aarsag til at være saa fornøjede, saa taknemmelige mod Forsynet som vi. — Jeg vil glemme ald overstanden Møje og Modgang og takke Gud og udbrede Lyksalighed trindt om mig i min huuslige Kreds.

Har De nyelig seet min Fritz? Denne gode Dreng savner jeg nu, men des dyrebarere vil det være mig, naar jeg igien samles med ham, for, om Gud vil, i lang Tid ej at adskilles. En god og øm Moder for min Fritz vil Caroline ogsaa vorde og mig derved om muelig endnu kierere. Naar jeg kommer tilbage, kan jeg endnu ikke bestemme, thi jeg ønsker helst at afvente Kongen i Hertugdømmerne, jeg har fleere Aarsager for at ønske det; at være i Kiøbenhavn uden at have det ringeste der at bestille, var hverken ønskeligt, eller overensstemmende med hvad man i Almindelighed ønsker. Paa den anden Side varer Congressen i det uendelige, jeg veed Een der ønskede sine Venner til Nytaar, at de maatte leve saa længe som Congressen; men uden at troe, at den just skulde være en Menneskealder, saa er dens Slutning vel saare uvis, og Danemarks Anliggender, hvis de ellers tages for, blive nok med de sidste. At Kongen oppebier denne Tidspunkt, er rigtigt og nødvendigt, thi det er i Wien, at Sverrig skal nødes til at opfylde sine Forpligtelser og Danmark om mueligt finde videre Erstatning.

For den indvortes Bestyrelse er ellers dette Ophold saare ilde, thi der foretages ingen af de vigtige Forandringer i heele Administrationen, som ere nødvendige i et lidet Land som Danmark, wo

alles, nach dem grossen Maasse, schlecht zugeschnitten ist. — Ingen af de Forandringer i Finanz Administrationen, som ventedes til Nytaar, have saaledes funden Sted. Her er Sølv nok, og jeg hører ikke andet, end at Umschlaget i Kiel vil gaae godt fra Haanden. Gud veed, om der ej skulde findes forholdsmæssig lige saa meget Sølv i Danmark hos Landmanden og Jøderne som i Hertugdømmerne? Banken har vist endeel Sølv, men det vilde naturligvis faa Fødder at gaa paa ved Siden af det meget Papiir, og saalænge Jøderne kiøre i Wienervogne, ja selv fra Bukken paa Finanz Deligencen, der er forbandet let, bliver det ej anderledes. Ja, ja, min kiere Schulin, man kan godt spøge, naar man seer deslige i Afstand, men er man først deri, saa sveder man med de andre og kan først glæde sig, naar eens Sved ikke er saa unyttig, som de andres hidindtil. Til den Tid tales vi ogsaa ved og stedsefortroeligen som Venner, saaledes ønskes det af Deres uforanderlig

velvillige og forbundne

Christian Frederik.

Augustenborg d. 13. Jan. 1815.

5.

... Kongen talte jeg med d. 26. om Aftenen paa Gottorff. Han lod mig aldeles ikke mærke nogen personlig Fortrydelse, og jeg fandt Aarsag, at takke ham for hans Godhed og Venskab — han er nu i de Dage, jeg har været med ham her, aldeles som for-dum. I Dag Morges er han sejlet over til Fyen. Udrettet er intet vitterligt godt, kun ondt afværget, og det er allerede godt.

Deres Ven

Christian Frederik.

Augustenburg d. 31. Maj 1815.

6.

... Med Commissionsforhandlingerne om Holsteens Forfatning gaaer det langsomt, fordi Medlemmerne ej kan enes om de første, for dem gandske nye, Grundsætninger for en slig Statsforfatning, fordi man ej vil høre saadanne Forslag, som De nævner, men har foreskrevet Commissionen visse Grundsætninger, der nok ej ere at forene med Landets Tarv og endnu mindre med de confimerede Privilegier. De maae læse Actenstücke der Schl. Holst. Ritterschaft, og vil De deraf se, hvilke forviklede Vanskeligheder der rejse sig i Henseende til Schlesvig efter den ligeledes bekræftede nexus socialis mellem Ridderskabet i begge Hertugdømmer. Naar man vil kuldkaaste Privilegier, skulde man ej begynde med at bekræfte dem. Iøvrigt er saa lidet kundbart af Forhandlingerne, at

man kun lidet kan dømme om sammes Fremgang, men eet holder jeg mig overbeviist om, at man ved aabenhjertig og fast Villiesyttring om at ville udfinde en til Landets Tarv og Forhold passende Forfatning, vilde komme videre, end ved alle Krogveje, som føder Mistillid og Modstand.

Odense d. 2. Marts 1817.

7.

Een Oprigtighed er den anden værd. Jeg bør svare Dem, at jeg ved at yttre mig i mit sidste Brev om Vanskeligheden [ved] at finde en Opdrager til Fritz, ej havde til Hensigt at fremkalde det Tilbud, om jeg saa maa kalde det, som Deres Venskab for mig og Deres varme Følelser for Sagens Vigtighed har foranlediget Dem til at gjøre mig i saa Henseende. Jeg troer, at den der ansattes i saadan Post, maae være uafhængig, at Ejendommens Bestyrelse og Omsorgen for en talrig Familie ej vil forbindes dermed, og at det vilde være godt, om han var Militair (især i Kongens Øjne).

Det er min Hensigt, hvis Kongen tillader min Fraværelse herfra, at komme til Geburtsdagen til Kiøbenhavn; vi tales da nærmere ved om et Anliggende, over hvilket Deres Synsmaade stemmer saa meget overeens med min, og hvorved Deres Raad stedse skulle være mig dyrebare, som en oprigtig og christelig sindet Vens Raad altid bør være mig vigtige og kiere at høre.

Odense, d. 28. Jan. 1819.

8.

Særdeles glædet er jeg blevet ved Deres Skrivelse af 19. Sept., fremkaldt ved den Erindring, De af et oprigtigt Hierte og med Venskabs sande Følelse have ydet mig i Anledning af den foregaaende Dag. Jeg er vis paa, at De saare ofte har tænkt paa mig, og, som De selv siger, har De endog fleere Gange tilskrevet mig, men Betænkneligheder formedelst Posternes muelige Usikkerhed har forhindret Dem fra at afsende disse Breve, der vist havde været mig saare velkomne. Samme Frygt har ogsaa afholdt mig fra at tilskrive Dem herfra, thi jeg gad, sandt at sige, gjerne meddele Dem adskilligt uden Forbeholdenhed; jeg veed, at naar det først er nedlagt hos Dem, er det i en sikker Vens Hænder, og jeg har den Tiltroe til Dem, at jeg kunde sige Dem meget, som jeg ej sagde til andre. Imidlertid lade være at skrive, vil og kan jeg ikke, thi jeg troer, det gjør Dem Fornøjelse, at modtage Brev fra mig, det skee da, selv med Opofrelse af, hvad der kunde forøge Brevets Interesse, men som man ej kan betroe til Postens muelig usikre Gang (skiøndt jeg dog hidindtil ej har mærket nogen Usikkerhed i Brevvexlingen).

Først det væsentligste for Vennen, gode Tidender om min Kones Helbred, hun har tilbragt Sommeren meget behageligen paa det os af Kongen indrømmede Lystslot Quisisana ved Castelamare, har brugt Sundhedsbrønden sammesteds, og denne, men især den sunde Luft, thi Stedet er højtbeliggende, og Luften er friskere, end i Dalen, har virket saare veldædigen paa Hendes Helbred. Hun har ført et meget roeligt Liv og er meget tilfreds derved. Jeg har været meget glad ved at see Hende saa tilfreds, og jeg har med Taknemmelighed erkjendt, at vi aldrig kunde have faaet noget behageligere Sommerophold i et Clima, hvor det ellers om Sommeren ej er godt at være formedelst den umaadelige Hede, indtil 29° Reaum. og derhos 4 Maaneders Tørke. Søbadene have forfrisket mig, og jeg befinder mig meget vel. De seer, vi ere endnu her, da vi finde os saa tilfreds, og vi hidtil i den Usikkerhed, hvori Tingene svæve, ej har villet leje Vintervaaning i Neapel, allerhelst da Forsigtighed har tilraadet, hellere at tage samme i Rom.

Jeg har gjort forskellige Toure i Egnen og til Øerne, og Neapel har jeg flere Gange besøgt, for selv at see og erfare meget, der naturligviis maatte være saare interessant for mig og lærerigt tillige. —

Jeg har været Vidne til, hvor let en arbitrair Ministers Regiering kuldkaastes, fordi den ingen fast Grundvold har at støtte sig paa og ingen Støtte kan hente af den offentlige Meening. Jeg har seet, hvor skrækkelig bedraget en Fyrste kan blive, der ej hører andre, end sine udvalgte Ministre, og som stoler paa den væbnede Magt, der forstum brugtes som Redskab i Despotens Haand, men nu snarere falder til den anden Yderlighed, først af alle, at glemme Eed og Pligt, — jeg har erfaret, hvormeget, og altsaa og, hvormeget ondt der kan udrettes ved hemmelige Selskabers Indflydelse; hvormeget eet Ord (Constitution), hvis Betydning Mængden ikke engang forstaaer, kan opflamme en heel Nation, naar det fremstilles som Middelet, hvorved Misbrug skulle hemmes, Frihed og Velstand begrundes; og med Deeltagelse maa man erkjende, hvor levende og kraftig et Folks Sindelag udtaler sig, naar det føler sin egen Værd og vil forsvare sin Selvstændighed. Saaledes viser sig i Særdeleshed Aanden i Provindserne, hvor Unge og Gamle kappes om at stille sig under Vaaben, og hvor der beredes Østerigerne, hvis de komme, en Ødeleggelses Krig, som i Spanien. Man forestiller sig i andre Lande, og tydske Blade bestyrke heri, at Landet er voldgivet til Anarchie og Misgierninger; intet mindre, der har fra det første Øjeblik af, da Regieringen gav efter for den, vist nok paa en saare ulovlig og fordømmelig Maade udtalte almeene Villie, ingen Voldsomheder funden Sted, selv de offentlige Forbrydelsers Antal have mærkeligen aftaget, og Røverier, som vare hyppige i Provind-

serne, have næsten ophørt. Den personlige Sikkerhed er saaledes ingensinde bleven krænket, og vi som Fremmede have ikke et Øjeblik havt Aarsag at være bekymrede.

De talrige Carbonari og Folket, som har fulgt disses Indskydelser, have aldrig villet andet end Constitutionen, og Regieringen kan udrette alt, naar den grunder sin Magt paa samme. Kongen og den Kongelige Familie er elsket og sikker saalænge ej udvortes Magt kommer, under Paaskud at bistaa Kongen, for at kuld-kaste Forfatningen og den indførte Tingenes Orden, som, naar den faaer Tid til at uddanne sig, kan bære velsignede Frugter. — En Ulykke for en Stat maae man imidlertid ansee det at være, naar slige Omvæltninger skee som her paa oprørsviis, uforberedede af en viis Regiering; thi, Hensigten være end den bedste, i en Revolution løsgives Lidenskaberne, og det er snarere en lykkelig Hændelse end mueligt at styre, naar Udfaldet ej bliver sørgeligt og langt anderledes, end man forestiller sig det. End er Enden ej, hvis Østerigerne angribe, kunne endnu mange Rædselsscener forestaae. Pøbelen er voldsom, hvis den nogensinde løsrives, Palermo har afgivet et frygteligt Exempel herpaa, og desværre er den ulykkelige Sicilianske Fejde ej endnu til Ende. Generalen Florestano Pepe (en Broder til den anden General Pepe) har tilendebragt Fjendtlighederne og sat sig i Besiddelse af Palermo (der havde forsvaret sig i 10 Dage) ifølge en Convention, sluttet d. 5. Oct., men da han heri havde lovet Sicilianerne, at Deputerede af enhver Commune skulde komme sammen, for efter Stemme fleerhed at bestemme, om Sicilien skulde have et fra Neapel særskildt Parlament, saa har Parlamentet og Regieringen forkastet denne Convention, og det er nu at befrygte, at Krigen med alle Rædselsscener fornyes igjen, ja, at selv størstedeelen af Sicilien tager Deel i samme. Generalen er kaldt tilbage for at giøre Regnskab for sin Handlemaade, en anden General og Troppesforstærkning sendes derover. Dette er visseligen en stor Ulykke for dette Land og kan let have de ulykkeligste Følger.

Vi gaae som snarest til Rom, hvor Opholdet i Vintermaanederne vil være interessant og, som jeg haaber, fremdeles veldædigt for min Kones Helbred. Vi kunne i Vinter ej forlade Italien eller det sydlige Frankrig, hvis Uroligheder fordriver os fra Italien, thi mod Norden maae man rejse om Sommeren, og da vil fra April og Maj Maaneder af ingen Tid være tilovers, for giennem Schweiz og Tydskland at naae hjem næste Sommer. Jeg længes nu meget efter at see mit Fædreneland, min Søn, mine Venner igjen, og en Rejse til Frankerig og Engeland vilde, naar den skulde giøres med Nytte, medtage over $\frac{1}{2}$ Aar. Hvis Kongen ønsker, at jeg skulde besøge disse Lande paa denne Rejse, og han vil give Penge dertil, saa maae han tillade eller befale, at jeg først behøver at komme tilbage For-

aaret 1822, men ønske kan jeg det ikke og hellere gør jeg denne Tour en anden gang om nogle Aar. — Hvad skulde jeg desuden kunne udrette i Engeland.

Jeg veed iøvrigt, at snarere Bekymringer end Glæde venter mig efter Tilbagekomsten, thi Fædrenelandets Tilstand er ej glædelig, den offentlige og private Velstand er vældigen rystet, og de i Sommer stedfundne Banqueroutter have bidraget højligentil til at svække Tiltroen til vor Handelsstands Soliditet; imidlertid synes mig dog at det er en Trøst, ja en Beroligelse for vor Finanzbestyrelse, at Coursen ej har forandret sig under disse sørgelige Handelsconjuncturer, og jeg skulde deraf slutte, at denne ukonstlet har truffet en naturlig Standpunkt, som ikkun saare ulykkelige Omstændigheder saasom en Krigs Udbrud vil kunne forværre, men som snarere, ved Seddelmassens planmæssige Formindskelse, vil forbedres.

De gode Efterretninger, De giver mig om min Søn og om hans Opdragelse tiene mig til stor Beroligelse. Det glæder mig at høre, at han stundom kommer til Frederiksdal, og at Deres Sønner ofte besøge ham.

Hvad rejser F r i t z W a r n s t e d t paa? Han kunde gierne have blevet sin første Hensigt troe, at følge Thorvaldsen. Jeg har det visse Haab at see denne herlige Mand og Kunstnere i Rom. Han vil nu være i Warschau eller Wien. —

Quisisana d. 16. Oct. 1820.

9.

Deres Erindring d. 18. Sept. og det venskabelige Brev, samme har fremkaldt, har inderligen glædet mig, og ligesom jeg i de Forhold, der bestaaer mellem os, tør sætte Hiertets Fordringer øverst, saa forsikrer jeg Dem, min kiere Schulin, at et saadant Tungebrev, som De kalder det, et Brev, hvori Hiertet løber af med Pennen, er mig allerkiere. Jeg veed, De siger aldrig andet, end hvad De mener (en herlig Egenskab, som Fyrster aldrig noksom kan paa-skiønne hos deres Venner, og som jeg med Deres Tilladelse ofte skal paakræve), derfor skienner jeg dobbelt paa Deres venskabelige Yttringer, i hvor partiske til min Fordeel de end maatte være. Bliv altid min Ven som hidtil og vær forvissat om mit Sindelags Uforanderlighed. Det Brev, der behøver at reenskrives, skienker jeg Dem imidlertid ej heller, det vil maaskee give mig Anledning til meere Udvikling af Ideer i mit Svar, som De kan vente fra Paris. Denne Rejse er Dem kier, ikke sandt? Jeg husker, at De i et Brev til Neapel har raadet mig til samme som det interessanteste, der endnu kunde forestaa. Jeg svarede dengang ubestemt derpaa, da jeg egentligen ikke ønskede at forlænge min Fraværelse, men jeg

havde ikke glemt Deres yttrede Meening, som og kunde være flere af mine Venners og oplyste Landsmænds, da jeg valgte at spørge Kongen ligefrem, om han ansaae det for rigtigst, at jeg inden min Hjemkomst besøgte Frankerig, og om mueligt Engeland, da jeg ikke ønskede, man skulde bebrejde mig at have efterladt det. Kongen svarede mig, at han vilde ansee det for Uret, nu jeg engang var ude, ej at besøge disse interessante Lande, hvisaarsag han intet vilde have imod denne Rejseplan; senere lettede han endog dens Udførelse ved et Arrangement med mine Penge-Anliggender, i Forhold til min Banquier. Jeg kunde nu ej være tvivlsom over det Valg, jeg burde træffe, og mit Ønske er nu blot, at jeg maa høste mueligste Nytte af den forestaaende interessante og lærerige Rejse. — Opgiv mig i Deres Brev, hvad der efter Deres Skiønnende er vigtigst at aprofondere i den franske eller engelske Regieringsforvaltning. Begge ville være lærerige at studere, saavel for deres Fuldkommenheders som Manglers Skyld. —

Vi tænke om en 4 Uger at være i Paris. Jeg haaber, at min Kones Helbred, som nu er ønskeligt, skal taale Klimatet sammesteds godt, og da tvivler jeg ikke om, at Opholdet i Paris jo vil behage Hende og være os alle frydefuldt. De vilde glæde sig ved at see min elskede Caroline nu saa vel som Hun er. Opholdet i Italien og Schweitzes Biergluft have virket velgiørende paa Hendes Sundhed, og jeg ønsker kun, at det saaledes maa vedblive. Jeg er selv meget vel befindende og De vil, naar De seer mig igien ad Aare, fornøje Dem med mig over, at jeg er bleven kiendelig magrere. Min Søster og Svoger ere for Tiden her i Genf, de følge nok med os til Lyon, men ellers staaer deres Hu mere til Nord Italien end til Frankerig. —

Tak, min kiere Schulin, for Deres Deeltagelse i min Søns vel overstandne Uheld. At Han har viist saa megen Siels og Legemsstyrke, har trøstet mig over Tilfældet selv, og kan være gavnligt til hans Karakters Udvikling. — Heldigviis har Gouverneur B a r d e n f l e t h igien vunden sit Helbred, i bedre Hænder kunde min Søn vist ikke anbetrees.

Jeg forbliver min kiere Schulin

Deres hengivne Ven

Christian Frederik.

Genf d. 8. Oct. 1821.

De ville hilse B e t s y A n k e r fra mig. De vil have ærgret Dem paa mine Vegne og beklaget min skuffede Tiltro i Anledning af H a r b o u s Opførsel.

10.

De veed, hvor kierkomne Deres Breve ere mig, og at det stedse er væsentligt og glædeligt for mig at høre Venskabs Stemme. Derfor ret inderlig Tak for Deres sidste af 30. Marts. Samstemmende med Deres Ønske rejse vi til Engeland; Kongen har bevilget det og bestemt et extraordinair Tilskud til denne Rejse. Jeg skal vist søge at gøre mig samme saa nyttig som muelig og ej tabe af Sigte, hvad De saa rigtigen anfører om vort Fædrelands nøjere Forbindelse med Storbritannien, der vist nok vil være nødvendig til vores Selvopholdelse og til Statens Opkomst. De mangehaande Rygter, som fylde Aviserne, vise, selv om de, som man paastaaer, ere ganske usande, den Værd, man giver vor Beliggenhed og Forbund med os. Statens meest blomstrende Tilstand vilde findes i Neutralitæten, men skal der vælges, troer jeg ikke, at Valget mellem de tvende store Magter kunde være tvivlsom. Hvorledes man egentligen er stemt angaaende os, vil jeg snart erfare og skal ej fortie det for høje Vedkommende.

De vil ej omtvile den særdeles Interesse med hvilken jeg har giennemlæst Deres Breve; den sande christelige Aand og Troe, der fremlyser af samme, kan ikke andet end glæde mig, og gøre Vennen kierere for Vennen, der ganske deeler Deres Haab om en lykkeligere Fremtid, grundet paa den meere almindelige Erkiendelse af Guds Styrelse igiennem Christi Aabenbaring, men skjøndt det med Guds Bistand gaar til det bedre i de fleeste Lande, saa troer jeg dog, at Modstandere som Vantro, Herskesyge og Dumhed og Sandselighed foraarsager en meget betydelig [Skade], og at lang Tid behøves til at overvinde samme. Hvad Regeringsform angaaer, da er det sidste Resultat, at enhver god og faderlig Regiering, i hvad Form den end haver, er den meest velgørende for Folket; men hvilken Regieringsform, der yder den største Sikkerhed mod Vilkaarlighed, derom kan være forskiellige Meeninger. Gid enhver Nation fandt sig lykkeligst ved sin; i alle Tilfælde er enhver voldsom og uforberedt Forandring højst farlig, og som oftest ulykkelig i sine Følger.

Det vil være Dem kiert at erfare, at jeg her i Paris giennemgaer Grundsætningerne for l'Oeconomie politique med den bekiendte og kundskabsfulde S a y. Mange Begreber finder man der ved berigtigede, og jeg haaber, at det ej skal være uden Gavn for mig i Fremtiden. Mit Ophold her i Paris har overhovedet haft megen Interesse for mig, da jeg har lært mange kundskabsfulde Mænd at kiende og knyttet gavnlige videnskabelige Forbindelser. Musik og Theatrene have skaffet mig mere Nydelse end de talrige Selskaber i Vinter, hvor man efter den engelske Mode inviterer fleere Mennesker, end Værelserne kan rumme, og hvor det altsaa neppe er

mueligt at røre sig, endsige danse. *Mariane La Ferté* har jeg ofte seet, hun har et meget vel indrettet Huus og er altid dansk i Hiertet. — Jeg har hilst Hende fra Dem, og jeg skal ogsaa hilse fra Hende. — Deres Svigerinde har været hos os, og min Kone har interesseret sig for at see *Grev Foucault* ansat, men hidindtil er det bleven ved gode Løfter. Deres Omstændigheder er desværre saare indskrænkede.

Min Kone takker Dem for Deres venskabelige Erindring, og hun stoler med mig paa Deres venskabelige Sindelag mod os begge. Hendes Helbred er Gudskelov meget godt, hvortil den milde, næsten italienske Vinter ej har bidraget lidet. Jeg har ogsaa nydt bedste Helbred her i Paris.

Vi forlade denne Stad d. 6. Maj, ugierne, det nægter jeg ikke. I Juli tænker jeg at rejse giennem Holland tilbage til Fædrelandet, saa at vi i August, som jeg haaber, kunne samles paa det yndige Sorgenfri og Frederiksdal til sand Glæde for mig, det vil De ej omtvivle.

Deres oprigtige Ven

Christian Frederik.

Paris d. 18. Apr. 1822.

11.

Hvad De nævner om Deres Embedsførelse, maae jeg aldeles bifalde, ligesaafuldt som om jeg var Deres Amts Gouverneur, men De vil daarlig anbefale sig hos Collegierne, naar De ej spørger sig saameget for som de andre Amtmænd, — imidlertid er det ikke min Meening, at De skal gjøre det, naar De kan handle selv. Hvad den Idee om Gouvernementets Udvidelse angaaer, da er det bedst at lade den beroe, thi Landet er jo dog egentlig talt saa lille, at Administrationen ej behøver at deeles, og skulde nogen Provinds trænge til en særegen Gouverneur, saa var det dog snarere det afliggende Jylland. Naturligviis er Gouv. i Fyen ikke en Virkekreds, man kunde ønske, skulde binde Rigets første Prinds langt fra Regieringens Hovedsæde, men det er jo ikke heller meere Tilfældet, og saaledes er denne Virkekreds mig kier, siden jeg dog stundom formaaer at udrette noget godt og tillige bliver bekiendt med Administrationens Fordele og Mangler.

De franske Aviser ere for Tiden yderst interessante og lærerige, *Adler* skal opbevare dem for Dem til Giennemlæsning, naar De, som jeg haaber, snart kommer til Byen. Det forekommer mig uforsvarlig uoverlagt af Ministrene, at bringe de delicate Spørgsmaal paa Bane om Emigrationens Fortienstlighed eller Brøde som overhovedet ved Forslaget om Emigranternes Skadesløsholdelse

at opægge Partieaanden og føde Kievlerier og Processer om mit og dit. I den seeneste Debatte har Ministrene støttet sig paa Charten mod Ultraernes ublue Fordringer. De vil gjøre den Artikkel om Nationalgodsernes Sikkerhed til en reglementarisk Artikkel og een er gaaet saa vidt at sige, at Kongens Ord i Charten: les propriétés nationales s o n t inviolables, involverede ikke qu'elles le s e r o n t.

Loven mod Sacrilège, som man maae antage, at det Jesuitiske Partie har paanødet Ministeriet, er gaaet igennem i Pairskammeret, men kun med 4 Stemmer. Der er i den Anledning holdt nogle fortreffelige Taler. Biskopperne have som Pairs stemt for Dødsstraffen, hvad de som Kirkens Tienere ej kunde. Il y a avec le ciel des accommodements synes at være Valgsproget d'ér, dog er der nogle Prælater og deriblandt Erkebispnen af Paris, der slet ikke have stemt....

Kiøbenhavn d. 5. Marts 1825.

12.

... De dømmer ligesom jeg om de bevidste Prædikener af Doctor F a b e r. Jeg kiender desuden Manden som en oplyst Religionslærer, der af Overbeviisning arbejder det om sig gribende Sectevæsen og Methodisterie imod, hvilket han har bestræbt sig for ved de 12 Prædikener, til hvis Udgivelse jeg har opmuntret ham. Det er med slige aandelige Vaaben og ved den gavnlige Indflydelse, som en christeligindet Præst kan have paa sin Meenighed, at det Uvæsen, som overtroiske Secter berede, maae modarbejdes. Denne Meening har jeg yttret for Cancelliet, som ogsaa i Overensstemmelse dermed udstædede et Circulaire til Gejstligheden i Fyen. Det skulde gjøre mig ondt, om vor Ven R ø n n e offentlig recenseerte Prækenerne med Bitterhed og drog til feldts mod Forstandens Brug i Religionsager. Jeg underskriver gandske hvad De derom siger.

Efter at Regnen i denne Egn gav grundet Bekymring for Høstens Udfald, indtraf det fordelagtigste Høstvejr, som har vedvaret heele denne Uge og gjort det mueligt, allerede nu at bierge den meeste Sæd. Straaet allene synes at have lidt en Deel.

De er vel underrettet om, at Comtesse Y o l d i og Kamjr. C o o p m a n n s have havt Bryllop i Mandags, og at de tilbringe Hvedebrødsdagene paa Næromgaard. Jeg har endnu ikke seet de unge Folk. — De rejse snart for at være d. 20. Sept. senest i Paris.

Sorgenfri d. 26. Aug. 1825.

13.

Jeg erfarer, at De befinder Dem i Kiøbenhavn, og benytter derfor Lejligheden for at skrive Dem et Par Ord i Giensvar paa Deres sidste Brev, og for tillige at underrette Dem om, at jeg ej har kunnet meddele Kongen noget desangaaende, i min Fraværelse, og da jeg desuden ej troede, at De kom til Byen førend d. 28., hvilket havde levnet mig Tid til m u n d t l i g e n at forklare Sammenhængen, saaledes som det bedst lader sig gjøre. Nu har De selv haft Lejlighed til at forklare alt og haaber jeg, at alt jevner sig med Deres Fuldmægtigs Afskedigelse. — At jeg iøvrigt ikke fritager Amtmanden for Ansvarret for alle de Sager eller Breve, der maatte hvile uexpederede, og som han ej kiender eller veed at være indkomne, ytrer jeg med velberaadt Hu, da det sandeligen var Synd, og skulde smerte mig, om De skulde lide ved en Fuldmægtigs Uefterrettelighed, men De bør forekomme det ved mindre Godtroenhed mod en saadan Betient, ved selv at aabne alle Breve og ved flittigen at eftersee Protocollerne, især Referat Protocollen, hvori alle Sager bør indføres. Det glæder mig, at De i min aabenhjertige Fremgangsmaade har gienkiendt det Venskab, hvormed jeg forbliver, min kiere Schuln,

Deres velvillige og oprigtige

Christian Frederik.

Fredensborg d. 21. Oct. 1826.

14.

Med særdeles Deeltagelse har jeg saavelsom min Kone erfaret Deres Datters Forlovelse med Kammerjunker Z e u t h e n, og den Forsikring, De tilføjer, at det er Hendes eget Valg, maae forøge den Glæde, som enhver, der kiender Hende, og som er Ven af Hendes Forældre, maa føle ved at see Hende saa vel forsørget.

De har i Anledning af denne for Dem saa lykkelige Begivenhed tilskrevet Rønne et Brev, som jeg dog neppe tør anmode ham om at laane til Giennemlæsning, naar jeg ej veed, om han har Deres Tilladelse til at meddele det. Efter hvad De skriver mig, formodentlig af lignende Indhold, har jeg Grund til at troe, at De har yttret Dem i flere Deelee afvigende fra hans Meeninger, især om den blinde Troe. Dog underskriver jeg gandske, hvad De i den Henseende siger, og at De nævner Kierlighed og Ydmyghed viist i Gierningen, som den sande Troes bedste Frugter, er i mine Øjne den første og vigtigste af alle christelige Sandheder. — Hvad De ahner om religiøse Omvæltninger, kan jeg ej troe saa farligt. Den religiøse Aand er ej saa levende hos Folkene, at den skulde kunne fremkalde slige Omvæltninger; Fanatismen kan misledes til store Misgierninger,

men den maae Regieringerne holde i Ave, og de kunne herved regne paa Bistand af den bedre, den meere oplyste Deel af Nationerne. Dette har det engelske Ministerium følt og stolet paa; ved de bevilgede Bills er Fanatismens onde Følger forekomne i Irland, og jeg troer ikke, at der er Fare for, at det protestantiske Folk i England skulde lade sig forlede til en Reaction, dertil troer jeg dets religiøse Aand at være for fornuftig og sindig.

Jeg seer i den heele Mesure slet intet religiøst eller noget foretaget af christen Kierlighed eller Følelse af Ret og Billighed, men blot Politik. Hensigten er at skaffe Roe indenlands, for at kunne virke des kraftigere udenfor Rigets Grændser, og det skulde ikke undre mig, om den første Følge af denne christelige Forholdsregel vilde være, at Storsultanen blev kraftigere understøttet. — Hertil behøves kun en klog Eftergivenhed af Divanet, hvad de græske Anliggender angaar; men den vil de overmodige Tyrkere maaske ej bequemme sig til, og da kunde det tyrkiske Rige endnu gaae til Grunde mod Englands Ønske og Villie. Politiske Omvæltninger kunne vist forestaae, men religiøse eller en religiøs Kamp, den være kort eller lang, venter jeg ikke. Det jesuitiske Parti, som vil herske over Kongerne og have det uoplyste Folk i Ledebaand, er et politisk herskesygt Parti, som man maae modarbejde ved Folke Oplysning, og ved Concordater, der bestemme Kirkens Stilling til Staten (som i Frankerige, naar det var overholdt). — At behandle Catholikerne i England og Irland som Dissenters uden at bekymre sig om deres kirkelige Forfatning, forekommer mig farligt; men Statsforfatningen der tillader vel ingen anden Foranstaltning.

Ingen Frimurer vil kunne sige Dem noget sikkert om Tid og Sted, naar Herrens Rige paa Jorden skal komme, Landgreven troer det nær; mig synes ej, at det er sandsynligt, thi Verden er vist ikke moden til saadant Regimente og især ikke religiøs nok til at modtage det; hvor særdeles langt er Menneskeslægten ikke fra at være een Hiord for een Hyrde. Vi kortsynede Mennesker maae ej heller glemme, at for den evige Gud ere tusinde Aar som et Øjeblik.

Det tør man vel sige, at vort kiere Fædreland ej fortjener at sættes ringere end andre Stater, naar deres Folks og Styreses moralske Værd skal vejes.

Hvad De siger mig om Deres huuslige og individuelle Stilling kan ikke andet end glæde mig som Deres Ven.

Udkommet er imidlertid en vanskelig Anstødssten; og man maae haabe, at en Embedsstilling i Hovedstaden i Tiden kan convenere Dem endnu bedre. At De nævner den diplomatiske Carriere, undrer mig, thi det vilde jo fjerne Dem endnu længere, og desuden passer De ikke derfor. De er meget for ærlig og ligefrem til at være Diplomat med Nytte for Deres Kald.

Jeg kan ikke slutte, uden at meddele Dem en Nyhed, som vil glæde Dem, da jeg veed De elsker Kongen og de Paagieldende: min Broder er siden igaar forlovet med Kronprindsessen, og alle ere meget glade derved. I næste Uge bliver det declareret; indtil den Tid beder jeg Dem ej at fortælle det udenfor Deres Kreds, men De behøver ej at nægte det, naar det vides.

Min Kone, som med Fornøjelse har læst Deres Brev, hilser Dem meget, og vi bede begge at hilse Deres Frue og Børn.

Jeg henlever Deres velvilligste Ven

Christian Frederik.

Kiøbenhavn 20. April 1829.

15.

... Siden De tilskrev mig, have Begivenhederne i Belgien og flere Steder i Tydskland udviklet sig endnu mere foruroligende. I Brunsvig har Despotismen baaret sine sørgelige Frugter, og dette Exempel kan være lærerigt for mangen ung og uerfaren Fyrste, der tidligen faaar Myndighed. I Cassel og Sachsen vil sande Forbedringer i Statsstyrelsen og Forfatningen udgaae af disse Rystelser, men Maaden er højligten at beklage, og Fyrsterne og deres Ministre maae det med Rette forekastes, at de ej, ved selv indførte Forbedringer i Statsstyrelsen, forekomme slige Optrin og Voldsomheder. Denne Statskløgt, Kiendskab til Statens Forfatning og Fornødenhed, overhovedet ald practisk Anvendelse af Retfærds Grundsætninger og Dyds Forskrifter, er det, at Statsmænd og især Fyrsterne bør tilegne sig, naar de ville befordre og sikre Folkenes Lyksalighed. Dette kan gjerne have været Hensigten ved den saakaldte hellige Alliances Stiftelse, men da der ikke findes nogen positiv Statskunst i Jesu Bud, saa see vi ogsaa, hvorledes Jesu saakaldte Statholdere have anvendt disse Bud, nemlig til Folkenes Undertrykkelse. Den hellige Alliances skrallende Ord og Løfter er blevne en tom Lyd, og Krige og Ødelæggelse, selv af Grækerne som Christne betragtede, ere udgaade af denne Alliances Beslutninger. Christi Rige paa Jorden maatte vist tilkiendegive sig paa en anden Maade, men derfor troer jeg det ogsaa saare fiernt, og store Rystelser maae endnu forudgaae, førend den evige Fred kan forventes.

Hvad De siger om de religiøse Partier, underskriver jeg gandske, nyelig er en Bog, et Svar af Prof. Clausen udkommet, som jeg ej endnu har læst; det vil ikkun forlænge og forbitre Striden, men heraf kan ogsaa mueligen noget godt udgaae.

Gade Optøjerne i Kiøbenhavn vare af ingen Betydenhed og uden Hensigt. Kongen har havt den Glæde at modtages i Skue-

spilhuset (i Torsdags) med megen Enthousiasme og en Sang, som man forsikrer, ikke var udgivet af Theater-Directionen. — Dette er Udtrykket af den Stemning, der ingensinde har fornægtet sig.

Sorgenfri d. 9. Oct. 1830.

ANMÆRKNINGER

6. Actenstücke: F. C. Dahlmann, Sammlung der wichtigsten Aktenstücke die Angelegenheiten der Schl. Holst. Ritterschaft betreffend, 1815—19. — 8. Pepe: Florestano Pepes Broder Guiglelmo, Fører for Carbonarierne, holdt Revolutionen i Neapel tilbage. — Fritz Warnstedt (1785—1836), Overlandevejsinspektør, var 1820—22 paa Rejser af Sundhedshensyn. — 9. Bardenfleth: Carl Emil B. (1807—57), var fra 1827 knyttet til den senere Kong Frederik VII., 1841 Hofchef hos Prinsen og hans anden Hustru, 1848 Geheimstatsminister og Præsident i danske Kancelli. — Betsy Anker: Betzy Sneedorff (1790—1875), Datter af Admiral H. C. Sneedorff, Hofdame ved det danske Hof, Prins Christians Sværmeri; gift 1816 m. Gen.major, Kabinetssekr. hos Kong Carl Johan, Carsten Anker. — Harbou: Wilh. Henrik H. (1771—1845), Kæmner ved Prinsens Hofetat, maatte 1822 opgive sit Bo (Persh. Tidsskr. 2 III 248). — 10. Say: Jean Baptiste Say (1767—1832), Prof. ved Collège de France, banede Vejen for Adam Smiths Lære i Frankrig, udgav bl. a. Cours d'économie politique pratique. — Foucault: Louis Marie Florent de Foucault, fransk Brigadegeneral, gift m. Lensgrevinde Schulins ældre Søster Anna (Nancy) Brown. — 11. Adler: Johan Gunder Adler (1784—1852), fra 1814 Privatsekretær hos Prins Christian Frederik og efter dennes Tronbestigelse Kabinetssekretær. — 12. Faber: Biskop Nicolai Faber (1789—1848), udgav 1825 tolv Prædikener til Dels foranledigede ved den Lægmandsbevægelse, der i hine Aar gik over hele Fyen, og som vakte megen Opsigt. — Rønne: Bone Falch R. (1764—1833), fra 1802 Præst i Kongens Lyngby til sin Død, stiftede 1821 Missionsselskabet. — Yoldi: Josefa (Pepita) Comtesse Yoldi, f. 1802—o. 1880; gift 1825 m. Kammerherre Edzard Willem de Coopmans, dansk Chargé d'affaires i Dresden (se E. Gigas, Litteratur og Historie II 134 ff.). — 14. Zeuthen: Comtesse Sophie Hedevig Schulin (1810—66), gift 1829 m. Lensbaron Christian Frederik Zeuthen.

Fra Rensborg 1808.

Ved **Jørgen Hatting.**

Da Krigsfaren i 1806 følte overhængende, tog Kronprins Frederik Ophold i Rensborg; i de følgende for Danmark så skæbnesvangre Aar samledes Landets Styrelse i stedse højere Grad under hans personlige Ledelse i Hertugdømmerne. I Bakkehusets Manuskriptsamling findes nedenstaaende Breve fra Rentekammerdeputeret *Mads Fridsch*¹⁾ til hans Kollega Konferensråd *Peder Wormskjold*²⁾. De giver et Billede af Stemningen blandt de af Centraladministrationens Embedsmænd, der måtte følge Regeringen til Rensborg. Brevene er skrevet i den bevægede Tid omkring Christian VII's Død d. 13. Marts 1808.

Rensborg den 24. Febr. 1808.

Nu maa man vel ansee det som afgjort — gode Ven! at vi forblive enten her eller et andet Sted paa Fastlandet, saalænge Krigen vedvarer, og altsaa er det ikke at forudsee, naar vi kan vente at samles med vore Kolleger i Kjøbenhavn. Ingenlunde kan man sige, at vi lide nogen Nød her i Rensborg; men dog er det ejheller behageligt saaledes at leve paa Feldtfod, især naar man ikke mere er ung. Man savner sin vante Maade at leve paa, sine smaa Beqvemmeligheder og sine sædvanlige Omgangsvener. Ofte har jeg tænkt paa at lade mine Børn komme herud til mig; men det er næsten Synd at rive dem ud fra alle deres Bekjendtskaber og føre dem hen paa et fremmed Sted, hvor de maatte leve uden Huusholdnings-sysler, indskrænkede til et par Værelser, og hvor Eensomheden altsaa blev dem saa meget mere følelig. Heraf lader det sig forklare, at vore Fruentimmer i Almindelighed, men især de ugifte, længes inderlig efter at komme hjem igjen. Mange, og maaskee de Fleste, af Mandfolkene ønske det samme. Nogle er det ligegyldigt, men Andre, iblandt hvilke jeg kan regne Konferentsraad *Hö*³⁾, finde sig saa vel her, at de ikke vil høre om nogen Forandring.

I det danske Fag her i Kammeret gaaer det fornemmelig ud over *Kongsløv*⁴⁾. En Lykke saavel for Sagernes Gang, som for ham selv er det, at Forretninger ere det Element, han behøver for at leve. Saalænge Communicationen med Moder-Collegiet er aaben, kan han med Anstrængelse bestride, hvad der forefalder, men skulde den blive spærret, maa han nødvendig have Hjelp,

og det er derfor at vi have udbeedt os Renteskriver Buch⁵⁾. Fuldmægtig Nimb⁶⁾, som rejste med os fra Kjøbenhavn, som veed hvad der siden er forefaldet her i Collegiet, og har den hele Række af Sager i Hovedet, kan ingenlunde undværes. Han har bedet om Tilladelse til at gjøre en Rejse til Kjøbenhavn paa 14 Dage for at hænte sin Familie, men Greven⁷⁾ har ikke været at for-maae til at samtykke deri, af Frygt for at Passagen kunde vorde spærret, naar han skulde vende tilbage. Hvad de Puncter angaaer, som vi herfra have sat under Deliberation i Anledning af den kongelige Befaling igjennem Statsraadet om Forretningernes Deeling, da behøver jeg ikke at melde noget derom, siden De desangaaende have modtaget vor officielle Skrivelse.

At min salig Broder⁸⁾ var Dem kjær, gode Wormskiold! det veed jeg, og følgelig har det været bittert saavel for Dem som for mig at modtage Tidenden om hans Bortgang. Men — jo længere man lever, jo meer maa man naturligviis vænne sig til at tabe sine Ungdomsvenner. Han ønskede inderlig at kunne have havt mig hos sig i sidst afvigte Juuledage, og talte næsten daglig derom med min ældste Datter, som var ham til megen Selskab; men saa lidet som Aarstiden passede sig for mig til at gjøre en Rejse herfra til Ribe, saa liden Muelighed saae jeg derhos i at komme herfra, og han selv oplevede ejheller Juulen.

De spaaede i Deres sidste Brev, gode Ven, at Freds Preliminairerne skulde blive bragte i Stand i Vinter, men desværre seer det endnu ikke ud derefter, tvertimod synes Conjuncturerne at blive mere indviklede end de nogensinde har været; dog — man plejer at sige, at en Ting er nærmest ved at blive klog, naar den først er bleven ret gal, og hvis dette er sandt, kunde man have Føje til at see Freden imøde. At en Fransk Armee paa 20/m Mand med det Første drager igjennem Hertugdømmerne og over Snoghøj til Fyen, er Dem vel allerede bekjendt. Uvist er det endnu, om nogen Afdeling deraf kommer her igjennem Rendsborg, eller, som Nogle meene, tager en Omvej af Agtelse for Kongen som nærværende. Af denne Armee skal de spanske Tropper udgjøre en betydelig Deel. Disse Sydlændere have nu allerede i Hamborg tilvant sig vort nordiske Clima. Kronprindsen skal igaar være rejst fra Kiel, men har efterladt sig 2 af sine Adjudanter, nemlig v. d. Maase⁹⁾ og Friboe¹⁰⁾ for at complimentere Pontecorvo, naar han kommer derigjennem. Ellers har man begyndt at tale om, at Sould skulde i hans Sted faae Commandoen. Igaar skal man her have havt Brev umiddelbar fra Gothenborg, at der fandtes endnu ikkun et Engelsk Linieskib og ingen Landtropper, hvilket, hvis det ellers er sandt, tilintetgjør Rygtet om de flere store og mindre Skibe, som allerede skulde være ankomne dertil, og som man be-

frygtede vilde spørre Communicationen inden man forsaae sig dertil. Etatsraad *K n u d s e n*¹¹⁾ er nu undervejs paa Tilbagerejsen hertil, og vantes i Aften eller i Morgen. Han havde, da han rejste herfra, sat sig for at komme tilbage inden 4 Uger, men det er blevet til det Dobbelte, og vel er det han kommer, da Cancelliet her er næsten aldeles uvirksomt, og Sagerne allerede have opdyndet sig til en betydelig Mængde, som vante paa Afgjørelse. Jeg har intet havt at bestille dermed uden blot at referere Forestillingerne i Statsraadet. Dette holdes ikkun eengang om Ugen nemlig hver Fredag og begynder sædvanlig Klokken 11; men undertiden har man ondt for at blive færdig til Klokken 3, da det er ordentlig Taffels Tid hos Kongen. Rosen er her meget indskrænket og bestaaer af 4 Personer, nemlig Justitsraad *N i e l s e n*¹²⁾, *B u g g e*¹³⁾, *v o n E s s e n*¹⁴⁾ og jeg; thi endskjøndt von Essen nu ikke refererer siden Hoë er kommen, saa tilsiges han dog hver Gang tilligemed mig, da man gjerne vil have hans Selskab. *E g g e r s*¹⁵⁾, der sædvanlig har Referat for det tydske Cancellie, naar han ellers er her tilstæde, holder sig for god til at spise med os, og er ikke god nok til at spise med Kongen, saa han maa spise hjemme af sin Madspand, med hvis Indhold han dog kuns er maadelig fornøjet.

De har vist nok hørt eller læst om Ballet, som vi Kjøbenhavnere gjorde her paa Kongens Geburtsdag. Jeg for min Deel havde heller ønsket, at de 8 à 900 Rdl., som det kostede, vare blevne oversendte til de Brandlidte i Kjøbenhavn; men det hedte, at man burde anstille en Fête for at hædre Dagen og for at fornøje Rendsborgerne. Professor *W a r b e r g*¹⁶⁾ har sagt sandt, naar han har berettet Dem, at vore Quarterer her ikke ere brillante. Jeg boer paa Paradepladsen i det saakaldte nye Værk hos en Apotheker, hvor jeg har 2 Værelser og et Tjenerkammer. Huuset er, som de i Almindelighed her ere, af Bindingsværk, og derhos maadelig holdt i Stand, saa det falder temmelig luftigt. Meublerne ere heel maadelige, og for disse Lejligheder tilligemed Brænde og Lys betaler Kongen eller Landet 30 Rdl. maanedlig, saalænge Vinteren varer. Hoë har det meget godt.

Nu har jeg da ogsaa vaaset nok Tilgiv min Vidtløftighed! Anbefal mig til Deres gode Frue, og dernæst til samtlige Colleger. *J e n s e n*¹⁷⁾ skylder jeg et Brev, og han skal med Første faae det.

Mange Hilsener fra von Essen, Kongslev og flere. Glem ikke

Deres særdeles hengivne gamle Ven

Fridsch.

Rendsborg den 13. April 1808.

Nu have vi faaet en bestemt kongelig Ordre igjennem Statsraadet om at afslutte Forretningerne her og at vende tilbage til Hovedstaden saasart mueligt, dog Collegiernes Medlemmer ikke førend det kongelige Liig er bleven biesat. Dette vil vel neppe skee i de første 5 Uger endnu; thi Apparaterne, der henhøre til at sætte Liiget paa Parade, ventes ikke færdige førend den 21de førstkomende, og maaskee ikke endda. Derefter skal Liiget staae paa Parade i 3 fulde Uger førend det bisættes. Tegningen til Paradesængen saavel som til et Interims-Capel her i Garnisonskirken er af Professor *Hansen*¹⁸⁾, men Udførelsen er overdragen til *Kreiser*¹⁹⁾ i Slesvig. Capelmester *Kuntzen*²⁰⁾ er allerede ankommen hertil for at opføre *Sørge-Musiqven*. Vel skulde Collegiernes øvrige Personale afsendes saasart Forretningerne her vare tilendebragte; men nu møder her den Omstændighed, at i Følge det approberede Ceremoniel skal Faklerne ved Liigprocessionen bæres af 24 Renteskrivere, hvorunder vel ogsaa forstaaes andre Contoirchefer. Herom vente vi nu Requisitorialer fra Overkammerjunkeren *Calmette*²¹⁾, og dersom Statsraadet, der har Overstyrelsen af den hele Jordefærd, da skulde formeene, at de herværende Contoirchefer nødvendigen dertil maae bruges, saa kan hverken disse eller Fuldmægtigerne under Rentekammeret, der maae supplere Tallet, afrejse herfra forinden Bisættelsen er forbi. Copiisterne kan vel derimod i næstkommende Uge begynde af afrejse; dog maae Collegierne træffe et Slags Aftale i saa Henseende, paa det, at der ikke skal komme alt for mange paa eengang til Stationerne og især til Transportstæderne. Vi skrive i Dag til Kammerherren *Gersdorff*²²⁾ i Odense med Anmodning, at han, naar de ved Ankomsten melde sig hos ham, vil give dem Vejledning, hvor de have at henvende sig for at komme over til Sjælland paa den for Opbringelse mindst farlige Maade. Siden maa vi andre see til hvorledes vi kan liste os over. Professor *Engelstoft*²³⁾ rejste herfra i Gaar med sin Kone; men hende sætter han af i Randers. Etatsraadinde *Knudsen* har derimod besluttet at vove Overfarten med sin Mand, og det samme agter Frue *Kongslev* at gjøre.

Nu synes det altsaa, at vi alle har sikre Udsigter til inden Majmaaneds Udgang at samles med vore Colleger i Kjøbenhavn. Etatsraad von *Essen* og jeg glæde os allerede ved Tanken om at kunde indtage vore gamle Pladse ved Siden af vore gamle gode Venner. Vor Stæmning var bekymringsfuld da vi toge Afskeed. Vel ere Udsigterne endnu dunkle, men vi vil haabe til det Bedste. Jeg har seet af Aviserne, at Deres ældste Søn²⁴⁾ er gaaet ind i det Militaire. I den Stand kan man ogsaa være lykkelig, naar man har

Lyst dertil, og jeg er vis paa, at han ikke har gjort dette Skridt uden med Deres fulde Samtykke.

Dette Brev sidder jeg her i vor Forsamlingsstue og skriver, men der forefalde saa man Interlocutorier, at jeg nødes til at slutte.

Mange Hilsener saavel hjemme hos Dem selv som i Collegiet.
 Lev vel gode Ven!

Fridsch.

Noter.

¹⁾ M a d s F r i d s c h (1742—1812) Asector i Hof- og Stadsretten 1775, i Højesteret 1778, Deputeret i Rentekammeret 1799. ²⁾ P e d e r W o r m s k j o l d, Avskultant i norske Kammer 1772, Medlem af den store Landbo-kommission 1786, Deputeret i Rentekammeret 1796, l. Deputeret 1810. † 1824. ³⁾ J o s i a s H o ø, Deputeret i Rentekammeret 1784, l. Deputeret 1796, afsk. 1810. † 1816. ⁴⁾ T r o e l s K o n g s l e v, Sekretær i det danske Kammerkancelli 1801—1822, Kommitteret i Rentekammeret 1810, l. Deputeret 1831—1840, Konferensråd 1831, † 1844. ⁵⁾ J o h a n n e s B u c h, Fuldmægtig i danske Kancelli 1801, Renteskriver 1806, Kommitteret i Rentekammeret 1826. Afsk. 1840. † 1865. ⁶⁾ J ø r g e n N i m b, Fuldmægtig i jyske Renteskriverkontor 1804, Kontorchef smstds. 1811, afsk. 1841, † 1848. ⁷⁾ G r e v e C h r i s t i a n D i t l e v F r e d e r i k R e v e n t l o w (1748—1827), Præsident i Rentekammeret, Statsminister. ⁸⁾ A n d r. F r i d s c h, Stiftsfysikus, Justitsråd, † Dec. 1807. ⁹⁾ F r e d e r i k A n t o n A d a m v. d. M a a s e til Krogerup, 1808 Overadjutant i Generalstaben. † 1821. ¹⁰⁾ F r e d e r i k C a s p a r C o n r a d F r i e b o e, Sekondlieutenant 1783, Ritmester 1789, Oberstlieutenant 1808, Generallieutenant 1836, † 1846. ¹¹⁾ K r i s t i a n K n u d s e n, Deputeret i danske Kancelli og Chef for 2. og 5. Departement, † 1813. ¹²⁾ M o g e n s N i e l s e n, Justitsråd, Hof-inspecteur. † 1828. ¹³⁾ F r e d e r i k C o n r a d B u g g e, Gehejmekabinetkasserer, † 1842. ¹⁴⁾ M i k a e l v. E s s e n, Kommitteret i Rentekammeret 1781, Deputeret 1810, l. Deputeret for Finanserne 1824, Gehejmekonferensråd 1828, † 1831. ¹⁵⁾ K r i s t i a n U l r i k v. E g g e r s, Deputeret i Finanskollegiet 1800, Deputeret i tyske Kancelli 1801, Overprokurør og Medlem af Overbankdirektionen 1802, Overpræsident i Kiel 1813, † 1813. ¹⁶⁾ O l e W a r b e r g, Professor i Astronomi 1800, Møntdirektør 1810, Direktør for Nationalbanken 1818. † 1821. ¹⁷⁾ H a n s J e n s e n, Kommitteret i Rentekammeret 1802, afsk. 1826, † 1829. ¹⁸⁾ C h r i s t i a n F r e d e r i k H a n s e n, Arkitekt, Professor ved Akademiet og Overbygningsdirektør, † 1845. ¹⁹⁾ L o r e n t s C h r. K r e i s e r, kgl. Bygningsinspektør, † 1823. ²⁰⁾ F. L. A. K u n z e n (1761—1817) Komponist, 1795 Kapelmester ved det kgl. Teater. ²¹⁾ C h a r l e s L o u i s B o s c d e l a C a l m e t t e, Søn af den hollandske Gesandt i København, naturaliseret som dansk Adelsmand 1776, Kammerherre 1777, Overkammerjunker 1808. † 1811. ²²⁾ P o v l R o s e n ø r n G e r s d o r f f til Vosnæsgård og Fraugdegård, Amtmand over Kalø Amt 1777—1793, over Randers Amt 1793—1799, Stiftamtmand over Fyns Stift 1799—1808. † 1810. ²³⁾ L a u r i d s E n g e l s t o f t (1774—1851), Professor i Historie. ²⁴⁾ M o r t e n W o r m s k j o l d, Lieutenant ved det sjællandske Skarpskyttekorps 1808; foretog senere en Række Opdagelsesrejser. † 1845.

Periodiske Annotationer paa Serampore i Bengalen.

Ved **L. Bie.**

Disse Optegnelser fra Aarene 1809—1822, som indeholdes i 13 sirligt skrevne Hefter (1815 mangler), ejes af Søfartsmuseet paa Kronborg, i hvis ostindiske Afdeling de opbevares.

Forfatteren til dem, Factor Søren Kierulf, var født i Svindinge paa Fyn d. 17. Decbr. 1752 som Søn af Præsten dér, Poul Sørensen Kjærulf og Karen Friis Fabritius. Med Asiatick Kompagnis Skib »Ganges« kom han i Januar 1777 som Bottelér-Assistent til Bengalen, fik Lyst til at gaa i Land, blev ved Overhoved Ole Bie's Hjælp udløst fra Skibet og fik Ansættelse som Assistent ved Factoriet i Frederiksnagore (Serampore). Han latiniserede sit Navn Søren til Severin, indtraadte i 1782 som Medlem af Handelshuset »Duntzfeldt, Blom og Kierulf« og var tillige dets Bogholder. Ved Siden heraf forblev han i Kompagniets Tjeneste, hvor han fra 1783 som første Assistent havde 500 Rdl. aarlig. I 1788 opholdt han sig i Trankebar, og selv efter sin Udnævnelse til 3. Factor i Frederiksnagore forblev han efter Raadets Ønske i Trankebar, som han først forlod i 1799 for at gaa til Bengalen. I Trankebar havde han i 1790 ægtet Frederikke Amalie Humble, f. i Kbhvn. 14. Aug. 1770. Efter 45 Aars Ophold i Indien vendte han i 1822 tilbage til Danmark paa sin Søns Skib, og døde i København 8. Oct. 1834. I Ægteskabet var 5 Sønner og 2 Døtre. Om Slægten se iøvrigt C. Klitgaard, Kjærulfske Studier, 80—142, Nørholmlinien. Portræt af Søren Kierulf findes S. 117.

Annotationerne gengives her i Uddrag i det væsentligste med Forfatterens Tekst og Stavemaade; dog er visse Optegnelser af Plads-hensyn udeladt, nemlig saadanne, som angaar Forfatterens personlige Hændelser, Naturbegivenheder, Ulykker etc. Saaledes er Annotationerne for Aaret 1822 ikke medtagne, da de kun angaar Forfatterens Hjemrejse.

Optegnelser af personalhistorisk Interesse er medtagne, forsaavidt de kan siges at være Førstehaandsoplysninger eller tjener som Karakteristik af en Person, men udeladte, naar de skriver sig fra Breve, som Forfatteren har modtaget fra Danmark, og saaledes omhandler Begivenheder, der formentlig kan findes i danske Kilder. Personer af fremmed Nationalitet er medtagne saavel i legitim som illegitim Forbindelse med Danske, da Forhold af sidstnævnte Art vare hyppige i Kolonierne, og Børn af disse Forbindelser undertiden kan have Interesse.

1809.

Febr. 11. blev Mr. E d v a r d B r o w n — Dansk af Fødsel — gift — og viet paa Calcutta til Miss I d a M a r i a n n a S c h o r n — en Datter af Mr. I. M. Schorn — altsaa Dansk — og Indigo Manufacturer, i Nærheden af Dacca.

Febr. 14. blev Mr. L a u r i t z P a y, Assistent i Det Danske Asiatiske Compagnis Tieneste gift — herpaa Stædet — til Jomfrue Petronella Olerta, af spansk Herkomst, og fød paa den Spanien tilhørende Phillipinske Øe Manilla, hidkommen med sin

Slægtning Madame V. R a n l y, hos hvem været indtil dette Parthic tog Stæd.

April 16. Blev Skibs-Capitaine Christian R ø r d a m gift — og viet Kl. 9 om Morgenen i den katolske Kirke herpaa Stædet — til Jomfru G a b r i e l l e R a n l y — en naturlig Datter af Mr. J. Ranly, Negotiant paa den Phillipinske Øe Manilla, født derstæds, og for nogle Aar siden sendt til Calcutta for at vorde educeret.

May 27. Blev Madame J e s s e n — hvis Mand Fuldmægtig J. F. W. J e s s e n gik til Europa i Januar Maaned 1806 — forløst med et uægte Drengbarn, avlet i ulovlig Samleie med den herpaa Stædet værende Copiest nu constitueret Byeskriver S. N. A g r i, efter begges frievillige Forklaring og Tilstaaelse.

Juny 13. Om Morgenen lidet efter Kl. 6 døde herpaa Stædet Capitaine J o h a n H e n r i c h M e y e r, efter Anseelse nogle og 50ve Aar gammel. — Blev anden Gang gift i Auguste 1801 med G e s i n e C o u p e r u s i Tranquebar — en Datter af Mr. Abraham Couperus, tilforn Gouverneur paa det forrige Hollandske Etablissement Mallacca.

Dec. 18. Om Aftenen lidet efter Kl. 8½ slet, blev Madame P a y forløst med en Datter.

1810.

Jan. 1. Nye Aars Dag — om Morgenen lidet efter Kl. 6 blev Factor H. C. B a n g s Kiereste forløst paa Chandernagore med en Søn.

Jan. 18. Om Formiddagen, 25 Minutter efter Kl. elleve blev Madame R a b e h o l m forløst med en Datter.

Febr. 4. Om Morgenen 40 Minutter efter Kl. 5 blev Madame O t t o B i e forløst med en Søn.

Febr. 5. Om Morgenen Kl. 3½ slet døde herpaa Stædet Madame G a b r i e l l e R ø r d a m fød R a n l y.

Febr. 7. Om Natten Kl. 1 døde O t t o B i e's Søn, født d. 4de hujus.

Febr. 12. Døde Mr. C h a r l e s D e v e r i n n e paa Cawnpore.

Martii 15. Indløb Efterretning fra Tranquebar at Mrs. K e l s o — the Lady of Alexander Hamilton Kelso Esq., British Commissioner derstæds, og en Datter af afg. Hr. Consul E w a r d C o l b i ø r n s e n, og endnu levende Frue M a n o n n a C o l b i ø r n s e n — var lykkeligen forløst den 16de f. Md. med en Søn.

May 30. Om Morgenen — Natten — Kl. 1 blev Madame F i e l l e r u p forløst med en Datter.

Juny 26. Modtog Brev fra Boalth, dat. Tranq. 4de hujus, hvori meldes at Dagen forud nævnlig d. 3de hujus døde derstæds Mad.me C. M e i n h a r d t fød B o r g e n.

July 26. Modtaget Brev af Gaars Dato fra Hr. Peter Reiersen paa Calcutta, hvorved han melder mig at have modtaget Brev fra hans Broder i Kiøbenhavn af 27de Novbr. f. a., der deelagtiggør ham i den sørgelige Tiidende, at Vor uforglemmelige værdige og fortienestfulde Ven Hr. Agent Christian Wilhelm Duntzfelt, efter et vattersoetigt Tilfælde, der først viiste sig i Begyndelsen af forrige Aars Juny, reiste til Badene i Tyskland, dernæst til Paris, i Forventning at et mildere Climate vilde have fordeelagtig Indflydelse paa hans Helbred — men høyst beklagelig, det modsatte; thi han endte derstæds sit virksomme og vel tilbragte Liv den 20de Octbr.

f. A. til stoer Sorrig og Bedrøvelse og uoprettelig Tab, for hans trøstesløse talrige Familie og mange sande og uskrømtede Venner, i en Alder af 47 Aar 1 Md. og 12 Dage værende fød til Verden i Nagapatnam paa Corromandel Kysten i Ostindien den 8. September 1762.

— Hans Støv hviile i Freed. — Amen!!! —

Dec. 6. Om Eftermiddagen imellem Kl. 5 og 6 ankom hertil Stædet min ældste Søn *John Kierulf*, afreyst fra Kiøbenhavn den 9de Apriil d. a. over Sverrig til Engeland, og derfra den 9de Juny derpaa, og udkommen til Bengalen i Det Engelske Compagnies Skib *Larkins*, Captn. *Dumbletin*.

Dec. 14. Needkom Mrs. Colonel *Meiselsback* om Morgenen Kl. fem .med en Datter.

Dec. 25. Om Eftermiddagen lidet efter Kl. 2 døde herpaa Stædet *Maria Pereira* — Fruentimmeret bedre kiendt under Navnet *Harreney* — af den hertil Lands saa giengse Syge Bass, i den unge Alder af 15 Aar og 4 Maaneder, efterladende sig en Søn, født den 30te Augustii 1808 — og næste Dags Formiddag

Dec. 26. Begravet paa herstæds roman. catolske Kirkegaard.

Dec. 29. Om Aftenen — rettere om Natten — Kl. 11, 50 minutter blev *Madame Otto Bie* forløst med en Datter.

1811.

Febr. Kl. 12 om Natten imellem den 19. og 20. Needkom lykkeligen paa *Calcutta Hr. Factor Bangs Kone* med en Datter.

Febr. 26. Om Morgenen tidlig — strax efter Midnat — blev *Madame Jessen* forløst med et uægte Piigebarn, avlet — som det forrige Drengbarn — med den constituerende Byeskriver *Agri*.

Apr. 15. Døde *Factor H. C. Bang's Søn* paa *Calcutta*, født paa *Chandernagore* den 1ste January f. A.

May 30. Ved et givet Sælskab af Herr. *Otto Bie* i Anledning af hans Kones — *Madame W. Carolina Bies* — Fødselsdag — født Dags Dato 1774 — blev Mariagen declareret imellem nævnte *Madame Bies* anden og yngste Datter med hendes forlængst i Kiøbenhavn bortdøde Mand — Herr *Christoffer Hals* — Jomfrue *Juliana Hals*, og Stædets Læge, Herr *Chirurgus Nathan Wallick*. Fuldbyrdelsen heraf — nævnlig Bryllups Dagen — er endnu ikke, til mit Viidende bestemt; — idet mindste ikke bekiendt.

Aug. 7. Om Morgenen liidet efter Kl. 3 døde herpaa Stædet Herr *Lieutenant Johan Jørgen Billefelt*, fød herpaa Stædet i de første Dage af September 1777, altsaa 33 Aar og omtrent 11 Maaneder gammel. — Hans Forældre vare Hr. *Jørgen Billefelt*, Medlem af herstæds Raad og død derpaa Stædet i July Maaned 1781 — og *Madame Ursula Billefelt*, død herpaa Stædet i Juny Maaned 1802, — deres Aand svæve i Freed.

Aug. 20. Om Morgenen omtrent Kl. 5½ Slet, blev *Madame Raeholm* forløst med en Datter.

Aug. 29. Om Morgenen omtrent Kl. 3 Slet, døde herpaa Stædet forhen afdøde Fruentimmer *Harreney's Søn*, født den 30te Augustii 1808.

Septbr. 25. Om Aftenen omtrent Kl. 9½ Slet, needkom Enken efter den, den 13. Novbr. 1805 afdøde Doctor *Gucintzius* med en Søn, avlet i Samleye med — indtil Stædets siidste Bemægtigelse af de Engelske — den Danske Chef Herr *Jacob Krefting*.

Septbr. 27. Modtog Brev fra Hr. C. J. Boalth paa Pondichery af 7de hujus, hvori han iblandt andet, melder mig at Capt. — Major — K a a s var død i Tranquebar nogle Dage i Forvejen i Tranquebar, uden at angive bestemt Dagen.

Oktbr. 5. Modtog Brev fra Ob. Lt. Stricker i Tranquebar af 14de f. Md. hvori han melder mig iblant andet, at Capte Major — K a a s's Dødsfald indtraf den 31. Augustii sidst.

Oktbr. 20. Blev Hr. Oberst Lieutenant O. C. S t r i c k e r s — Tranquebar — ældste Datter E m i n e givt derstæds med Engelsk Capitaine T h o m a s S m y t h i det 14de Native Infanterie Regiment, Madras Establishment.

Novbr. 24. I Middagsstunden døde herpaa Stædet Mr. J a c o b G o v e r t s nogle og 60ve Aar gammel — og af Fødsel'en Hamburger.

Samme Dags Aften Klokken 6 needkom Hr. Assistent L. P a y s Kone med en Datter.

1812.

Febr. 9. Søndag blev afdøde H a r r e n e y s yngste og eeneste Søster J o a n n a h G o m e z — almindeligt kaldet N o n n a — gift herpaa Stædet med D o m i n g o d e R a m o s, — employeret som Cuccanny-Roer Gienger i Indlands Farten.

Martii 8. Om Morgenen Kl. 3 needkom Madame O t t o B i e med en Søn.

April 23. Om Morgenen Kl. 9 og 10 Minutter døde herpaa Stædet et ungt Menneske ved Navn J e a n F r a n c o i s B r u l é e omtrent 22 à 23 Aar gammel, født i Tranquebar, hvor hans Moder og Bedstemoder — Madme G ö t t i n g endnu leve.

Apr. 29. Om Aftenen omtrent Kl. 7 døde herpaa Stædet Herr Byefoged P r i n z l i n g s Kone, hvis Døbe og Familie Navn var A n n e C h r i s t i n e A l m i t z, fød i Nærheden af Roskilde i Siælland den 27. December 1760, altsaa 51 Aar 4 Maaneder og 2 Dage gammel.

May 16. Needkom Hr. O t t o B i e's forrige holdte Fruentimmer J u l i e med en Søn, efter hendes egen Erklæring avlet med hendes forrige Herre og Beskytter, nævnte Hr. Otto Bie.

May 30. Indtraadte Herr Doctor N a t h a n W a l l i c k, herstæds Chirurgus i Ægteskab med Jomfrue J u l i a n a M a r i a H a l s, en Datter af forlængst — paa en Reyse til, og i, Kiøbenhavn — bortdøde Herr C h r i s t o f f e r H a l s, og Madame C a r o l i n a B i e, Siiden i andet Ægteskab med Hr. O. L. B i e herstæds p. t. Gemidahr.

Juny 26. Om Eftermiddagen Kl. 4½ døde paa Calcutta, og begravet næste Dags Morgen Hr. Factor H. C. B a n g's Kone Madame M a g r e t h a B a n g — fød S c h u l t z — i hendes Alder 27de Aar.

July imellem den 9. og 10. Døde Madame A g a t h a S u n d t i Tranquebar i sit Alders 75 Aar.

Julii 22. Om Eftermiddagen omtrent Kl. 2½ Slet døde herpaa Stædet Hr. J e s p e r N i c o l a y R a b e h o l m, forhen Assistent i Det Danske Asiatiske Comp.s Tieneste ved det forrige Bengalske Factorie og siiden dette Stæds sidste Bemægtigelse i January 1808 Assistent to the British Commissioner for the Affairs of Serampore. Nævnte afdøde Rabeholm var fød den 25. July 1782, altsaa bortrykket i en Alder af 29 Aar 11 Maaneder og 27 Dage, efterladende sig en Enke med 4re Døtre, item 2 Sønner avlet forinden givt med et

holdt Fruentimmer. — Næste Dags Morgen blev han begravet paa herstæds Kirkegaard.

Aug. 1. I Middagsstunden Kl. 1 og 20 Minutter døde herpaa Stædet Madame Juliana Maria Wallick — fød den 19de September 1797 altsaa i en Alder af 14 Aar 10 Maaneder og 14 Dage, og efter 2 Maaneder og 2 Dages Ægteskab.

Aug. 20. Om Formiddagen Klokken 10 blev døbt i hersteds lutherske Kirke ved the Reverend Mr. Thomas Thomason Engelsk Præst paa Calcutta, efterstaaende Børn. Nævnlig:

4 Piigebørn af afg. Hr. N. R a b e h o l m s — og til den yngste deraf, der blev kaldet E l i z a b e t h — Betzy — var jeg Fadder.

2 Piigebørn af Hr. L. P a y s — til hvis Ældste, der blev kaldet M a r i a C h r i s t i n a, jeg var Fadder.

1 uægte Drengbarn af Hr. J. K r e f t i n g s.

1 do. Piigebarn af Hr. Capt. B. v. W i c k e d e s.

1 do. Drengbarn af afg. Hr. Lieutenant G. B i l l e f e l t s.

2 do. Drengbørn af Hr. Skibs Capte C. S ø n n i n g s e n.

Ialt — 11 Børn. 4 Dreng og 7 Piiger.

Septbr. 2. Om Morgen Kl. 2 døde paa Calcutta — hvordan flyttet for omtrent 6 Maaneder siiden, formedelst misfornøyet med dette Stæd, og de fleeste paa Stædet — Frue Carolina Mathilda Schaffalitzky de Mucadell — en Datter af afgangne Oberste Ole Bie. — fød Tranquebar den 9. Septbr. 1766, altsaa i en Alder af 45 Aar 11 Maaneder og 24 Dage.

Hun var først gift i Jan. 1779 med Mr. J o h n C a r m i c h a e l i Det Engelske Compagnies Tieneste, der døde i Europa paa en Reise over Land fra Scotland til Danmark i Lisle i Flandern eengang i 1781, dernæst gift i 1784 med, men allerede for een deel Aar siden separeret fra Kammer Junker F r e d e r i c k S c h a f f a l i t z k y d e M u c a d e l l, der ikke viides andet, end at leve endnu i Danne-mark.

Oktbr. 3. Om Eftermiddagen omtrent Kl. 5 døde paa Calcutta Herr J e n s C h r i s t i a n W o l f f — dansk af Fødsel — og efter Siigende ey stoert mere end 25 Aar gammel; efterladende sig en uægte Søn, ey stoert over 4 Aar gammel. — Nævnte Hr. Wolff var lige til sin Død, employeret i Calcutta Handels Huus, under Firmaen Cruttenden & Mackillop.

Novbr. 6. Om Eftermiddagen omtrent Kl. 5 needkom Mrs. Colonel M e i s s e l b a c k med en Datter.

Novbr. 7. Om Natten lidet førend Kl. 12 blev Roergienger D o m i n g o d e R a m o s s Kone, J o h a n n a h d e R a m o s — fød G o m e z — forløst med en Søn.

Decbr. 18. Om Aftenen Kl. 6 døde herpaa Stædet Herr C a s p e r T o p, forhen Første Factor ved Det Danske Asiatiske Compagnies Factorie i Bengalen, indtil sammes Bemægtigelse af Den Engelske Regiering paa Calcutta den 28. January 1808. — Efter Forlydende var den Afdøde ey ældre end 55 Aar, lad være hans Udseende forkyndte en langt høyere Alder.

1813.

Jan. 24. Blev P h i l i p A l e x a n d e r — employeret i Baptist Missions Bogtrykkeriet — gift med — Amme Florindas Datter — D o r o t h e a d e S y l v a — almindelig kaldet M a m m e n i e.

Jan. 27. Om Middagen Kl. 1 $\frac{3}{4}$ Slet needkom Herr Assistent L. P a y s's Kone med en Søn.

Febr. 28. Søndag — Blev Madame N e u s s's yngste Datter C a r o l i n a N e u s s givt herpaa Stædet med Mr. C. D' S o w z a, Opraaber i Messrs Gould & Campbells Auktions Huus paa Calcutta.

Samme Dag blev Søemand D o m i n g o d e R a m o s's og Hustrues J o a n n a h d e R a m o s's — fød G o m e z — Søn — kommen til Verden den 7. Novbr. f. a. — døbt i den nye Kirke paa Calcutta af The Reverend Jos. R. Henderson og kaldet J o h n H e n r y d e R a m o s.

Martii 19. Blev Herr Aquarius S c h a f f a l i t z k y d e M u c k a d e l l — p. t. en af Assisterne in the Accountant Generals Office under the British Government at Calcutta — givt paa Calcutta og viet i derværende roman. catolske Kirke, til Enken — efter paa Manilla den 28de Apriil forrige Aar afgangne Herr J o h n R a n l y — Madame V i n c e n t a R a n l y, hvis Familie Navn er mig ube-kiendt.

Apr. 10. Om Eftermiddagen Kl. omtrent toe Slet, needkom Madame J e s s e n med et uægte Piigebarn avlet — som de forrige tvende Børn — med den constituerede Byeskriver A g r i.

Juny 22. Indtraadte Manufactur Handelens forrige Factor Enkemand Herr H e n r i c h C a r l B a n g i andet Ægteskab, ved i Dag at blive viet af Calcutta Engelske Præst Herr Henry Shepherd i herstæds Protestantiske Kirke til Miss S o p h i a M o o r e — en Datter af for nogle Aar siiden afdøde Mr. Assistent Surgeon M o o r e i Det Engelske Compagnies Tieneste, — og for Tiiden herpaa Stædet boende Moder Mrs. M o o r e.

Aug. 9. Om Eftermiddagen omtrent Kl. 4 needkom Capte W i c k e d e s holdte Fruentimmer — C h r i s t i n e N e u s s — med et Pigebarn.

Aug. 10. Om Aftenen Kl. 7 døde — efter langvarig Sygedom — Herr O t t o L. B i e's naturlige Datter J u l i a n a M a r i a fød til Verden den 11. Novbr. 1794, altsaa i en Alder af 18 Aar og 9 Maa-neder.

Aug. 16. Om Aftenen omtrent Kl. 7 $\frac{1}{2}$ døde herpaa Stædet Værtshuusholder Mr. J o h n B a p t i s t e; efter Udseende mellem 35 og 40 Aar gammel.

Septbr. 28. Om Morgenen Kl. 2 døde paa Calcutta herstæds Tavern eller Hotel Keeper Mr. C a d e t F l o u e t, efterladende sig en Enke og en deel Børn af begge Kjøen i de meest beklageligste og fattigste Omstændigheder. — Afdøde Mr. Cadets Alder viides ikke.

Samme Dag om Aftenen døde paa Calcutta — den herpaa Stædet velkiendte — Mr. J a m e s R o e t, Meubel Manufactorist etc. derstæds — efter Udseende en middelaldrende Mand.

Oktbr. 13. Indtraadte constitueret Byefoged Herr C o n r a d H e n n i n g G e o r g e P r i n z l i n g heraf Stædet i andet Ægteskab, ved at blive viet i St. Johns Kirke paa Calcutta til her i Landet fødte Jomfrue A n n a B i r c h, hvis Forældre opholde sig et Stæds høyt oppe i Landet.

Okt. 28. Om Morgenen omtrent Kl. 3 $\frac{1}{2}$ Slet blev Madame O t t o B i e forløst med en Datter.

Novbr. 23. Om Aftenen omtrent et Quarteer efter Kl. elleve, blev Skibs Capitaine P e t e r D a n i e l S c h m i d t's Kone forløst med en Datter.

Decbr. 1. Om Morgenen omtrent Kl. 3 døde herpaa Stædet — Bramin Gulluck Chander Roys, Homme d’Affaire for Det Europæiske Departement — R a m m a h N u n d u M i t t r e, og som en Hindu brændt samme Dags Formiddag Kl. 10. — Ved hvilken Leylighed den yngste af hans ægte Koner, lod sig følge de Hindu Religions Grundsætninger, rettere Fordomme, levende brænde tilligemed sin afdøde Mand. — Og var jeg — Kierulf — en nøyagtig Tilskuer, ved alt hvad der foregik, og blev foretagen i den Henseende.

1814.

Febr. 26. Om Eftermiddagen omtrent Kl. 5 døde paa Chinsurah — hvordid bragt, for at attenderes af Lægen — Herr L. P a y s Søn, fød den 27de January f. a. Melte bortdøde Barn blev døbt paa nævnte Chinsurah, sidste Søndag den 20de hujus af Herr May, og kaldet P e t e r G r e g o r i u s.

May 29. Døde herpaa Stædet i en Alder af nogle og 60 Aar, den — af et besynderligt rettere uordentligt ført Liv, og som en Følge deraf mødt med mange Gienvordigheder og underlige Fata — saavel her som i Tranquebar og flere Stæder velbekiendte C h r i s t i a n S o e t m a n n.

Oktbr. 9. Om Morgenen Kl. 4 needkom Mrs. Colonel M e i s s e l b a c h med en Søn.

1816.

May 3. Om Formiddagen imellem 10 og 11 Slet, døde herpaa Stædet Mr. O. C. S t r i c k e r — hans Alder ubekiendt — en Søn af Ob. Lt. O. C. S t r i c k e r i Tranquebar.

May 23. Døde paa Calcutta om Aftenen omtrent Kl. 10 Slet, forrige Første Factor for Den Danske Manufactur Handel Herr H e n d r i c h C a r l B a n g, efter Dagens Blade 45 Aar gammel.

Oktbr. 20. Om Aftenen omtrent Kl. sex og en halv Slet, døde her paa Stædet Bramin G u l l u c k C h a n d e r R o y i hans Alders 58 Aar og en Maaned. Den Afdøde var og havde været i en Række af omtrent Tredive Aar, Det Danske Asiatiske Compagnies Native Hoved Forretnings Betient eller Divan. Han var oprigtig, reedelig, medliidende, godgjørende, ordholdende. — Samvittighedsfuld indtil Ængstelighed opfyldende sine indgangne Forbindtligheder, der ikke usædvanlig — formedelst indtrufne Tilfælde — foraarsagede ham følelig Tab og Skade, og som Factoriet paa Compagniets Vegne, har havt mere end eengang Beviis paa. — Kortfatted — han besad alle de Egenskaber, der udmærkede den retskafne og dydige Mand. Han har efterladt sig et roesværdigt og følgeværdigt Eftermæle.

Hans Aske — og det kan hans jordiske Levninger med Rette benævnes — hviile i Freed.

Novbr. 10. Om Natten imellem den 9de og 10de, omtrent Kl. 12½ Slet døde her paa Stædet Herr L a u r i t z P a y, hidtil Assistent i Det Danske Asiatiske Compagnies Tieneste ved hersteds Factorie, fød den 31. January 1776, altsaa i en Alder af 40 Aar 9 Maaneder og 10 Dage — efterladende sig en Enke med tvende Børn, en Søn og en Datter.

Decbr. 10. Modtog et Brev fra Oberst Lieutn. O. C. Stricker i Tranquebar af 20de f. M. hvorudi han meddeler mig den sørgelige Tiidende, at Ridder og Admiral G. S. Bille — Gouverneur over

samtlige Danske Territorial Besiddelser i Ostindien, var ved Døden afgaaet i nævnte Tranquebar, Dagen forud — den 19de f. Md. — om Aftenen Kl. 9.

1817.

Martii 11. Om Morgenen omtrent Kl. 5½ Slet, døde herpaa Stædet af de for Tiiden graserende Meslinger, Herr Assistent H. J. Fiellerups Søn Carl, fød i Tranquebar den 28. April 1815.

Og derpaa

Om Natten Kl. 12 Slet, døde tillige her paa Stædet af nævnte ond-
artede indslagne Meslinger, førnævnte Herr Assistent H. J. Fiellerups ældste Datter Angeliq ue, fød her i Serampoore den 14de Augustii 1808.

May 11. Om Eftermiddagen et Quarteer efter Kl. fiire døde herpaa Stædet i en Alder af nogle og Treindsstyve Aar en Engelskmand ved Navn John Hyde, der siiden Aaret 1798 har været en Indvaaner heraf Stædet, og forinden været i en anseelig Betiening ved det Supreme Court paa Calcutta.

Juny 8. Om Formiddagen omtrent Kl. 10 blev Engelsk Militaire Capitaine A. T. Maredyths Kone forløst med en Datter.

July 13. Døde paa Allipore — et District i Nærheden af Calcutta — Mr. John Palmers Sviger Søn, Mr. William Drury Kerr, Junior Merchant i Det Engelske Compagnies Tieneste, i den unge Alder af 25 Aar.

July 14. Om Middagen omtrent Kl. 12½ Slet, blev Fransk Subject Mons. J. Duplessy's Kone forløst med en Søn.

1818.

Jan. 25. Om Eftermiddagen Kl. fire, døde herpaa Stædet Capitaine Arthur Tirdale Merydth i Det Engelske Compagnies Militairs Tieneste ved Invalid Corpset.

Apr. 22. Ved eet af mig i Dag givet Middags Sælskab til omtrent 20 Personer, blev declareret Mariage imellem Herr Aquarius Schaffalitzky de Muccadell, — Associered af Handels Huuset paa Manilla Stevenson & Co. — og Miss Fanny Ranken, en Beslægted af Herr Capitaine W. D. Playfair — og Herr Doctor Geo Playfair — Brødre — begge i det Engelske Compagnies Tieneste.

Nævnte Herr Schaffalitzky afgaaer om faa Dage til nævnte Manilla i Skibet Mermaid Captn. Hammon, og ventes at være tilbage i Udgangen af dette Aars December, eller Begyndelsen af næste Aars January, da Ægte Foreningen vil blive fuldbyrdet.

May 7. Om Eftermiddagen Kl. 3½ Slet, døde herpaa Stædet, og begravet næste Dags Morgen, Mr. Constantine Sherin — født den 25de May 1794 — altsaa i en Alder af 23 Aar 11 Maaneder og 12 Dage — efterladende sig en ung Enke, efter ikke fuldt 3 Aars Givtermaal.

Afdøde Mr. Sherin var af den grædske Troes-Bekiendelse.

May 18. Blev underrettet om, at min eendeel Aar værende Bekiendte og Ven Mr. Francis Le Grosen Senior Merchant i Det Engelske Compagnies Tieneste, og seenest Commercial Resident paa Patna, var ved Døden afgaaet, der stæds, den 10de hujus om Morgenen Kl. 5, i en mig ikke tilfulde bekiendt Alder — efter For-
modning nogle og Halvtredsindstyve Aar.

Septbr. 1. Blev Mr. Henry Allan Williams, en Senior Merchant i Det Engelske Compagnies Tieneste, og for Tiiden Commercial Resident paa Maldæh, givt herpaa Stædet med Miss Susan a h Lydia Marshman, ældste Datter af The Reverend Dr. Joshua Marshman — en af Baptist Missionairerne.

Vielsen blev forrettet af The Reverend Joseph Parson, Junior Presidency Chaplain i Bengalen.

Oktbr. 22. Om Eftermiddagen Kl. 4¼ Slet, needkom Madame Otto Bie med en Søn.

Oktbr. 25. Om Formiddagen døde herpaa Stædet Lieutenant Colonel Thomas Turner Bassel, af Det Engelske Compagnies Europæiske Invalid Corps i Bengalen. — Man er uviidende om hans Alder.

Novbr. 15. Om Eftermiddagen omtrent Kl. 2 Slet, døde herpaa Stædet af den for en god Stund forud, og end vedvarende i visse Maader, epidemiske Syge, benævnt Cholera Morbus, i Colonel Meisselbacks Huus, hvor hun faa Dage i Forveyen var hidkommen i Besøg, Miss Mary Richardson i en Alder af 17 Aar og 10 Maaneder. Hun var en Datter af Mr. R. Same Richardson, Head Surgeon i det Engelske Compagnies Tieneste, og for Tiiden attacheret til det 22de Native Infanterie Regiment, cantonerende paa Barrackpore lige over for Stædet — Serampore.

1819.

Jan. 1. Blev Herr Aquarius Schaffalitzky, Associ-eret i Handels Huuset paa Manilla under Firma af Stevenson & Co., og Miss Frances Rankens Giftermaal høytideligholden i den Kongelige Chefs Bygning herpaa Stædet — der udførtes af Cheffen Herr Oberst Lieutenant J. Krefting. Og Vielsen forrettet af the Reverend Henry Shepherd, for Tiiden Senior Chaplain ved Cathedral Kirken i Calcutta.

Jan. 19. Om Morgenen Kl. 6 døde paa Calcutta — hvordid gaen nogle Dage forud i Forretninger — Madame Elisabeth Ham i en Alder — efter Dagens Blade — af 80 Aar.

Jan. 20. Blev min Søn William Duntzfelt Kierulfs Bestalling — Commission — udstædt som ansat Cornet ved hans Brittiske Majestæts 22de Regiment lette Dragoner.

Inden foye Tiids Forløb afgaar han til Madras for at indfinde sig ved Regimentet der er Stationeret et Stæds dybt inde i Landet paa Kysten.

Martii 10. Forlod Lodsens Briggen Lyna Capt. Siddons, der fører min Søn, Cornet William Kierulf som Passageer til Madras — for derfra at forfoye sig over Land til Bangalore, hvor hans Regiment, det kongelige engelske 22de Lette Dragoner, er ind-quarteret.

Apr. 7. Omtrent Kl. 4 om Eftermiddagen, blev engelsk Lieutenant Fitzgeralds Kone Mrs. Conradina Fitzgerald forløst med en Søn.

Apr. 9. Omtrent Kl. 2 om Eftermiddagen, døde paa Isherah — Risherah — hos Capt. M. T. Weatherall, Capt. C. H. Sheen af den for Tiden giengse Syge Cholera Morbus. — Om hans Alder er man uviidende, og Dagens Blade melder intet herom, — han var en midaldrende Mand til Anseelse nogle og fyrgetyve Aar.

May 8. I Gaar Aftes silde opkom hertil Stædet Capte. Carl Frederick Smith, Oberstyrmand med Compagnies Skib Kronprinsessen, meget syg og elendig af Vatersoet og Astmah, og døde denne Dags Morgen omtrent Kl. 6 i Capt^e Wickedes Huus.

May 9. Om Morgenen døde paa Calcutta Herr John Christian Waage, Super Cargo med det fra Kiøbenhavn udsendte particulaire Danske Skib Frederick Capte A. Amunson — efter Calcutta Blade kuns 26 Aar gammel.

Septbr. 14. Indløb Efterretning at Oberst Lieutn. Otto Christian Stricker forhen Chef for Garnisonen i Tranquebar og Commandant paa Castellet Dansborg, var død derstæds den 21.de July sidst i en Alder af nogle og Tredsindstyve Aar.

Sept. 15. Omtrent Kl. 11 Formiddag, døde herpaa Stædet i hans Alder 31. Aar Mr. Joel Randle af Baptist Samfundet, og Overseer ved dette Samfunds Missionærers Papir Fabrique ligeledes herpaa Stædet.

Septbr. 27. Om Eftermiddagen imellem 5 og 6 Slet nedkom i Baptist Missions Huuset herpaa Stædet the Lady of H. A. Williams Esq. — nu — Commercial Resident at Jungipore — med en Datter.

Oktbr. 15. Om Morgenen omtrent Kl. 5 slet, døde herpaa Stædet Colonel Johan Frederick Meisselback i hans Alders 49. Aar, tydk af Fødsel og forhen værende i en Native Fyrstes Rajah Hummel Bahaudarhs militaire Tieneste, efterladende en Enke med Tie uforsørgede Børn af begge Kiøn.

Decbr. 15. Om Eftermiddagen lidet efter Kl. 5 slet, dræbte — uemployeret — Styrmand Jens Peder Stephenson sig selv, ved et igiennem Munden anbragt Pistol Skud, i et af de Værelser over Vagten i den Kongelige Loge eller Chef Vaaning, for Tiiden beboendes af Herr Byefoged Prinzing, hos hvem nævnte Stephenson logerede.

Den sig selv dræbte var dansk af Fødsel efter Siigende ikkuns 26 Aar gammel. — Ingen veed, idet mindste paastaae enhver ikke at vide Anledning eller Aarsagen til denne fortvivlede og beklagelige Hændelse.

1820.

Apr. 19. Om Aftenen liidet efter Kl. 8, døde herpaa Stædet af den nu meget giengse, og mange bortrykken Sygdom — Cholera Morbus — Herr Johan Henrik Wessel Tordenskiold, barnfødt i Holmestrand i Norge, og i sidste February indtraadte i sit Alders 63 Aar. Fra sin Ungdom af, havde han appliceret sig til Søefarten, — men i de seeneste Aar, formedelst Svaghed, levede af hvad han i de sunde Dage havde med stræng Sparsommelighed samlet. Han var en Mand yndet og agtet af alle, for hans gode moralske Grundsætninger, reedelige Handlinger; og tilsammen taget ulastelige Vandel. Hans Minde leve, hans Støv hviile i Freed. Den afdøde blev næste Dag den 20. begravet paa herstæds Kirkegaard om Eftermiddagen Kl. 6.

Oktbr. 21. Omtrent Kl. 3 om Morgenen, nedkom i Baptist Missions Huuset herpaa Stædet, the Lady of H. A. Williams Esq. — Commercial Resident at Jungepore — med en Søn.

Samme Dag blev afgangne Colonel Meisselbacks ældste Datter Miss Anne Maria givt med Lieutenant William Hodg

son i Det Engelske Compagnies Tieneste, og viet i Cathedral Kirken paa Calcutta.

Oktbr. 31. Døde paa Calcutta i sit Alders 35 Aar Skibs Capitaine Hans Jensen, Dansk af Fødsel og allerede i eendeel Aar commanderet Skibe saavel til Europa som i Indien.

Decbr. 26. Om Aftenen indløb den første Efterretning om Opløbet og Masacren af de Indfødte paa Manilla den 9de og 10de October sidst, der i deres Raseri dræbte mange paa den Tiid sig der opholdendes Europæer, af de fleste fremmede Nationer — Spanske undtagne — Amerikanere, samt mange der boesatte Chinesere. — Under Opløbet den første Dag indbrød disse rasende Mennesker i Huuset, hvor de tvende Associerede af Handels Huuset derstæds — Manilla — Stevenson & Co. opholdte sig. Vore meget agtede og yndede Danske Venner De Herrer Aquarius Schaffalitzky og John Duntzfelt, hvilke de overfaldte, og paa den gruesomste Maade myrdede, og derefter paa den umenneskeligste Maade behandlede de myrdedes Legemer. — Som her ey er Stæd til at udvikle i sin fulde Sammenhæng.

1821.

Jan. 30. Blev Mr. Samuel Middleton i Det engelske Compagnies civile Tieneste, viet her paa Stædet af Baptist Missionairen Mr. Hough til Mrs. Ann Smith — der i eendeel Aar har levet under hans Beskyttelse, og — Enke efter for kort Tiid siden afdøde Major Ferdinand Smith, tilforn i een af de Marratta Fyrsters Tieneste.

Febr. 5. Blev Mr. Charles R. Barwell i det engelske Compagnies civile Tieneste, og for Tiiden Judge & Magistrate of the Subburbs of Calcutta etc., viet i Chefs Vaaningen — til den ved en Seramporsk Byetings Rets Dom, confirmeret af Gouvernementet i Tranquebar, fra sin Mand Mr. John Burcton Birch, en af Calcuttas Police Magistrater, skilte Kone Ann Maria Man, og viet af fornævnte Baptist Missionair Mr. Hough.

Det besynderlige saavel ved Skilsmissen, som ved Givtermaalet, har givet Anledning til megen ikke saa ganske urigtig Omtale overalt, hvor samme er bleven bekendt, og det er viidt og breedt.

Martii 14. Om Eftermiddagen omtrent Kl. 6 døde herpaa Stædet, Mr. Pierre Tessier Duplessie efter Siigende nogle og Tredsindstyve Aar gammel, seenest Fransk Sprog Lærer ved Baptist Mission Skole Institut ligeledes her paa Stædet.

Martii 23. Om Middagen Kl. 12 blev Madame Elizabeth Fiellerup forløst med en Datter.

Martii 29. Døde paa Chandernagore af Cholera Morbus det Stæds Chef Monsieur Joseph Dayot i en Alder af 59 Aar og 5 Maaneder, efter at have været 11 Dage — nævnlig den 19. forud — givt med Enken Madame Cassali.

Martii 30. Indløb Efterretning at Mr. Robert Stevenson, Senior af Handels Huuset paa Manilla under Firma af Stevenson & Co., var ankommen fra nævnte Stæd i den Engelske Kriigs Fregat Liverpool til Madras, hvor han den 11te denne Maaned, blev ved Døden borttrykket af den overalt giengse Syge Cholera Morbus i hans Alder . . . . Aar.

May 30. Om Morgenen tidlig døde herpaa Stædet Baptist Missionair the Reverend Mr. William Careys Hustrue, Mrs.

Charlotte Carey, tilforn en Frøken Rumohr fra det Slesvigske, i en Alder af 60 Aar og 2 Maaneder.

Juny 29. Om Eftermiddagen omtrent Kl. 3 døde herpaa Stædet Mr. P. Ferris i hans Alder 55 Aar — forhen Editor of Calcutta Uge Blad The Morning Post og Eyer af Calcutta Laane og Leye Bibliothek-circulating Library — og i de seneste Aar reduceret til den Nødvendighed at holde en Slags Skoele herpaa Stædet for faa Børn af begge Kiøn.

July 19. Indløb Efterretning at Herr Johan Gottlieb Meinhardt — hidtil Kongelig Cassere etc. etc., i Tranquebar, var ved Døden afgaaet derstæds den 23de f. Md. i en Alder efter Formodning, at have passeret 50 Aar.

Aug. 19. Efter at min Søn John Palmer en Tiid forud havde følt Smertes og Trykken i Brystet, der ved anvendte Læge Midler blev remederet, fornam han i Dag de første Symptomer af Feber, hvorfor oyeblikkelig blev søgt Raad, og som blev erklæret at være af galdeagtig Natur, og uagtet alle anvendte Læge Midler, ikke kunde standses; derimod tog saadan hoyst beklagelig Vending, at gjøre Ende paa hans tiemelige Liv i Dag.

Aug. 30. Torsdag om Eftermiddagen Kl. 2 og 15 Minutter i den unge Alder af 17 Aar 6 Maaneder og 7 Dage saasom født til Verden den 23 February 1804 — ved det Aars periodiske Annotationer.

Hans Siel er gaaen til sin Skaber. — Hans jordiske Deele hviile i Freed indtil den Stund de atter foreenes til et bedre og evig varende Liv.

Og disse hans jordiske Levninger bleve needsænkte i Graven, paa herstæds Kirkegaard næste Dag den 31te om Morgen Kl. 8 Slet.

Oktbr. 8. Mandag døde herpaa Stædet et Mahomedansk Fruentimmer ved Navn Julie, efter Gisning i en Alder af omtrent 40 Aar, af en ondartet Feber. Nogle Tiimer forinden hendes Opløsning ved Døden, blev hun ved Daaben indlemmet i den romersk catolske Kristen Kirkes Samfund. — Bevæg Grunden til i de sidste Oyeblikke af Livet at overgaae fra et Religions Princip til et andet — muelig uden Fruentimmerets Bevisthed men foranstaltet af de omkring hende værende — er og bliver nok en Hemmelighed. — Endeel Aar tilbage i Tiiden levede hun under nuværende Gemidahr Hr. Otto Bies Beskyttelse, med hvem avlet adskillige Børn, hvoraf nogle forinden ved Døden bortrykkede, efterladende sig en Datter ved Navn Betzy, og en Søn kaldet George — for Oyeblikket farlig syg af ligeledes ondartet Feber. — Dette til romersk catolsk Kristen giorte Fruentimmer blev begravet næste Dag.

Oktbr. 9. Paa herstæds catolske Kirke Gaard med de brugelige Ceremonier efter den catolske Kirkes Skikke eller Ritual.

Og samme Dags Aften — rettere Nat — 10 Minutter førend Kl. 12 Slet døde fornævnte Fruentimmers forud benævnte Søn George, født til Verden den 15de Novbr. 1800 altsaa i den unge Alder af 20 Aar 10 Maaneder og 25 Dage.

Novbr. 2. Blev Herr Major Wickeds naturlige Datter Maria Lavinia, viet herpaa Stædet i Faderens beboendes Huus til Mr. Frederick Blacker, en uemployeret Søemand, forhen fahret som en af de mindre Styrmand i Country Farten.

Novbr. 4. Efterat Herr Conrad Hennings Georg Prinsling — hidtil interims Secretaire ved det Kongelige Raad her, og Notarius Publicus — havde lang Tiid forud, følt gradviis aftagende i

Kræfter, desifølge Svækkelse i Helbred, forloed han Stødet Dagen forud i en Bassurah, leedsaget af sin Kone, for at forsøge Lægens Tilskynding — som det sidste Middel — Forandring af Luft paa Revieret — men kom ey længere, end til det nok som bekiendte Stød Suck Sagor — Sook Saugur — hvor han i Fartøjet afgik ved Døden Dags Eftermiddag Kl. 4 i en Alder efter Formodning af nogle og 50 Aar. — Nu har han Ende paa alle sine Gienvordigheder, Bekymringer og Lidelser.

Novbr. 29. Indløb Efterretning, at Herr Christian Giese, en beslægtet af Herr Factor Fiellerup, var død paa Batavia den 4de f. Md. af Feber, i en Alder af 23 eller 24 Aar.

Et Brev fra Koleraaaret 1853.

Ved **Niels A. Christiansen.**

Nedenstaaende Brev, der tillader et særdeles interessant Indblik i Forholdene i Københavns nærmere Omegn under den store Koleraepidemi 1853, er forfattet af den daværende Præst i Taarnby paa Amager, **Jørgen Hjorth Lautrup**. Lautrup blev født $28/3$ 1798 som Søn af Bogholder ved den kgl. Enkekasse **Chr. Nic. Lautrup**, død 1817 og **Dorothea Cathrina**, f. **Knoph**, død 1835 hos Sønnen i Kjøng. Efter en Virksomhed som Manuduktør var Lautrup ansat i et Par Embeder som Sognepræst, blev Provst og vikarierede 1846 for Biskop **Mynster** som Stænderdeputeret i Roskilde. 1850—54 var han ansat i Embedet i Taarnby, som han forlod for at paatage sig det ikke helt taknemmelige Hverv som Biskop over Lolland-Falster at afløse **Monrad**, der var afskediget af politiske Grunde. Lautrup, der er Forfatter til flere Skrifter af religiøs, theologisk Karakter, skal have udmærket sig ved »sit stille, kærlige, trofaste Væsen« (L. Koch). Han døde allerede 11. Juni 1856. Hans omtalte Hustru er **Sofie Cathrine Testmann**, Datter af Kammeraad **J. C. Testmann**, Toldkasserer i Christiansted.

Brevet er adresseret til »Velærværdige Hr. Pastor Drejer i Tryggeløv Præstegaard pr. Rudkjøbing«. Adressaten er **Hans Jacob Drejer**, f. 4. Okt. 1803 som Søn af Etatsraad **P. R. Drejer**, Revisor og Kontorchef i danske Kancelli, død 1844 og **Magdalene Kristine f. Knoph**, død 1818. **H. J. Drejer**, der er Forfatter til adskillige Avis- og Tidsskriftsindlæg, blev 1832, efter at have haft et mindre Embede i Rudkjøbing, ansat som Sognepræst for Tryggeløv og Fodslette paa Langeland; han døde 1879 og var gift med **Petrosine Christophine Abigael Arrild**.

J. H. Lautrup og **H. J. Drejer** var Fætre; deres Mødre var Døtre af **Hans Sjerven Knoph** 1729—88, kgl. Møntdirektør, der var gift med **Dorothea Catharina f. Lyng** (1738—1819).

Taarnbye 31te August 1853.

Tak, kjæreste Drejer for det fra dig modtagne Brev, baade med Hensyn til os selv for den Velvillie, det aander, og med Hensyn til min Menighed for den Tanke, du og dine Sogne have sendt denne med den barmhjertige Samaritans Sind.— At det er tunge Beskikkelser, som ere gaaede over Taarnbye, trænger ikke til Udvikling, jeg har nu begravet [over] 295 Choleraliig, foruden at omtr. 10 ere førte til Kjøbenhavn; det udgjør over $\frac{1}{16}$ Deel af Sognets Befolkning, og der er næppe een Familie i de 4 nordligste Byer, uden at Dødsenglen har berøvet dem nærmere eller fjærnere Led i Familie-kredsen. — Jeg vil derfor ikke indlade mig paa almindelige Skildringer, men opholde mig ved, hvad der, efter dit Forhold til os, mer vil interesere, vor egen Tilstand under denne Epidemie. — Skjøndt Sygdommen nu just ikke overfaldt os uforberedte, og der baade var sørget for Sygehuus, Liighuus, færdige Liigkister i alle Byer, Medicin o. s. v. viste det sig dog snart, hvor lidet dette forslog, og hvorledes Alt gik langt ud over vore Beregninger. — Efter faa Dages Forløb var Liigkisterne opbrugte, Snedkerne kunde ikke tidnok faae nye færdige, ingen var at erholde i Kbh., hvor man maatte forskrive fra Roskilde, Lighusene kunde ei rumme alle Ligene, Graveren kunde ikke faae det tilstrækkelige Antal Grav(e) færdige, dagligen blev snart han, snart en Anden af dem syg, næsten Ingen vilde lade sig leie i deres Sted, og de fleste Huusmænd laae mere eller mindre syge; daglig fik jeg slige Tidender: her holder udenfor Vogne med nogle Liig, hvortil Kister endnu ei ere færdige; eller: Liighusene ere ganske fulde, hvor skulle vi sætte de ankomne Kister med Liig; og tilsidst det Tordenslag: Kirkegaarden kan ikke rumme flere Liig. — Da hele Quæsturen, under hvem Kirken sorterer, var paa Landet, maatte jeg paa egen Risiko strax indvie en lille Selvmorderkirkegaard (og fik et Par Dage efter Bevilling dertil), men den forslog kun i 8 Dage; og jeg har nu ved foreløbige Skrivelser og Underhandlinger med en Gaardmand, med hvem man først skal indlede Handel, faaet overladt et Stykke Jord og indviet det til Kirkegaard, hvilket nu udgør vort eneste Begravelsessted. Bekymringer af denne Natur har næsten været de meest angribende, da man stod ene under alt dette, og selv med den ivrigste Virksomhed dog følte sin Magts Begrænsning, og kun ved Forestillinger og personlig Indflydelse kunde faae Alt nogenlunde ordnet. — Hvad Sygdommen selv angaar, da fremstiller den sig under et mindre ængstende Ydre; de Syge have næsten til det Sidste Bevidstheden, og skjøndt Flere havde stærke Krampesmerter, kundgjorde Sygdommen sig dog oftere blot ved sterk Uro i Lemmerne og hyppige men tildeels befaldende Brekninger. — Jeg har aldrig havt saa mange Sygeberetninger som i denne Tid; det var i flere Dage mit

første Morgen- og mit sidste Aften- stundom Natværk, udfyldt i Mellemtiden af Begravelser, der halvtimewiis kunde følge paa hinanden, og stundom nødte mig halve Dage til at gaae i Prestekjole eller vandre paa Kirkegaarden. — Og skulde du troe det, at disse Beretninger endog stundom ere blevne mig til en Sjælehvile, at de bragte en Fred tilbage over Hjertet fra den forstenede Følelse, der samlede sig under den idelige Vandring mellem Liigkister og Liig, og at jeg i mangt et Cholerahuus, garneret med Cholerasyge i Senge langs Vegene, fandt en Ophbyggelse, hvortil jeg høiligen trængte, og endog oversaae, at man med Fødderne glee i de Strømme, der stundom vare udspyede omkring Sengene. Et Par Dage afgjorde her de Flestes Skjæbne, og vist er det, at de Flestes Død skyldes Uforsigtighed eller i det mindste Mangel paa tilstrækkelig Forsigtighed; den første Sved er gjerne den afgjørende; her kommer Alt an paa at holde H æ n d e r og S k u l d r e under Dynen, dette iagttages de fleste Steder ikke uagtet alle Formaninger og alt Tilsyn, og en pludselig Hæven eller Afkassen af Dynen under den indre Uro havde ofte Døden tilfølge. — Hvad der i Længden meest har afficeret mig er det idelige Syn af Liigkister og Jordspaaastelser, det stod hele Natten for mig; naar jeg lagde Hovedet til Dynen, var det ofte, som jeg gik om og strøede Kalk paa Kister, og dog var jeg lys vaagen; og det kunde vedblive indtil den klare Morgen.— Mangan Dag forekom mig Alt, hvad jeg kom nær, at lugte af Liig; saa lidt er man i en saadan Tid Herre over Indbildningskraften. — I Begyndelsen af Sygdommen angrebes samtidig min Kone og alle Tjenestefolkene; de laae i 4 Dage, Sønnen vare Karle imidlertid, og en Dag maatte jeg gjøre Ild paa Skorstenen; da de kom op, laae jeg i 2 Dage, men var saa heldig at slippe dermed. — Nu er Sygdommen her stærk i Aftagende, men ikke forbi: 1 à 2 Liig har jeg dog næsten dagligen havt, og fra Præstegaarden har jeg ikke kunnet fjærne mig uden til Sygeberetninger. — I de sidste 8 Dage har jeg været langt mattere og døsigere end under det egentlig strenge Arbeide, og blot efter en Gang over paa Kirkegaarden har jeg maattet hvile mig i længere Tid. Søndagstjenesten har især været trættende med Prædiken, Skriftemaal, Altergang, Daab og Indledningstaler foruden Begravelserne. — De sidste Par Dage mærker jeg dog Kræfterne vende godt tilbage.

Imidlertid maae vi dog takke Gud for, at det er gaaet for os, som det er; at vi Alle ere blevne bevarede og kun saa lempelig blevne berørte af Sygdommens Aande, ligesom man ogsaa ved at gennemgaae en slig Tilstand og ved at være nødsaget til at udfolde al sin Virksomhed, har det langt taaleligere end den tænker sig, der fra det Fjerne blot hører Beretningen derom. — Min Kone har jeg hjertelig beklaget, der især i de første Uger paa Grund af hendes

meget fine Nerver stadig kunde fornemme Liiglugt fra den tilstødende Kirkegaard gennem alle Værelserne, og derfor intetsteds kunde finde Hvile, men gik i en vedvarende Qvalme. Nu er det gaaet over. —

Tag nu tiltakke med disse faae Ord, modtag Hilsen fra os Alle og hav i kjærlig Erindring

din hengivne

J. L a u t r u p.

De ældste Led af Slægten Grove.

Af Th. Hauch-Fausbøll.

Slægten Grove har tidligere været behandlet af Kaptajn Lengnick og af Krigsassessor Frantz Møller i en lille »Stamtavle over Familien Grove«, han udgav i 1875. Ingen af dem er korrekte, fuldstændige eller dokumenterede. Jeg skal derfor, inden jeg gaar over til mit egentlige Emne, anføre, hvad der kan fastslaaes om Slægten Groves ældste Led.

Jens Pedersen, f. 1584 i Vigstrup By, Grove Sogn, Lysgaard Herred i Jylland¹⁾, var Borger i Helsingør, omdannede 1626 —27 Skagens Fyr fra et Lygtefyr til et Vippefyr og gjorde sig i det Hele meget fortjent af det danske Fyrvæsens Udvikling; fra Pinsedag 1629, da Fjenden drog af Landet, (Bestalling 8. Aug. s. A.) til 1. Maj 1630 Tolder paa Skagen, 8. Aug. 1629 tillige Bestalling paa at have Tilsyn med Lygten paa Skagen og herfor nyde, hvad hans Formand herfor har nydt, samt have Brugen af Toldergaarden i Skagen, 3. Febr. 1631 Bestalling paa i 3 Aar (fra 1. Jan. 1631) at tage Vare paa Fyringerne paa Skagen, Anholt, Nidingen, Kullen og Falsterbo for et aarligt Vederlag af 3 500 Rdl. in specie, 1632 Bestalling paa at forvare Fyringerne, saa længe han levede, med 4 666½ Rdl. in specie 16 Skilling i Løn samt Foder til tvende Heste²⁾, fik 8. Nov. 1638 sin Søn til Medhjælper og Successor, † 9. Okt. 1639 i Helsingør, begr. 16. Okt. i Olai Kirke³⁾. I Helsingør ejede han den Gaard, han beboede paa Strandgade, og det ved Siden af liggende Hjørnehus, et Hus, liggende ved Strandporten, kaldet Børsen, en Gaard paa Stengade, en Vang i Marken, en Ladegaard, liggende ved Grøften og Gamle Kloster, en Have, liggende ved »Schotebakken« med en stor Dam i Haven og tre hosliggende Boliger, en liden Have ved Gurrevejen, en Bolig i Sudergade, en Bolig i St. Annegade med tilliggende Have, der dog omtvistedes, og en Part i en Gaard i Landskrona. Endvidere ejede han et Skib »Neptunus«, der vistnok brugtes til at bringe Kul til Fyrene, siden Peder Jensen Grove overtog det. Til Deling mellem Arvingerne var der 5124½ Dr. og 11 Sk.⁴⁾ Jens Pedersen holdt 24. April 1612 Fæstensøl i Helsingør og 22. Jan. 1613 Bryllup ved Varbjerg Slot med Anne Andersdatter, f. 3. Dec. 1586 i Helsingør, † 12. Jan. 1629, Datter af Præst i Helsingør Andreas Christensen (Schogardius), og Hellig Trefoldigheds Søndag 1629 havde Jens Pedersen atter Bryllup i Helsingør med Dorete Mortensdatter Rasch, f. i Viby Sogn, Ning Her-

red i Jylland, † 1650⁵) (hun g. 2° 30. Maj 1647 paa Stifsønnen Peder Jensens Sal i Helsingør m. kgl. Kommissarieskriver i Skaane, senere Indvaaner i Helsingør Bendix Mortensen).⁶) Børn 1—8:

1. Helle (Trilling), f. 28. Jan. 1613 ved Varbjerg Slot.
2. Mette (Trilling), f. 28. Jan. 1613 ved Varbjerg Slot.
3. Maren (Trilling), f. 28. Jan. 1613 ved Varbjerg Slot, † før 27. Dec. 1617, da den dafødte Søster Maren blev opkaldt efter sin »salig« Søster.
4. Peder Jensen Grove, f. 18. Maj 1615 i Varbjerg By, 8. Nov. 1638 Faderens Medhjælper og Successor, kaldes siden kgl. Fyrforvalter over Danmarks Strømme, fik ved Skiftet efter Faderen hans Gaard i Strandgade og Skibet Neptunus, boede en Tid i Kagerup, købte 16. Jan. 1648 for 550 Sletdaler Nellerupgaard af Hans Laursen, men skulde selv fæste Jord og Grund af Øvrigheden, fik 15. Marts 1663 Bevilling til at nyde Gilleleje Mølle og Nellerup mod sædvanlig Fæste og Afgift og tillige at bruge og beholde tvende smaa Jorder kaldet Kringelholm og Balgersholm, som den tidligere Fæster af Gilleleje Mølle Christen Brock skal have haft tillige med den Aalekiste, samme Møller 1656 har faaet Fæste paa, ejede Jordegods i Jylland (119 Tdr.) i Dronningborg Amt, som var tilfalden ham paa hans 2. Hustrus Arvepart, Anholt Gods (9½ Td.) og Gods paa Bornholm (22 Tdr.), havde gjort Bekostning paa Søborg Kirke, † paa Nellerup, begr. 17. Juli 1673 i Gilleleje Kirke. G. 1° Ane Christensdatter Langbjerg, begr. 26. Sept. 1659 i Gilleleje Kirke, Datter af Astronomen Christian Longomontanus og Dorthe Bartholin, 2° 1661 (Ægteskabsbevilling 2. April) m. Dorthe Steffensdatter Rode, f. 18. April 1633 i Kjøbenhavn, † uforløst 14. Jan. 1677 i Kjøbenhavn⁷) (g. 2° i Nov. 1674 m. Fiskemester og Ridefoged paa Kronborg Len, Amtsforvalter i Kronborg Amt Hans Rostgaard til Krogerup, f. 15. April 1625 i Rost, † 31. Dec. 1684 paa Krogerup).⁸) Børn a—e:
  - a. En Datter.
  - b. Ane Pedersdatter Grove, var i Live 1666, menes at være gift i Norge med Anders Bjørnsen.
  - c. Dorethe Pedersdatter Grove, fulgte 14. Okt. 1663 sin Farbroder Anders til Norge, 3. Marts 1682 kgl. Bevilling til hendes Begravelse om Aftenen⁹), g. 1665 (Ægteskabsbevilling 8. April)¹⁰) m. kgl. Tolder paa Bornholm Laurits (Lars) Michelsen, der havde været hendes Værge og 27. Juni 1672 gav Peder Jensen Grove Afkald for hendes mødrene Arv.

- d. Marie Anne Grove (Tvilling), f. i Dec. 1661 paa Nellerup, døbt 1. Jan. 1662 i Gilleleje, fik 1673 sin Morbroder »velfornemme Unge Mand« Anders Rode i Kjøbenhavn¹¹⁾ til Formynder, † 1733; g. 16. Juli 1682 paa Krogerup (»Salig Hans Rostgaard gjorde deres Bryllup«) m. Etatsraad, Landsdommer i Jylland Christopher Bartholin til Kaas, f. i Dec. 1657, † Klokken 12 mellem 13. og 14. April 1714 paa Kaas, begr. i Lime Kirke. Fra dem stammer den nulevende Slægt Bartholin.¹²⁾
- e. Megdale Pedersdatter Grove (Tvilling), f. i Dec. 1661 paa Nellerup, d. 1. Jan. 1662 i Gilleleje, begr. 3. Nov. 1667 i Gilleleje Kirke.
5. Maren Jensdatter, f. 27. Dec. 1617 paa Gaasevad; g. m. Isebrant v. Holten.
6. Andes Jensen Grove, f. 17. Juni 1623 i Helsingør. Ved Kontrakt af 20. Aug. 1637 udlovede hans Fader for hans »Exercitz« hos Christopher Lindenow en Rdl. in specie hver Uge »og haver Anders været hos Christopher Lindenow paa 3½ Aars Tid«, ligeledes har han i 3½ Aar (vel de samme) været udenfor Hjemmet og er med Klæder og Føde bleven underholdt af sin Morbroder Borgmester Peder Andersen i Kallundborg og Hr. Frantz Andersen, var 1637 i hollandsk Krigstjeneste under Claus Daa, 1638—40 Soldat i Vestindien, var 1640 og 41 atter i hollandsk Tjeneste, kvitterer i Kjøbenhavn 21. Jan. 1643 for en Aarsklædning, 1643—45 Kaptajn under Prins Ruprecht af Pfalz i Carl I.s Tjeneste, Afskedspas, dateret Oxford 22. Sept. 1646 s. A. Kaptajn paa Byens Vold paa Baahus, 1. Maj 1647 Bestalling som Stykhauptmand og Fyrværker paa Baahus, 12. Nov. 1651 Konfirmationsbestalling, 23. April 1657 Bestalling som Major hos Artilleriet ved Baahus, 16. Juni 1658 Bestalling som Stykmajor paa Christiansø, 18. Aug. 1658 Bestalling som Oberstløjtnant i Artilleriet, 25. Nov. 1658 Bestalling som Kommandant paa Christiansø, var 1661 og 62 Oberstløjtnant i vesterlenske nationale Infanteri Regiment, i 1672 Underkommandant paa Frederikshald og Chef for Garnisonskompagniet paa Frederikssten¹³⁾, † 13. Marts 1677; g. i Dec. 1658 m. Aniche Munchgaard¹⁴⁾. Børn a—b:
- a. Ide Sophie Grove, f. 22. Aug. 1662 paa Fæstningen Flekkerøen i Norge, havde i sit Hjem baade danske og tyske Informatorer, var i 4 Aar hos sin Moster i Ringsted, i 5 Aar Kammerpige hos Gehejmeraad Jens Juels Frue, † 31. Maj 1735 i Mygind. G. 8. Juli 1694 i Justitsraad Hiorts Hus i Kjøbenhavn m. m. Forvalter over Grevskabet Friisenborg, senere Herredfoged over Hassing og Refs Herreder Valen-

- tin Hermansen Beyer, f. i Sept. 1659, † 26. Okt. 1722 paa Nørgaard i Villerslev¹⁵).
- b. Dorte Grove, var 1705 gift med Kaptajn Obitz, maa formentlig være Kaptajn i vesterlenske nat. Infanterireg. Sebastian Opitz.¹⁶)
7. Axel Jensen Grove, f. 1624 i Helsingør, 1646 Student fra Helsingør¹⁷), skal have studeret i Padua¹⁸), ordineret 12. Febr. 1658 som Sognepræst til Esbønderup og Nøddebo, † 7. Nov. 1676¹⁹), begr. 20. Nov. og Registrering den følgende Dag samt Skifte 13. Dec.²⁰) Han ejede et lille Hus i Helsingør, men Boet ellers fattigt og Enken maatte til Hjælp til Mandens Begravelse paa en Sølvkande og 3 Sølvstobe laane 56 Sletdaler i Kjøbenhavn, som hun fik, skønt de efter Guldsmed Christian »Winches« Vurdering kun var 55 Sletdaler værd. Hans første Hustru var Mette Jacobsdatter Bejer, med hvem han havde 5 Sønner, hans anden Hustru var Inger Pedersdatter Munch, som han fik Bevilling til at ægte 18. Nov. 1674²¹). Med hende havde han en Datter: Børn a—f:
- a. Jacob Axelsen Grove, f. 25. Sept. 1663 i Esbønderup, hans Formynder var Fyrforvalter Christian Cornelissen, han var 1681 i 5 Lektie i Roskilde Katedralskole og flyttede samme Aar ind paa Regensen i Roskilde²²), 1684 Student fra Roskilde, var omtrent 1688 i Asminderød og var bleven myndig, 3. Juli 1688 cand. theol. med non, 13. Nov. 1689 homiletisk Prøve med non²³), er 1704 dansk Skoleholder i Højby, da han 16. Marts er til Alters dær, † 1. Marts 1728 i Tølløse.²⁴)
- b. Hans Axelsen Grove, f. c. 1664, hans Formynder var Peder Frantzøn i Helsingør, ved Forseglingen 1705 efter Anne Grove vidste man ikke, hvor han opholdt sig.
- c. Jens Axelsen Grove f. c. 1666, hans Formynder var Hr. Jens Wind i Græsted, nød fri Undervisning og Information paa Krogerup, var 1705 Snedkersvend i Skelskør eller Sorø.
- d. Oluf Axelsen Grove, f. c. 1668, hans Formynder var Hr. Jens Jensen til Søborg og Gilleleje, Møller i Larslejstræde i Kjøbenhavn, † under Pesten 1711; g. m. Ingeborg Mogensdatter, Datter af Mogens Børgesen og Hustru Margrete²⁵). Børn 1)—3):
- 1) Axel Magnus Grove, dbt. 30. Dec. 1705 i Kjøbenhavns Frue Kirke, begr. 12. April 1714 samme Sted.
- 2) Anne Kirstine Grove, dbt. 1. Feb. 1710 i Kjøbenhavns Frue Kirke.

- 3) Ole Grove, dbt. 29. Feb. 1712 i Kbhvn.s Frue Kirke, begr. i Ugen fra den 18. Dec. 1712²⁶).
- e. Christian Axelsen Grove, f. c. 1672, † 1678 (Skiftebrev 14. Marts).
- f. Mette Axelsdatter Grove, f. c. 1676, hendes Formynder var Anders Nielsen Wildsundt i Frederiksborg. var 1705 gift med Birkefoged paa Fuirendal (Holsteinborg) med Bopæl i Haarslev i Ørslev Sogn Morten Hess, † 1725.
8. Anne Jensdatter Grove, f. 15. Juli 1630 i Helsingør, begr. 29. Juni 1705 i Holmens Kirke i Kjøbenhavn om Aftenen hora 6, ejede et Hus i Kongensgade og et andet »ved Holmens Rever«, ²⁷) g. 1° m. Tolder og Raadmand i Christianstad Jonas Clausen Heinemark, † 1653 i Christianstads Skiftebrev 3. Jan.²⁸), 2° 9. Juni (Ægteskabsbevilling 27. Maj) 1670²⁹) m. Fyrforvalter over Danmarks Strømme Christian Cornelissen. Han var maaske Kjøbenhavner af Fødsel, thi han havde 28. Dec. 1651 faaet Købeprev paa et Lejersted i Holmens Kirke i den Gang til Orgelværket Nr. 6, som hans Sønner af første Ægteskab forbeholdt sig, medens Enken beholdt et muret Begravelsessted i Holmens Kirkes Kapel. I det første er det tænkeligt, at hans Forældre var nedsat; Chr. C. havde tjent de svenske paa Guineakysten i 7 Aar, ³⁰) men 1658 havde den danske Konge indtaget Forter, Loger og Steder paa Guineakysten og siden ladet den besejle af det Glückstadttske afrikanske Kompagni, dettes Direktør var Jacob Delboe og 1661 blev Chr. Cornelissen ansat som Overkøbmænd paa Fæstningen Christiansborg, altsaa ikke som anført i Biograf. Leks. som Guvernør, da en saadan ikke fandtes paa den Tid³¹) han tjente Kompagniet i 6 Aar og tog saa Bolig i Kjøbenhavn. 26. Okt. 1668 udtog Kommissærerne i hans Skilsmisseg Erich Krag m. fl. Stævning³²) til Konfirmation af Skilsmissegdommen mellem hans og hans Hustru Maria Morian angaaende et Barn, han beskylder hende for i Løndom at have født. Og efter at Skilsmissegdommen ved Højesteretsdom af 19. Nov. 1668 var fuldbyrdet,³³) resolverer Kongen 23. Dec. 1668, at hun ikke maa indgaa nyt Ægteskab, og at hun skal forføje sig fra Staden og Herredet, hvor Christian Cornelissen er bosteddende, og ingen maa ustraffet forekaste eller bebrejde ham Skilsmissegdommen, ligesom han paa Grund af hendes Forseelse i sit Ægteskab uhindret skal beholde hele deres Bo.³⁴) Med hende havde han rimeligvis indgaaet Ægteskab i Feb. 1658, da han faar Bevilling til at vies i Huset.³⁵) Da hun overtraadte Forbudet, tilholdes hun 24. Dec. 1682 inden trende Solemærker

at forføie sig fra Staden og Christianshavn og begive sig til de i ommeldte Befaling angivne Distrikter, hvis hun ikke enten i Spindehuset eller med højere Straf vil være anset³⁶⁾. Efter sin Svoger Peder Jensen Groves Død blev Christian Cornelissen Fyrforvalter over Skagen og Anholt 30. Juni 1673³⁷⁾. Han døde af Vattersot i Kongensgade og blev begravet 13. Sept. 1684 i Holmens Kirke.³⁸⁾ 10. Dec. samme Aar fandt Registreringen Sted. Med Anne Grove havde han ingen Børn, men af første Ægteskab den 26aarige Hendrik Christian Cornelissen og den 24aarige Christian Nicolaj Cornelissen. Til Deling blev der 3,301 Sletdaler og 14 Skilling.

En samlet Oversigt over Slægten Groves ældste Led har vi ved Forseglingen efter Christian Cornelissens Enke Anna Grove, thi da hun var barnløs, nævnes her hendes 3 Halvbrødre og deres Afkom og i Skifteakterne findes tillige de Skifteudskrifter efter Hr. Axel Jensen Grove i Esbønderup, Christian Cornelissen og Jonas Clausen Heinemark, der nævnes i det foregaaende. Som Arvinger efter Oberstløjtnant Anders Grove omtales kun Valentin Beyers og Kaptajn Obitz Hustruer, men der forekommer ikke et Ord om, at han har været gift første Gang med en Datter af Lord Grey, Mary Elisabeth Grey og i dette Ægteskab har 4 Børn, deriblandt Kaptajn William Grove, fra hvem den norske Familie stammer, og Marie Elisabeth Grove, der efter Frantz Møllers Stamtavle skal have været gift med Staldmester hos Prins Georg (Prins Jørgen) i England Johan Christian Hundsgaard, f. 1641, † 1695, og i dette Ægteskab haft en Søn Politiskriver i Kjøbenhavn Andreas Christian Hundsgaard Grove, fra hvem den nulevende danske Slægt nedstammer.³⁹⁾ Jeg kan ikke forklare det paa anden Maade end, at Ægteskabet mellem Lord Greys Datter og Oberstløjtnant Anders Grove ikke har været lovformelig i Orden, et saadant Ægteskab mellem en Lords Datter og en dansk borgerlig var vel ogsaa ret usandsynlig. Forholdet kan maaske sammenlignes med Genete Jacobsbatter Cragengelts og Ridderen Mogens Lauridsen Løvenbalks.⁴⁰⁾ Det synes ogsaa som om, Politikopist Andreas Christian har villet markere sin fornemme og muligvis ikke helt regelrette Afstamning, naar han kalder sig Guldengrove. Det smager i hvert Fald lidt af det samtidige Navn Guldølve, hvis Oprindelse kendes.

Saaledes blev Ungkarl og Tjenestekarl Andreas Christian Guldengrove 23. Nov. 1713 i Frue Kirke i Kjøbenhavn viet til Pigen Maren Andersdatter hos Dan: Nielsen i Pustervig, men ved deres fire første Børns Daab kaldes han blot Andreas Christian uden Tilføjelse af Navn og Stilling.⁴¹⁾ Først ved det femte Barns

Daab, der sker i Frue Kirke 1726, kaldes han atter Guldengrove og ved det 6. Barns Daab Grober. Han var imidlertid 18. Sept. 1719 bleven Politibetjent.⁴²⁾ Han boede i disse Aar forskellige Steder, saaledes 1713 og 15 i Pustervig, 1718 i Tornebuskegade, 1723 i Frederiksborggade og 1726 i store Kannikestræde. Her afbrændte Stedet, Nr. 38, som han ejede, ved den store Ildebrand i 1728, og Andreas Christian maatte med Kone og 5 Børn tage sin Tilflugt til kgl. Staldkarl Ole Bodelsen, der boede »paa Kirkegaarden« i Øster Kvarter. Her kaldes han Kopist ved Politiretten ⁴³⁾ Hans første Hustru Maren Andersdatter døde vistnok i Barselseng med det femte Barn og er vel den Maren Andersdatter, der begravnes i Ugen fra 3. Marts 1726 i Kjøbenhavn.⁴⁴⁾ Først 14. Marts 1734 fandt Skiftet efter hende Sted⁴⁵⁾ i Anledning af, at Politikopisten igen vilde gifte sig. Hans anden Hustru hed C a t h r i n e F u n d t og var Datter af Urtekræmmer Hans Diderik F. og Kristine Kellinghusen.⁴⁶⁾ Hun døde 57 Aar gammel 4. Nov. 1754 af tærende Sygdom og blev begravet 7. Nov. 1754 fra Kannikestræde.⁴⁷⁾ Først 12. Marts 1762 begravnes hendes Mand Andreas Christian Grove ligeledes fra Kannikestræde. Han døde af Ælde, 87 Aar gammel.⁴⁷⁾ Deres Børn var:

1. J o h a n - C h r i s t i a n, dbt. 21. Dec. 1713 i Kjøbenhavns Trinitatis Kirke. Den senere Etatsraad og Departementschef J. C. Grove.
2. M a r i e - L i s b e t, dbt. 6. Dec. 1715 i Kjøbenhavns Trinitatis Kirke, † 12. Jan. 1784 i Bloustrød; g. 26. April 1763 i Tikjøb m. Sognedegn J ø r g e n C r o n e, f. 1710, † 22. Maj 1782 i Bloustrød.⁴⁸⁾
3. C a t h r i n e - M a r i e, dbt. 9. Marts 1718 i Kjøbenhavns Trinitatis Kirke.
4. A n n e - M a r i e, dbt. 8. Okt. 1723 i Kjøbenhavns Trinitatis Kirke. Forekommer ikke ved Skiftet 1754, derimod en Datter Maren Andersdatter.
5. A n d r e s U l r i c h, dbt. 1. Marts 1726 i Kjøbenhavns Frue Kirke, ved hvilken Lejlighed Mlle Cathrine Fondt er Fadder, † før 1754.
6. D o r t h e D i a n a, dbt. 8. Okt. 1735 i Kjøbenhavns Frue Kirke. Hun var 1784 i Brødrene Petersens Jomfrukloster.

E. S. Hr. Arkivar S. Nygård har velvilligst gjort opmærksom paa, at en Jens Pedersen synes at have været Herredsfoged eller — skriver i Favrás og Himle Hrd. ved Varberg og rimeligvis er identisk med Jens Pedersen Grove, idet han aflægger Sagefaldsregnskab m. m. for disse Hrd. 1612—13. Hans Segl findes ved Underskriften paa Regnskabet 1614—15, men en anden aflægger det 1621—22 (Bilag til Varberg Lensregnskab).

Noter.

- 1) Danske malede Portræter IX, I, S. 20, Klitgaard: Skagens Historie, S. 370.
- 2) Saml. t. jydsk Hist. og Topogr. 3, II, S. 376, 384 ff. og 4, V, S. 54.
- 3) Ny kgl. Saml. Fol. 783.
- 4) Helsingørs Skpr. 1639—1644, fol. 26 og 150.
- 5) Helsingørs Skpr. 1648—1650, fol. 263. En Guldhalskæde, vog 8 Lod, var Dorthe Mortensdatters Fæstengave.
- 6) I Jens Pedersens Bo fandtes følgende Familieportræter, der blev vurderede af Casper Kegelhoff: Jens Pedersen, hans første Hustru og deres 5 Børns Contrafejer, Jens Pedersens og hans anden Hustrus Contrafejer.
- 7) Hendes Mand havde ladet hende føre dertil, da Sundet var islagt, og man frygtede, Svenskerne skulde gøre Landgang (Chr. Bruun: Frederik Rostgaard, S. 5).
- 8) Hans andre Hustruer se Patriciske Slægter II, S. 10. Skifte efter P. I. Grove i Kronborg Amts Skifteprotokol 21. Okt. 1673. I hans Bo fandtes den sal. Mands Forældres »Contrefey«.
- 9) Personalhist. Tidsskr. 7, II, 149.
- 10) Personalhist. Tidsskr. 6, II, 263. Følgende Børn levede 1705: 1. Christopher Laursen, Koffardimatros i Holland. 2. Per Laursen, var et eller andet ved Bremerholm, men Stillingen er ulæselig i Underadmiralitetens Forseglingsprotokol. 3. Anna Marie Laursdatter, gift med Paul Linnet (?) ved Rygaardsstrand i Jylland. 4. Malene, der var gift paa Bornholm.
- 11) Andreas Rhode kaldes 11. Juni 1669 Krigs Collegii Notarius. En anden Broder Steffen Rode var død paa en Rejse til Ostindien, hvortil Generaladmiral Adler havde forstrakt ham med en stor Sum Penge og derfor havde faaet Underpant i det Gods, der var tilfalden Rode i Jylland.
- 12) Giessings Jubellærere II, 1, S. 64.
- 13) Hirsch: Militærpersonalia. Danske Kancelli. Bestallinger Militær- og Sætat. vedk. 1657—60, fol. 201.
- 14) Hun var Søster til Johanne Munchgaard, Magister Christen Blichfeldts Kæreste i Ringsted og vistnok til Sognepræst og Provst samt Forstander paa Herlufholm, Magister Poul Munkgaard og Magister Blichfeld var nærmeste Frænde paa mødrene Side for Købmand Ove Paulins Børn, hvis Moder var Hedvig Cathrine Munkgaard.
- 15) (H. F. Grandjean): Stamt. ov. Valentin Hermansen Beyers Efterk. (Mandslinjen).
- 16) Han er den eneste Kaptajn af dette Navn, Hirsch har i sine Militærpersonalia. Efter samme har han udelukkende gjort Tjeneste i Norge og er udeladt i Kongens Haandbog for 1684.
- 17) Birket-Smith: Universitetetsmatr. I, S. 198.
- 18) Han synes dog ikke immatrikuleret dær (Personalhist. Tidsskr. 9, I, S. 32 og 103).
- 19) Bircherods Dagbøger.
- 20) I Anne Grove sal. Chr. Cornelissens Skifteakter 1705.
- 21) Sjæll. Reg. nævnte Dag, Nr. 327.
- 22) Breve fra ham i Anne Grove, sal. Chr. Cornelissens Skifteakter i Underadmiralitetstretten.
- 23) Teolog. Eksamens Distinktions Protokol 1707—54 under 26. Sept. 1707. Her anføres baade Fødselsdag og Aar, men det sidste sættes til 1667, hvilket ikke passer med den ved Skiftet efter Faderen anførte Alder. Han er utvivlsomt den ældste af Børnene, da han altid nævnes først, og Alderen fra Skiftet er ogsaa den, der passer bedst paa de øvrige Data.
- 24) Merløse Herreds gejstlige Skifteprotokol mangler.

²⁵⁾ Han var død 1710, men hun og hendes Datter Mette Mogensdatter samt hendes formentlige Søn Monsr. Søren Mogensen, IV Class. Collega, var Faddere 1710.

²⁶⁾ Vor Frue Skoles Ligbog.

²⁷⁾ Underadmiralitetens Skiftechartequer 1705, fol. 85 og 99. Forsegling 23. Juni i gl. Kongensgade.

²⁸⁾ I dette Ægteskab var en Søn Jonas Jonassen Heinemark, til hvem Moderen 10. Dec. 1684 (kgl. konfirmeret 7. Feb. 1685) udstedte et Gavebrev paa 200 Rdl., da der ikke var holdt noget endeligt Skifte efter hendes Mand, men hun i sin 16 Aars lange Enkestand havde afbetalt baade, hvad hendes sal. Mand paa sine Toldregnskaber var bleven kgl. Majestæt skyldig og ogsaa Boets andre Kreditorer.

²⁹⁾ Sjæll. Reg. n. D., Nr. 156. I Morgengave havde hun faaet en Guld-kæde, en »Tommel Ring« og et lidet Guldsejerværk.

³⁰⁾ En liden enfoldig Beretning om det Landskab Guinea 1697, S. 91 ff.

³¹⁾ 1680 bestemte Kongen, at det oktr. vestindiske Kompagni skulde have Eneret til Handelen paa Guinea og 31. Aug. 1680 udnævnte han Indvaaner i Kjøbenhavn Magnus Pranger til at være Opperhoved og Kommandør paa Fæstningen samt paalagde 30. Sept. 1680 Provinsialkommandøren Peter With og Commissarius Johan Ulrich at overlevere ham deres Forretninger (Vestind. Sager 1671—99, Nr. 6 og 7).

³²⁾ Højesterets Stævningsbog 26. Okt. 1668, Nr. 51.

³³⁾ Højesterets Dombog er ikke bevaret.

³⁴⁾ Sjæll. Reg., 23. Dec. 1668, Nr. 365.

³⁵⁾ Der staar i Sjæll. Reg. 5. Feb. 1658, Nr. 24, at han maa vies i Huset formedelst hans trolovede. . . Resten er glemt og Koncepten er ikke bevaret.

³⁶⁾ Sjæll. Tegn. n. D., Nr. 338.

³⁷⁾ Rentekammerets Bestallingsbog 15 a, fol. 130. Fr. Barfod: Folke I (1859), S. 396. Laurids Bierrig blev ansat som Fyrmester paa Skagen ved Kontrakt af 5. Aug. 1673.

³⁸⁾ 16. Sept. 1684 Bevilling til Christen Cornelissens og sal. Rasmus Windings Begravelse (kun en Overskrift i Sjæll. Reg. Nr. 253. Bevillingen refereres ikke og Koncepten er ikke bevaret).

³⁹⁾ Underadmiralitetens Skiftechartequer 1705, fol. 85 og 99 og Skifteakter efter Anne Grove afg. Chr. Cornelissen, Fyrforvalter. Personalhist. Tidsskr. 1, III, S. 169.

⁴⁰⁾ Hist. Tidsskr. 5, I, 414.

⁴¹⁾ Trinitatis Kirkebog. Det synes, som om Kirkebogsføreren her ikke har været saa villig til at gaa ind paa hans Forklaring om Navnet som Kirkebogsføreren ved Frue Kirke.

⁴²⁾ Notits i Dr. O. Nielsens Samlinger, der sandsynligvis maa stamme fra en Oplysning i Raadstuearkivet, men Grundkilden har jeg ikke kunnet finde. Det ser ud som Navnet Grove ikke har staaet i denne, men kun Navnet Anders Christensen, hvorimod Grove er O. Nielsens Tilføjelse.

⁴³⁾ Kjøbenhavns Huse og Indvaanere efter Bränden 1728.

⁴⁴⁾ Vor Frue Skoles Ligbog. Det maa dog bemærkes, at Dødsfaldet har fundet Sted i Myntergade, medens Sønnen siges døbt fra Store Kannikestræde.

⁴⁵⁾ Konceptskifte ^{6/11} 1754 i Kbhs. Borgrets Skifter efter Katarina Fundt, gift med Pensionist Andreas Christian Grove.

⁴⁶⁾ Velvillig Medd. fra Ingeniør Vilhelm Marstrand.

⁴⁷⁾ Trinitatis Kirkebog.

⁴⁸⁾ Anders Petersen: Sjællands Stifts Degnehist., hvor hans andre Hustruer anføres.

Optegnelser om Ellen Baltzersdatter Heisch, Nicolai Edingers.

Ved **Albert Fabritius.**

I nærværende Tidsskrifts 9. III. offentliggjorde jeg en Stamtavle over Slægten Edinger, hvis Stamfader er den sydfra indvandrede Vinhandler Nicolai Edinger, der i andet Ægteskab var gift med Ellen Baltzersdatter Heisch. I Tilknytning hertil skal meddeles nogle Optegnelser, som nu findes i Rigsarkivets Haandskriftsamling: Speciel dansk-norsk Personalhistorie D-F, hvortil de er udtagne fra Tyske Kancelli, indenlandske Afdeling: Varia.

Optegnelserne, der øjensynligt er foretagne til Støtte for Ligprædikenen over Ellen Baltzersdatter Heisch, supplerer paa flere Punkter det i Stamtavlen anførte. Det oplyses saaledes, at Nicolai Edingers Dødsdato var $^{16}/_7$ 1646¹⁾, og Vielsesdagen angives til $^{17}/_5$ 1629. Hendes egen Dødsdag er ikke anført, fordi Slutningen, der sikkert har berettet om hendes Død, nu mangler. Da imidlertid hendes Enkestand angives at have varet »44 aar ringer een maaned oc 11 dage«, maa Dødsdagen være omkr. $^{5}/_6$ 1690; hun blev begravet i Nikolaj Kirke $^{10}/_6$.

»Belangende denne hæderlige nu sl. matrone Ellene Heisch sl. Nickolaus Edingers erlige fødsel, christelige lif oc lefnets fremdragelse oc meget salig afskeed fra denne elendige verden: da er hun barnfødt her udi staden aar efter Christi byrd 1613 den 11. april paa een søndag af gudfryctige, æcte oc actbare forældre. Hendis fader var den erlige oc fornemme mand Baltzer Heisch, fordum handelsmand her samme steds, hendis moder den erlige, dyderige oc gudfryctige qvinde Maren Lorentzdatter, som begge for rum tjd siden udi Herren ere hensofvede. Da Gud allermæchtigste hafde nu disse fromme forældre med denne deris vnge datter naadeligen begafvet, hafver de ey været forsømmelige Gud hende igien ad opofre, mens den 15. ditto nest efter ladet hende formedelst vandbadet i ordet igienføde oc ved den hellige daab udi sin frelsere Christo indplante. Der paa fra første barndom opdraget hende udi Guds sande fryct end oc flitteligen holdet hende tjd efter anden, saa vjt hendis alder

vilde tilstede, til alt ded ad lære oc vjde, hvoraf hun (udi?) sin tjd kunde hafve nytte, ære oc prydelse, hvilcke hendis sl. forældris ombhygeligheder hos denne sl. qvinde hafver haft lykkelig fremgang til een ønskelig tiltagelse udi Guds sande fryct, frombhed oc dydighed, saa hun der udofver hafver bekommet yndest baade hos Gud oc menniskene. Saadan hendis dyderige fornøft oc meget gudfryctige optuctelse hafver tilskyndet den ærlige, achtbare, vel-fornemme oc nu sl. mand Nickolaus Edinger, forðum indvaaner oc winhandler her samme steds efter Guds den aller-høyestes indskiudelse samt gode venners raad, hendis kiere for-ældre omb hende ad lade bede oc tiltale, hvilket oc efter Guds forsiun af dennem blef sambyctt, oc deris brølups høytid holden aar 1629 17. majj. Lefvede saa tilsammen udi et erligt, kierligt oc meget christelig ecteskab til den 16. julij aar 1646, som var 17 aar 2 maaneder ringer een dag, da Gud dennem adskilde ved den sl. mands dødelige afgang. Medens de lefvede med hver andre hafver Gud velsignet dennem med 9 børn, siuv sønner oc toe døttre, af hvilcke de siuv, nemblig 5 sønner oc 2 døttre, ere allerede udi Herren hensofvat. Gud trøste de efterlevende.

Efter ad den allene vise oc gode Gud efter sin velbehagelige villie oc wrandsagelige raad ved all verdens gang hendis kiere oc sl. mand hafde affodret, hafver denne sl. matrone prøvvet den smertelig oc meget bedrøvelig enckestand endoc udi meget haarde oc besverlige tider i 44 aar ringer een maaned oc 11 dage, ind til nu Gud hende bortkallede. Vdi saadan hendis høybedrøfvede encke sæde hafver hun for alting satt sit haab til Herren oc været bestandig med ydmyge bønner dag oc natt oc for hannem som den rette hielpere oc eeniste tilfluct udi nød sit hierte udøst, ia hun hafver icke alleniste paa nødens dag holdet sig til Herren, mens endoc hendis gandske lifvis tjd inderlig fryctet hannem, jdelig søgt hans huus, gierne hørt oc bevaret hans ord, rettet sit lif oc lefnet derefter, saa vjt i dette dødelige lifs svaghed mueligt hafver været, ofte brugt ded høyværdige sacramento med største andact oc hiertens ydmyghed. Hendis børn hafver hun opdraget udi tuct oc Herrens formaning oc udi guds fryct oc all dyd oc skickelighed ganget dennem stedse for med sit exempel. Med alle oc een hver hafver hun forholt sig med dyd oc frombhed oc all tienstartighed. De fattige hafver hun icke undraget sin haand, men trøstet mangt et bedrøfvat hierte. Korteligen mand kand hende icke andet med billighed oc sandferdighed eftersige, end hun io hafver sit gandske lefnet saaledis frembdraget som et ret christen oc Guds barn bør ad gøre.

Anlangende hendis siugdomb oc paafølgende død, da blef hun Tjdsdann den 27. majj sidst forleden noget angreben med hofvet-

verck, hvilket holde ved dagen derefter, oc den 29. ditto, som var himmelfarts dag, fulde een meget stor hede oc tørst, saa hun sig gandske til sengs motte begifve, hvorpaa weledel, hæderlig oc høylærd mand, D. M ü n c h e n²⁾, kongl. hof medicus blef anmodet imod hendis siugdomb hende ad ville forordne, hvad hannem siuntis tienlig ad kunde være, som derpaa flittelig hende besøgte oc med stor ombhyggelighed foreskref de midler, som hendis kræfter kunde taale, men imidlertid som hendis svaghed dagelig meget tiltog med stor hofvetpine, hede oc tørst, oc hendis mæle meget falt, besøgte hende hendis sielesørgere hæderlig oc høylærd mand M. Michael Henrichsøn³⁾ oc Herr Jacob Jensøn⁴⁾ oc trøstede hende kraftelig udaf Guds ord, hvilket oc skeede af hæderlig oc høylærd mand M. Esaias Fleischer⁵⁾, sogne herre til (Helliggejst Kirke) .....

Noter.

¹⁾ Begravelsesdagen er i Stamtavlen angivet til ¹²/₇ 1646, saaledes som der ogsaa staar i den anførte Kilde: Nikolaj Kirkes Inventarium over Begravelser 1656—1799 S. 160 b., men da denne Protokol for Tiden før 1656 er ført efter ældre Optegnelser, foreligger der rimeligvis en Skrivefejl for ²²/₇.

²⁾ Sikkert Dr. Henrik à Møinichen (1631—1700).

³⁾ Michael Henriksen Tisdorph (1628—1701), Sognepræst ved Nikolaj K. fra 1660.

⁴⁾ Jacob Jensen Snistorph blev ifølge Wiberg II 173 kaldet til nederste Kapellan til Nikolaj Kirke 1699, men dette, saavel som Wibergs Oplysning om hans Fader, er urigtigt. Jacob Jensen Snistorph blev kaldet ²³/₂ 1683 af Borgmester og Raad til Huskapellan hos sin Fader, øverste Kapellan Jens Jacobsen Snistorph, for hans store Svagheds og Alderdoms Skyld, med Løfte paa at blive nederste Kapellan, naar hans Fader døde. Dette Kaldsbrev blev først konfirmeret ¹⁴/₁₁ 1699. ³/₅ 1687 kaldtes Nicolaj Henrichsen Tisdorph, der i nogle Aar havde været nederste, til øverste Kapellan i nu afg. Jens Jacobsens Snistorphs Sted; Kaldsbrevet konfirmeredes ¹⁸/₁₁ 1699. Jacob Jensen Snistorph er altsaa blevet nederste Kapellan ved Tisdorphs Oprykning 1687. (Dske Kanc. Sjællandske Confirmationsbreve 1699 Fol. 47 b og Fol. 50. Jeg skylder Dr. Bjørn Kornerup Tak for Henvisning hertil). Jens J. Snistorph blev begravet ¹⁵/₄ 1687 i Nikolaj Kirkes søndre Gang Nr. 3, hvor allerede 1654 hans Hustru og Barn var nedsat (jfr. nærv. Tidsskr. 1. I. 209).

⁵⁾ Esaias Esaiasen Fleischer var Sognepræst ved Helligaandskirken 1665—1697.

Berigtigelse af „En Familie Rosenberg“

Af C. Klitgaard.

Til min i forrige Bind af nærv. Tidsskr. (9. III. 208 ff.) optagne lille Artikel om en Familie Rosenberg maa jeg beklageligvis fremkomme med et Par Berigtigelser:

Side 210 er anført, at Præsten Hans Rosenberg var gift med Dorthea Pederdatter Hegelund, Datter af Biskop Peder Hegelund i Ribe. Direktør H. H. Schou har gjort opmærksom paa, at Præstens Hustru var Dorthea Pedersdatter K r a g e l u n d, Datter af Biskop Peder Kragelund i Ribe, og heri har han Medhold; Fejlen skyldes udelukkende en lapsus calami ved Renskrivning af mit Manuskript. En anden Urigtighed (Side 209) har større Rækkevidde; den angaar Præsten Sveder Poulsen Kitting i Thisted og hans Hustru Barbara Rosenberg. Kontorchef K. G. Olrik har med Henviſning til sin Bog »Oversigt over Forstandere og Lærere ved den kgl. Skole i Sorø 1586—1737« (Særtryk af Aarskrift for Sorø Akademis Skole 1927—1930, Side 24 f.) gjort mig opmærksom paa, at den af mig i min Artikel opstillede Hypotese ikke kan være rigtig, og da den var fremsat paa Grundlag af den i P. L. Halds »Af Thisted Købstads Historie« S. 165 givne Omtale af Epitafiet i Thisted Kirke, har jeg forskaffet mig Fotografier af dette pragtfulde Mindesmærke. Det fremgaar af Indskriften, at Sveder Poulsen Kitting døde 5. Juli 1643, og den af Hundrup i »Rektorer ved Aalborg Skole« angivne Dødsdato 16. Juli 1643 maa saaledes antages at være Begravelsesdagen. Paa Epitafiet er anført Aarstallet 1632 i Billedskærerarbejde, og ovenover Aarstallet er 2 Skjolde med Ægteparrets Initialer og Slægtsmærker (Rosenbergs et stiliseret Rosentræ). I Epitafiets Midterfelt er Portrætmalerier af Sveder Kitting og Barbara Rosenberg, begge Figurer knælende, og mellem deres Hoveder er malet

Anno 1633

Ætatis suæ	Ætatis suæ
52	33

Det vil altsaa sige, at Epitafiet er skaaret 1632 og stafferet 1633, da Kitting var 52 Aar gammel og Barbara Rosenberg 33.

I Olriks forannævnte Skrift oplyses, at Barbara Rosenberg 15. Novbr. 1646 ægtede Ridefoged til Ørum Slot P e d e r M a d s e n, idet der høves et Bryllupsdigt, som Kapellanen i Ingstrup-Hjermeslev-Alstrup, Christen Christensen Hammer, da »offerede« dette Ægtepar, og Wibergs Præstehistorie har derfor nok Ret i, at Barbara Rosenberg døde 2. Maj 1660; Tilførslerne i Thisted Kirkebog er for hin Tid meget mangelfulde. »1653 udi Junni lod erlig oc welachte Mand Peder Madsen, Kong. Maytz. Ridefoged till Ørum, Indvoner oc Tolder udi Tidsted dette Epitafium paa ny renovere«, staar der paa Epitafiet, og samtidigt lod han sit eget Billede male paa Midterfeltet, knebet ind bag ved Sveder Kittings, og ved Billedet af Peder Madsen er der med afvigende Bogstaver malet

Ætatis suæ

38

Peder Madsen var altsaa født ca. 1615 og var 15 Aar yngre end Barbara Rosenberg.

Af en Kisteplade i Thisted Kirke fremgaar, at han blev gift 2. Gang 20. Marts 1661, og at han døde 8. April 1670. Hans anden Hustru var Margrete Pedersdatter, født i Brøns i Slesvig 1630, død 20. April 1675. Hun var Søster til Ridefogeden til Vestervig, Dueholm og Ørum, senere Ejer af Randrup og Kongstedlund Peder Pedersen Brønsdorph (1622—1701). I første Ægteskab havde Peder Madsen ingen Børn; i andet Ægteskab var der en Søn og en Datter, og Datteren var den i min Artikel Rosenberg nævnte Barbara Pedersdatter Rosenberg, f. Thisted 1662, død (hvor?) 1734; gift Aalborg 1677 med Dr. med. Laurids Foss. I Tauber og Nielsen: »Embedsmænd... i Aalborg« kaldes hendes Fader »Peder Pedersen i Thisted« i Stedet for Peder Madsen. Efter Peder Madsens Død 1670 blev hans Broder, Borgmester Jens Madsen i Odense Formyndet for Barbara Pedersdatter, der altsaa var opkaldt efter sin Faders første Hustru.

Om Eiler Brockenhuus' kalenderoptegnelser og deres kildeværdi.

Af Hans H. Fussing.

I Historisk Tidsskrift 6. række 5. bd. s. 681 ff. har avdøde dr. Gustav Bang skrevet »Nogle Bemærkninger om Ejler Brockenhuus's historiske Kalenderantegnelser« og har undersøgt deres kildeværdi. I det følgende vil det blive forsøgt at supplere denne undersøgelse.

Eiler Brockenhuus' optegnelser falder i alt væsentligt i to grupper: dels notitser, der omhandler begivenheder, der er foregaaet, før Eiler Brockenhuus d. 26. oct. 1584 fik den kalender, hvori optegnelserne findes, dels notitser om begivenheder fra Eiler Brockenhuus' ejertid. Gustav Bang har især behandlet den første gruppe og slaar fast, at den næsten udelukkende hviler paa mundtlig overlevering og er av langt ringere kildeværdi end de senere notitser, men kommer dog ogsaa ind paa den anden gruppe og viser her, at Eiler Brockenhuus har begaaet en del fejltagelser, der dog gennemgaaende ikke er væsentlige, for saa vidt de lader sig kontrollere, og Bang tillægger optegnelserne stor kildeværdi. Baade Bang og kalenderens udgiver Johan Grundtvig gaar ud fra, at optegnelserne i den anden gruppe er nedskrevet meget kort efter, at begivenhederne har fundet sted, og at de derfor er i alt væsentlig rigtige.

Der er imidlertid en mulighed for yderligere at undersøge denne sidste gruppe, nemlig ved hjælp av en avskrift efter kalenderoptegnelserne, og derav kan det ses, at en del av notitserne om begivenheder fra tiden efter $\frac{26}{10}$ 1584 ikke fandtes i kalenderen $\frac{3}{7}$ 1600.

I Karen Brahes bibliotek findes som ms. nr. 858 — i Vogelsangs katalog nr. 299 — en tyk, tarveligt indbunden bog i kvart med hvide blade, hvorpaa der er gjort optegnelser. Bogen er senere, vistnok i begyndelsen av det 18. aarhundrede, blevet brugt til tegneøvelser uden kunstnerisk værdi og en del blade er blevet revet ud. Den indeholder ingensomhelst oplysninger om ejer, skriver, avfattelsestid e. l.

Bogen er indrettet som kalender og omfatter aarets sidste sex maaneder, men de blade, hvorpaa dagene $\frac{4}{7}$, $\frac{4}{8}$, $\frac{8}{8}$, $\frac{14}{8}$, $\frac{3}{9}$, $\frac{21}{10}$, $\frac{2-3}{12}$ og $\frac{7-29}{12}$ har staaet, er udrevet. Om det oprindelige »første bind« kan intet oplyses.

Alle optegnelserne paanær een, hvorom senere, er skrevet med

samme faste og klare haand, og arbejdet gør i det hele et omhyggeligt indtryk. Ved en sammenligning med Eiler Brockenhuus' kalender ses let, at det er en avskrift efter denne.

Som helhed er avskriften omhyggelig, dog er et par steder blevet meningsløse, fordi der er faldet et ord ud, og to gange staar der en pudsig fejlskrift: »n. n. blev forløst og begravet med en søn kaldet n. n.«. Nogle faa meddelelser er blevet anbragt under en gal dato elleraar, men en del av fejlene er blevet rettet av skriveren. Over alle optegnelserne er slaaet en streg eller to, som om de var blevet avskrevet.

Avskriveren har dels søgt at ordne Eiler Brockenhuus' meddelelser kronologisk efter aar under de enkelte dage, dels foretaget en let omredigering af de enkelte notitser. Saaledes er alle religiøse udraab som »Gud give hende en ærefuld og glædelig opstandelse« etc. udeladt, og de steder, hvor Eiler Brockenhuus taler i første person, er kun optegnelsernes faktiske indhold avskrevet.

Desuden har avskriveren nogle faa steder, ialt ti, tilføjet faktiske oplysninger om steder og navne, men det er rene ubetydeligheder. Med en anden haand og blæk er dog senere tilføjet under 1611 d. 20. september »døde I f f u e r B r y s k e v d j Calmar bye och bleff hans lig ført thil Fyen och nedersatt v d j S. Hans kircke y Othensse then 31 october«.

Imidlertid har avskriften ikke alle forlæggets meddelelser. For- saavidt de udeladte optegnelser handler om begivenheder forud for d. 26. oct. 1584 har de formentlig ringere interesse, og forbigaas derfor her.

Resten av de udeladte optegnelser falder i tre grupper, hvis grænser dog ikke er helt skarpe.

1. Optegnelser, der handler om Eiler Brockenhuus' egen gøren og laden, hans rejser, hans hustrus sygdom, kort sagt hans privatliv.

2. Optegnelser om borgerlige personer eller om vejrforhold o. l., der næppe kan have haft større interesse udenfor Eiler Brockenhuus' egen kreds.

Disse to grupper, den første paa 21, den anden paa 19 notitser, som der vel ingen grund er til at specificere, omfatter meddelelser, der ikke kan siges at have almindelig interesse. Det er derfor mærkeligt, at avskriften har en række notitser av ganske samme art som disse, fx. ²⁸⁻²⁹⁻³⁰/₁₁ 1586 og ¹²/₁₀ 1586 og ¹⁴/₁₀ 1592. Der er intet-somhelst princip for udeladelsen, men paa grund av notitsernes private karakter kan man næppe drage den slutning, at de ikke fandtes i forlægget, da avskriften blev til. Skriveren har formodentlig udeladt dem som ham uvedkommende.

3. Optegnelser om begivenheder indenfor den danske adel og kongehuset — mest fødsler, bryllupper og dødsfald — av ganske

samme art som det store flertal av de avskrevne notitser. Det drejer sig om i alt 29, nemlig 1585 $\frac{1}{8}$, $\frac{8}{7}$, $\frac{26}{9}$. 1587 $\frac{6}{8}$, $\frac{6}{9}$, $\frac{6}{10}$. 1588 $\frac{20}{7}$, $\frac{6}{9}$. 1589 $\frac{4}{11}$. 1590 $\frac{26}{7}$, $\frac{23}{8}$, $\frac{30}{8}$ (2), $\frac{2}{9}$. 1591 $\frac{8}{7}$. 1592 $\frac{17}{8}$, $\frac{28}{9}$. 1593 $\frac{1}{9}$, $\frac{6}{9}$. 1594 $\frac{18}{8}$ — om Margrete Svale —, $\frac{7}{9}$, $\frac{19}{11}$. 1596 $\frac{24}{8}$ — blot forkortet —, $\frac{4}{9}$. 1599 $\frac{2}{7}$, $\frac{1}{8}$, $\frac{28}{8}$, $\frac{8}{10}$, $\frac{15}{10}$. Da der ikke findes noget princip for udeladelsen av disse meddelelser, og da de alle efter skrift og blæk at dømme kan være tilføjet senere i Eiler Brockenhuus' kalender, hvor optegnelserne jo staa saa temmelig hulter til bulter, kan man vel herav slutte, at de ikke fandtes i kalenderen, da den blev skrevet av.

Avskriftens avfattelsestid kan saa nogenlunde fastslaaes, idet den har en notits fra $\frac{3}{7}$ 1600, men bortset fra den ovennævnte om Iver Bryske ingen senere. Det ser derfor ud til, at Eiler Brockenhuus' optegnelser for en del er blevet til væsentlig senere end de begivenheder, de omhandler. Det gælder i hvert fald de her nævnte 29, der er indtil 15 aar yngre. Men desuden kan man vel gaa ud fra, at en del av de meddelelser, der fandtes $\frac{3}{7}$ 1600, heller ikke er nedskrevet umiddelbart efter begivenhederne. Derved vakler i virkeligheden alle optegnelserne, og helt eller praktisk talt samtidige med begivenhederne er de i hvert fald ikke.

Nu har jo Gustav Bang paavist, at man ved at sammenholde Eiler Brockenhuus med andre kilder kan se, at han som helhed er velunderrettet og nøjagtig, men nogen usikkerhed er der dog til stede, og een av grundene til denne usikkerhed kan aabenbart forklæres ved en sammenligning mellem Eiler Brockenhuus og den her nævnte avskrift.¹⁾

---

¹⁾ Grundtvigs udgave av kalenderoptegnelserne findes i Sml. t. Fyens Stifts Hist. og Top. VI., og til denne henvises ligesom til Bangs ovennævnte artikel.

De faa faktiske oplysninger i avskriften, som ikke kendes andetsteds fra, er fremkommet i D. A. Aa. 1931.

Berøringer mellem Frankfurt am Main og København i Forbindelse med Goethes Dichtung und Wahrheit og Wilhelm Meister.

Af **Louis Bobé.**

I Pershist. Tidsskr. 4 V (1903), 235, har jeg oplyst, at den i Dichtung und Wahrheit (Werke XXIX, S. 25, Weimarer Udg.) omtalte »Herr von Lersner«, paa hvem Jung Stilling 1775 foretog en af Goethe udførligt omhandlet Stæroperation, er identisk med Heinrich Ludwig von Lersner (1703—85), af den ansete Frankfurtske Slægt og ikke, som af Düntzer formodet, hans Brodersøn Friedrich Max (1736—1804), 1754 dansk Hofjunker, 1759—67 Legationssekretær i Wien og 1765 Kammerjunker. Heinrich Ludwig ledsagede 1725—27 Grev Christian Dannekiold paa Rejser og var derefter Hofmester for Prinserne Frederik Christian og Emil August af Augustenborg. Hermed stemmer Goethes Angivelse om ham: »ein würdiger Mann von Jahren, durch Erziehung und Führung fürstlicher Kinder, verständiges Betragen bei Hof und auf Reisen, überall geschätzt«. (Jvfr. Die Deutsche St. Petri Gemeinde u. Kirche, 1925, 441).

»Bekendtnisse einer schönen Seele« er, som bekendt, Titlen paa 6. Bog af »Wilhelm Meisters Lehrjahre«, en i Form af en Selvbibliografi affattet Fremstilling af Goethes ærværdige og fromme Veninde Susanna Catharina von Klettenbergs religiøse Udvikling. Beslægtet med Goethes Moder var hun en trofast Veninde af denne og er af alle de Kvindeskikkelser, der var knyttet til hans Barndom og Ungdomsaar i Frankfurt den, der har udøvet størst kristelig religiøs Indflydelse paa ham. Hun dannede Midtpunktet af den Kreds, der i Digterens Fødeby havde sluttet sig til Zinzendorf og den herrnhutiske Retning, og hvis Hovedpersoner er karakteriserede i »Bekendtnisse«. Om Susanne von Klettenbergs litterære Ejendomsret til disse, hersker der blandt Goetheforskerne afgjort Uenighed. Det sandsynligste er vel, at Goethe paa Grundlag af Breve og egne Optegnelser digterisk har udformet Bekendelserne til det skønne og gribende Minde om den aandeligt betydelige og ejendommeligt dragende Personlighed, hvem han gav Navnet »die schöne Seele«.

Med afgjort Sikkerhed har den litteratur- og lokalhistoriske Forskning kunnet identificere de fleste af de i »Bekendtnisse« udførligt, under fingerede Navne eller slet ikke navngivne skildrede Personer.

En af de første, vi møder i Susanne von Klettenbergs Bekendelser, er hendes franske Lærer, hvem hun skildrer saaledes: »Fransk

lærte jeg med megen Begærlighed. Min Sprogmeister var en brav Mand. Han var ikke en letsindig Empiriker, ikke en tør Grammatiker, han havde Kundskaber, han havde set sig om i Verden. Bortset fra Sprogundervisningen mættede han paa mange Maader min Videbegærlighed. Jeg holdt saameget af ham, at jeg altid ventede hans Komme med Hjertebanken.«

Denne Mand er bleven identificeret med den franske Sprogmeister *Nicolas Hyacinthe Paradis*, der den Gang levede i Frankfurt og tidligere havde været bosiddende i Berlin og København. Undersøgelser i de danske militære Arkiver giver følgende Oplysninger om ham. *Paradis de Tavannes*, professeur en langue et belles lettres françaises — som han underskriver sig — blev fra Nytaar 1760 adjungeret den franske Sprogmeister ved Landkadetakademiet *Georg Frederik Veuillemin* og ved dennes Død under 24. Nov. 1762 hans Efterfølger. I sin Ansøgning om Stillingen anfører *Paradis*, at han i et Aar har været Lærer ved 1. Division af Landkadetterne og beder nu om ogsaa at blive det ved 2. og 3. Division, som *Veuillemin*, der har anbefalet ham, havde undervist. Han paaberaaber sig sit Bekendtskab med Greve og Grevinde *Danneskiold Laurvig*, og at han i mindst ti Aar har været Lærer i »les belles lettres françaises« og underviser et Antal unge Pensionærer, blandt hvilke den unge *Grev Danneskiold*. Hans voksende Familie forøger med ham Mængden af Hans Majestæts tro Undersaatter. *Paradis* fik efter Indstilling af Landkadetakademiets Chef Afsked under 8. Sept. 1764 og forlod derefter Danmark.

Til den herrnhuttisk paavirkede Kreds omkring *Susanne von Klettenberg* hørte i første Række Legationsraad *Johann Friedrich Moritz* (1716—71) og Friherre *Friedrich Carl von Moser* (1723—98), den berømte Statsretslærer.

Moritz skildres af *Goethe* i *Dichtung und Wahrheit* (I 4) som »en Verdensmand af anselig Skikkelse og tilpas behagelig Omgang«. Han varetog forskellige Standspersoners Anliggender og kom flere Gange i Berøring med min Fader i Anledning af Konkurs og kejserlige Kommissioner. Legationsraaden meddelte mig gerne sine Kundskaber, og var en Ven af Mathematiken og, fordi denne slet ikke forekom i hans daværende Livsvirke, morede det ham at hjælpe mig videre i disse Kundskaber.« *Moritz* var gift med *Catharine Sybilla Schoell*, der ifølge en dansk Kilde 1795 boede i Frankfurt, 70 Aar gl. med sine Døtre *Maria Anna Louise Elisabeth* og *Maria Christiana*. Foruden disse Børn havde hun Sønnen *Johann Caspar Moritz* (1765—1821), der studerede i Kiel, 1786 blev ansat ved Regeringskancelliet i *Glückstadt*, 1794 udnævntes til Regeringsraad og 1812 kom til Slesvig som Vicekansler med Titel af Konferensraad. Han var en ualmindelig

dygtig og anset Embedsmand, der omfattede sit nye Fædreland og dets Konge med største Hengivenhed og Loyalitet. En Søster til ham, Esther Marie Margrethe, der i Frankfurt var Goethes Legesøster, ægtede 1778 Senator Stock. Moritz' Enke Catharine Sybilla Schoell stod sammen med Goethes Moder ved Susanne v. Klettenbergs Dødsleje 13. Maj 1774. Johann Friedrich Moritz udnævntes 1756 (23. Juli) af den danske Konge til Legationsraad ved den nedersachsiske Kreds med aarlig Løn af 500 Gylden i Frankfurter Mønt, og som saadan blev hans Navn paa en for ham mindre smigrende Maade knyttet til det stort anlagte, totalt mislykkede Forsøg, der af den gennem J. H. E. Bernstorff til Danmark indkaldte tyske Nationaløkonom Justi blev gjort i 1758 for at opdyrke de jyske Heder ved Hjælp af tyske Kolonister, som det overdroges Moritz at skaffe hertil fra Pfalz og tilstødende Egne. Selve Tanken, at flytte Folk fra de skønne Rhinlande til den øde, golde Hede, var absurd, og tilmed havde Moritz ved Valget af disse Udvandrere hverken taget Hensyn til deres tidligere Livsvandel eller Haandtering. De hyredes simpelthen ved at Moritz overalt i Pfalz lod opslaa trykte Plakater, der opfordrede de Lysthavende til at melde sig. Man begriber ikke, hvorfor der ikke hertil valgtes Folk fra Nordtyskland. En af Indvandrerne anførte som sin Kvalifikation, at han forstod »at saa alle Slags Korn og Vinbjerger, samt at saa Kastaniertræer«. Paa Grundlag af de i Jylland høstede, alt andet end lyse Erfaringer udvidede man 1760—64 Kolonisationsplanen for Jylland til ogsaa at omfatte de øde Strækninger i Amterne Gottorp, Flensborg, Hytten og Tønder. Af samme, førnævnte Grunde glippede Koloniseringsplanerne ogsaa her. Moritz, der ligesom tidligere havde det Hverv at udvælge Kolonister, var slet ikke Opgaven voksen og kan vistnok ikke siges fri for Beskyldningen mod ham for Egennyttighed og Pengebegærlighed. Ogsaa den 1756 stedfundne Overflytning af Ant. Hübners Bomulds- og Uldvarefabrik fra Wiesbaden til Odense med alt Tilbehør og de nødvendige Arbejdere havde været overdraget Moritz, men dette Foretagende var ligeledes endt med »komplette Konfusion«.

Samme Aar Moritz døde, ansøgte Frederikke Sofie von Pentz, Enke efter den s. A. 30. April i Fredericia afdøde Oberstltnt. ved jyske gevorbne Regiment Frederik Ludvig Schoell (Fru Moritz' Broder?) om afgiftsfri Udbetaling af den hende i Frankfurt a. M. tilfaldne Arv.

Friedrich Carl von Moser, af Susanne v. Klettenberg skildret under Navnet Philo, var i Goethes Drengenaar en af de betydeligste Personligheder i Frankfurt og kendt i hele Tyskland som en frisindet og vidtskuende Statsmand, tillige, som han er

karakteriseret i Dichtung und Wahrheit, retskaffen og tiltalende i al sin Færd. Gennem en flittig Brevveksling med J. H. E. Bernstorff var han vel underrettet om Forholdene i Dabmark. Herom skriver Moser: »Jeg regner det til Velgerningerne og Fortrinnene i mit Liv, at denne fortræffelige Minister i mange Aar har bæret mig med sin Velvilje, Tillid og Brevveksling. De fleste af hans Breve, som udgør et ikke ringe Antal, var egenhændige og kendetegnet ved den højeste Pryd i Skrivemaaden forenet med det rene-
ste Udtryk for Retskaffenhed, Hjertensgodhed, Iver for Ret, Sandhed, for Guds Ære og Fremme af det gode. Disse Breve er Klenodier for mig«. Af Brevvekslingen mellem de to Statsmænd er indtil nu intet kommet for Lyset, men det vides, at Bernstorff ydede Moser en ægte følt Deltagelse i de Genvordigheder, han blev stedt i ved Hertugen af Württembergs Unaade. Forholdet mellem Konge og Land, som det bestod i Danmark i Frederik V's Tid, var for ham Idealet af et Statsstyre. »O Land!«, udbryder han pathetisk, »til hvis velsignede Højder jeg fra vor Jammerdals Dybder har sendt mange patriotiske Taarer tilligemed mangt et broderligt Blik til Eder, I lyksalige Mennesker. Under den almindelige Ulykke paa Jorden blev de danske Stater befriet for Dødsengelens Sværd«.

Moser fandt ogsaa virksom Støtte hos Bernstorff i de Familiensorger, der ramte ham. Begge hans Ægteskaber var barnløse, men i det første havde hans Hustru Johanne Ernestine von Herdt fra et tidligere Giftermaal medbragt en Søn, Friedrich Carl von Rottenhof, der i 1760 ved Bernstorffs Gunst var bleven Sekondltnt. i møenske Infanteriregiment. Aaret efter havde han faaet Orlov til Frankfurt, men var ikke vendt tilbage og opholdt sig i Hamborg. Der udgik nu Ordre til at hensætte ham i Møens Tugthus. Forældrene tilskrev Bernstorff i et Brev, dat. Frankfurt 20. April 1762, om Sønnen, der ved sine Udsvævelser havde fortjent Kongens Unaade i endnu mere følelig Grad, hvis ikke Bernstorffs Forbøn havde holdt Døren aaben for ham til Bod og Bedring i Arrestens gavnlige Stilhed. Deres Bøn om at han maatte blive forflyttet til Rytteriet, blev straks imødekommet ved hans Udnævnelse til Sekondltnt. i Husarerne og Adjutant i 2. jyske Rytterregiment. Allerede det følgende Aar forsvandt den unge Mand fra den danske Hær, et af de utallige unyttige fremmede Individuer, som Bernstorff har draget til Danmark.

Susanne von Klettenbergs Søster Maria Magdalene var gift med Philip Rudolf von Trumbach, Overamtmand i Gelnhausen nær ved Büdingen, hvor Brødrene Greverne Ludvig Casimir og Gustav Frederik af Ysenburg-Büdingen, begge Generalmajorer i den danske Hær, residerede,

og med hvilke »die schöne Seele« stod i nær Forbindelse. Det faldt derfor naturligt, at ogsaa Trümbachs Brødre fandt Vej til Danmark. Carl Ludvig Frederik blev 1763 Ritmester og Kommandør for Liveskadronen af Husarregimentet, og sattes 1767 à la suite, medens Frederik Adam 1763 blev Oberst og Chef for Husarregimentet, men afgik 1765 som Generalmajor efter forgæves at have søgt Tilladelse til at ægte Datteren af Jægermester i Koldinghus Distrikt Geheimeraad Ditlev von der Lieth, skønt han vistnok ikke var rigtig skilt fra sin Hustru i Tyskland.

Mest vil det maaske interessere at erfare, at Susanne von Klettenberg en Tid har tænkt paa at gaa til Grønland og slutte sig til de derboende Brødremissionærer, hvortil Læsningen af David Crantz' Historie von Grönland havde opmuntret hende.

Wenzeslaus Friedrich Neisser, en af Brødremenighedens mest fremtrædende Skikkelser, kom 1722, seks Aar gammel fra Mähren, Søn af en Knivsmed, til Herrnhut, hvor Zinzendorf tog ham i Tjeneste og 1738 ordinerede ham til Præst. Aaret efter gik han med et af Brødremenigheden i Holland udrustet Skib til Grønland, som blev opbragt af Grønlands Patron Jakob Severins Skipper, fordi det havde drevet Fangst i Diskobugten for nær Kolonigrænserne. Neisser maatte følge med det kaprede Skib til København, hvorfra han indgav et Bønskrift til Dronning Sofie Magdalene om dets Frigivelse. I 1764 optoges han i Unitetsdirektionen — han kaldes af Goethe en af Herrnhuternes Biskopper — og lærte i 1766 ved Synoden i Marienborn Susanne von Klettenberg at kende, brevvekslede derefter med hende og søgte ivrigt at faa hende højtideligt optaget i Brødremenigheden. Efter at være kommet sig af et meget heftigt Sygdomsanfald, fremsatte hun i et Brev af 15. Dec. 1768 til Neisser Tanken om at gaa til Grønland: »Bey dieser grossen Veränderung war mir besonders eindrucklich, meinen Heiland anzuflehen, dass er mir zu einem solchen Glaubens Grund wolte gedeyhen lassen, dass mir keine Schwierigkeiten unüberwindlich schienen, und aus einem solchen Glaubens Heroisme kam die Declaration, dass ich auch nach Grönland gehen wolte, wenn Er mich hin haben wolte, und so ist es mir noch«. Neissers stadigt mere paatrængende Forsøg paa at fremskynde hendes formelle Overtræden til Brødremenigheden frastødte imidlertid en saa fintstrenget Natur som Susanne von Klettenberg, og den venskabelige Forbindelse, der havde strakt sig over tre Aar, afbrødes. Goethes Fremstilling af dette Forhold maa korrigeres efter hendes egne Breve og Optegnelser, og netop paa dette Punkt kan det eftervises, at han ikke har arbejdet efter det skrevne Ord, men behandlet den mundtlige Overlevering frit.

Henvisninger.

Wilhelm Meister: Bekenntnisse citeret efter Texten i Heinrich Funck, Die schöne Seele, Lpz. 1911. — P a r a d i s: ib. S. 68, 329. F. Delitzsch, Philemon, 1878, 239. Krigskanc. Ref. Sager 1762, 17. Sept. Generalkrigsdir. kgl. Ordre 1764—65, 134. Jahrb. des freien Hochstifts 1927, 406. — M o r r i t z: Medd. af Hr. Arkivar E. Marquard. E. Holm, Danm.—Norges Hist. 3 II. Ztsch. f. schlesw. holst. Gesch. XXVI, 216 ff. J. Aakjær i J. Saml. 3 IV 376 ff. og 4 III 87 ff. A. Friis, Bernstorfferne og Danmark II 259 f. — S c h o e l l: Holger Hansen, Kabinetsstyrelsen 1768—72, I 421; II 291 f. Finanskoll. Forestill. 1771 I 606, 28. Nov. Reventlowske Pap. VIII Till. S. 121. D. Mag. 5 III 36. — M o s e r: E. Holm, D.-N. Hist. 1746—66, I 121, II 494. K. F. Ledderhose, F. K. v. Moser, Heidelberg 1871, 143 (her skrives Hustruens Navn v. Hundt, men i Ansøgningen Krigskanc. Ref. Sager 1762, 19. Mai, Nr. 22 J. E. v. M. geb. v. Herdt). F. K. v. Moser: Behertzigungen, Frankf. 1761, 234. — T r ü m b a c h: H. Funck 332. — N e i s s e r: ib. 30, 32 f., 35, 49 f. 242, 333, 340. Diplomatarium groenlandicum ved Louis Bobé, 1931 (Medd. om Grøn. LV), S. 267 ff.

Uddrag af Biskop Jens Bircherods Dagbøger 1658—1708.
 Ved **H. Hjorth-Nielsen.**
 (Sluttet).

1704.

22. Januar. Hafde Justitz-Raad **Jørgen Bilde** Bryllup paa Wraa i Vendsyssel med Jomfru **Jide Rothsteen**, afgangen **Friderich Rothsteens** og Fru **Kirstine Becks Daatter**.
23. Januar. Stod Mag. **Jørgen Ursins**, ad Danicam, qvæ **Londini Anglorum est, Ecclesiam Pastoris**, Bryllup i Kiøbenhafn med Byfogdens ibidem, **Friderich Eisenbergs Daatter, Anna Sophia Eisenberg**.
30. Januar. I Vor Frue Kirke **Hafniæ** blev Mag. **Christen Lemvig** indviet af Biskop **Bornemann** til **M. Albert Fogsens** Medhielper og Vice-Pastor til **Hellig Trefoldigheds Meenighed** i **Kiøbenhavn**.
1. Februar. Om Morgenen døde i **Aarup Præstegaard** i **Hanherred**, efter en meget langvarig Siugdøm, Hr. **Jørgen Hansen Horne**, Sognepræst til **Torslef Meenighed** og **Proust** i **Øster-Hanherred**, anno æt...
6. Februar. Flyttede min ny antagen **Amanuensis Jens Pedersen Rhimann** fuldkommelig ind i min **Residentz**, der hand hafde nestforregaaende **Dag publice** resignerit sin **Skole-Bestilling**.
 Hafde **Byfogden** i **Viborg Hans Lassen**, Bryllup sammesteds med **Maria Gandorph**, **Jens Madtzen Gandorphs**, **Senatoris Viburgensis Daatter**.
 Blev Hr. **Christopher Gantzel**, Sognepræst til **Tunøe**, i **Aarhuus Domkirke** af **Episcopo Aarhusiensi Doct. Joh. Braëm** inaugurerit.
13. Februar. Døde i **Maarup** i **Vensyssel** Hr. **Peder Hermansens**, **Medtiener** og **designatus Pastor** til **Ruberg** og **Maarup Sogner**, anno **Ministerii 18 vo**.
14. Februar. Om Morgenen døde i **Kiøbenhafn** Mag. **Arngrim Widalin**, **Rector Scholæ** i **Nackskou**.
22. Februar. I **Wiborg Domkirke** blev Hr. **Madtz Aaby**, **Medtiener** til **Ulbjerg** og **Lynderup** i **Rinds Herred**, af **Biscopen Dn. Bartholomæo Deichmanno** ordinerit.
26. Februar. Døde paa **Rudholt** i **Selland** Fru **Kirsten Bilde**, afgangen **H. Otthe Skeels** til **Walløe**, **Ridders** og **Kongl. Geheime Raads etc.** efterlatte **Vidue**.
27. Februar. Anmeldede sig hos mig **Jens Madtzen Hvistedal**¹⁾, **Studiosus**, og fremviisde for mig en **Contract**, ved hvilken Hr. **Peder Christensen** i **Ruberg** haver antaget hannem til sin **Capellan** og **Medtiener** i **Ordet** i afgangen **Hr. Peder Hermansens** **Sted**. Min **Samtykke** gav jeg gierne her til, efterdi **Manden** vaar udi sin høye **Alderdoms Svaghed** icke mægtig **Embedet** selv at kunde betienne.
7. Marts. Døde i **Ruberg Præstegaard** i **Vendsyssel**, hor. 10 **vespertina**, Hr. **Peder Christensen**²⁾, **Sognepræst** til **Ru-**

¹⁾ Hvistedahl.

²⁾ Olsdorf.

1704.

berg og Maarup Meenigheder, Præpositus Honorarius i Wenneberg Herred og Senior Ministerii i Aalborg Stift, completo anno ætatis 80mo et Officii Pastoralis 46to.

9. Marts. Om Aftenen ankom til mig et Bud fra en af Hassing Herreds Præster med skriftlig Klagemaal over M. H o l g e r S ø f r e n s e n S c h a n d o r p h, som havde |: efter sin sædvanlige Urolighed :| paaført hannem en gandske unødvendig Trette om en Handel, som vaar fast icke værd at paatale. Hvorfore jeg strax skrev bem. Mag. Holger til med alvorlig Formaning saavel nu som ofte tilforn, at hand dog engang vilde, for sin egen Velfærts Skyld, lade sliq forargelig Trettekierhed fare og leve baade med sin Herredsbrødre og andre udi rolig Forligelighed.
14. Marts. Om Formiddagen Kl. 11 døde i Kiøbenhafn Mag. L a u r i t z H y l l i n g, øverst Capellan til Vor Frue Kirke sammesteds.
15. Marts.*) Blev Doct. Christian Rudolph Müller, antehac Professor Theologiæ in Regia Equestri Academia, saa og Tydsk Slots-Prædikant i Kiøbenhafn, indviet i Vor Frue Kirke ibidem til Biskop over Fyens Stift af Episcopo Selandiæ D. Henrico Bornemanno.
16. Marts. Døde i Mariager Mag. J o h a n H y p h o f, Sognepræst til bem. Mariagers samt annexerede uden-byes Meenigheder og Proust i Onsild Herred.
17. Marts. En half Tiime før Midnat døde i Kiøbenhafn W i l h e l m W o r m, Kongl. Maytts. Conferentz-, Estats-, Justitz- og Cancelli-Raad, Justitiarius og Assessor i Høyeste-Ret, Medicinæ D. et Professor i det Kongl. Universitet sammesteds og Facultatis Medicæ Decanus, item Historiographus et Bibliothecarius Regius, anno ætatis 71.
18. Marts. Tilbragdis mig Præsternis i Øster-Han Herrid skriftlige Suffragia Prouste-Vallet angaaende. Paa Sogne-Præsten i Leerup, Hr. H a n s L e s s o u¹⁾, hafde de alle, hand selv undtagen, given deris Stemme.
20. Marts. Om Aftenen døde i Haverslev af en sterk Skørbug Hr. C h r i s t o p h e r H a n s s e n S t o b e u s²⁾, Sognepræst til Haverslev og Beistrup Kirker i Hanherred, anno ætatis 48vo, Ministerii 10mo.

Besøgte jeg post prandii horam Major Hallbruch og hans Kieriste. Hand fortellede mig omstendeligen den Sags Forhold med C a s p a r B r ü n e c h e n, som vaar nest forleden Dag dømbt af Krigs-Retten her i Aalborg fra sin Capitains-Charge, hvilken hand hafde ved Landmilitien i Wensyssel, formedelst adskillig Svig, som hand hafde begaaen med at betrecke Under-Officererne deris Penge samt andet meere.

21. Marts. Døde i Kiøbenhafn Frue C h r i s t i n a M e j e r, afgangen Estats-, Krigs- og Admiralitets-Raad H e r m a n M e j e r s efterlatte Encke, anno Viduitatis 20 mo.

*) Samme Dags Morgen døde paa Knuds-eye i Wensyssel C h r i s t i a n R e e d t z, Hr. Peter Reedtztis, fordum Regii

---

¹⁾ Lessow.

²⁾ Stub.

³⁾ Brünneck.

1704.

- Cancellarii magni, Søn, som havde i forrige Tiider været en Mand af skønne Middeler og brav Conduite, men der hand omsider slog sig til Drich og anden Liiderlighed, geraadede hand derved i gandske slet Tilstand og døde i yderste Armod.
6. April. Om Aftenen døde i Aarhus, efter 18 Ugers Svaghed, den Kongl. Ambtsforvalter sammesteds, *En v o l d R a s m u s s e n R a n d u l f*, Ambtsforvalter over Calløe, Haureballe-gaards og Stiernholms Ambter, an. ætatis 38.
7. April. Confererede og beskikkede jeg *C h r i s t e n J a c o b s e n P a u l i n* til Degn at være i Harredslev, Racheby og Segelstrup Sogner i Vensyssel, der hand havde forreviist mig det Vocations-brev, som Stædens Patron Amtmand Dyssel havde given hannem paa samme Degne-kald, og jeg ved Overhørelsen havde funden hannem her til dygtig.
17. April. *) Sagde den gammel Hr. *U l r i c h F r i d e r i c h G y l d e n l ø v e*, Regis Dan. Friderici III Filii Naturalis, ved en hastig og brat Død Verden gode Nat.
22. April. Lod Hr. *F r a n d t z A r c t a n d e r* sit døde Pige-barn, med min Bevilning, nedsette i Aalborg Hospitals Chor. Og er saa dette det første Liig, som nogensinde der inde er bleven begravet, siden bemelt Chor, eller Messe-Capell, blev bygt til Hospitalet.
23. April. Stod afgangen Conferentz-Raad *W i l h e l m W o r m s* Liigbegiengelse i Vor Frue Kirke i Kiøbenhavn.
26. April. *) Hr. *A d a m F r i d e r i c h T r a m p e*, Ridder af Dannebrog, og Regis Daniæ General-Lieutenant, som nu commanderede de danske auxiliær-folk i Keyserens Tieniste, døde til Pressburg i Ungern af en hidzig Krankhed, som udi en Hast gjorde af med hannem.
27. April. Vaar Amtmanden af Vensyssel *A r n o l d u s D y s s e l* hos mig noget før Aften. Hans fornemmeste Anbringende vaar dette, at saasom det Giftermaal, hvilcket vaar forleden Aar sluttet imellem hans Daatter og Capitain *G j e d d e*, fick for sine Aarsagers Skyld igien at gaa tilbage, efterdi mand vaar kommen i Erfaring om Personens liderlig Levnet, og at conjugii istius consummatio ingenlunde vilde blive bem. hans Daatter gavnlig etc., saa vilde hand fornemme min Betenkning, om her skulde falde nogen Difficultet ved at blive hannem qvit. Jeg svarer her til saaledis: At, dersom deris Forlovelse er skied ved ordentlig Ja-Ord, saa maa den, efter Loven og Ritualet, samt d. Kongl. Forordning af 6. Februar 1694 endelig staa fast og kand icke, uden sonticas divortii causas, dissolveris.
30. April. Om Eftermiddagen circa h. 3 døde i Frøslev Præstegaard paa Morsøe Hr. *L a u r i d t z B e r g e n d a l l*, Sognepræst til Frøslev og Mullerup Kirker. Havde tilforn været Præst i Ostindien, men siden betient obenbm. tvende Meenigheder paa det 12te Aar.
1. Maj. Døde i Aarhus, efter en meget langvarig Svaghed, *C h r i s t i a n B a r t h o l i n*, Oberst over det Judske Regiment Land-militie udi bemelt Aarhus Stift.
2. Maj. Blev Hr. *P e d e r F r i d e r i c h s e n K r a g e l u n d*, Sognepræst til Gislum og Thestrup Meenigheder i Viborg Stift, af Biscop Deichmann i hans Domkirke, ordinerit.

1704.

3. Maj. Paa Sandagergaard i Fyen tildrog sig en ulykkelig Hændelse med Stædens Proprietario, Cancelli-Raad Nicolaj Windt, som hora 5 pomeridiana gick op paa sit øverste Loft for at see til med en Muremesters Arbeid, og da uforvarendis nedfaldt af et Hull igiennem tvende Lofte og slog sig saaledis, at hand aldrig enten talede eller sandsede meere, indtil hand die demum tertio opgav Aanden.
5. Maj. Om Eftermiddagen Kl. 1 døde paa Sandagergaard Cancelli-Raad Nicolaj Wint af det ulykkelig Fald, som hand fick 2 Dage tilforn.
21. Maj. Blev Oberst Christian Bartholins Liig om Aftenen begravet i Aarhus Domkirke.
Samme Dag døde in eadem urbe Anna Christensdaatter Friis, Jens Basballes, Borgemester i Aarhus, hans Hustrue, anno ætatis 62.
27. Maj. Blev afg. Statholder Hr. Ulrich Friderich Gylde n l ø v i s Liig, som fra Hamborg til Skibs var ankommen, i sin Begravelse-Sted udi Vor Frue Kirke i Kiøbenhafn foruden nogen Solennitet eller synderlig Pomp indsat.
28. Maj. Hafde Mag. Lyder Lassen, Sognepræst i Korsør og Proust i Slagelse Herred, Bryllup i Aalborg med sin tredie Hustrue Margrete Hofmand, afgangen Assessor Peder Hofmands Daatter.
30. Maj. Døde i Kiøbenhafn Fru Ide Sophia Skeel, Alberti filia, afgangen Christian Reetzis Enke, ti Uger efter bem. hendes Mand. Hendes Liig blev post dies aliquot overført til Vensyssel og i Waar Kirke indsat.
Mag. Bernt Bendixsen Ögler, Sognepræst til Hesselager Kirke i Fyen, og Proust i Gudme-Herred, døde og i sin Præstegaard samme Dag, anno Ministerii 31 mo, ætatis vero 60.
6. Juni. I Aarhus Domkirke ordinerede Biskopen Doct. Johan Braëm 4 Præster, nemlig: Mag. Peder Wivebroe, til Mariager og annexerede Kirker, Hr. Peder Anckersen, til Karlby og Voldby, Hr. Niels Saaby, til Thistrup¹⁾ og Fugelsløf, og Hr. Lauritz Trige, til Virring og Esenbech Meenigheder.
7. Juni. Døde i Skamby Præstegaard i Fyen Hr. Ananias Leermann²⁾, Sognepræst i bem. Skamby Kald, anno Ministerii undecimo.
8. Juni. Hr. Peder Eckhov³⁾, Sognepræst til Ordestrup, Graulef og Guderup Kirker i Viborg Stift, døde om Eftermiddagen i Julstrup Præstegaard |: hvor hand residerede |: anno ætat. 45.
13. Juni. I Thødsø Præstegaard paa Mors døde af Sprinkel-feber Sognepræstens ibidem og Proustens i Nørre-Herred Hr. Diderich Skyttes Hustrue, Kirsten Olufsdatter.
14. Juni. Døde in æde sua Pastoralis Hr. Søfren Christensen, Sognepræst til Wildsted og Windblæss Meenigheder i

---

¹⁾ Tirstrup.

²⁾ Lehrmann.

³⁾ Echhoff.

1704.

Nørre-Jylland og Proust i Slet-Herred, anno Ministerii 25 nuper completo.

Om Aftenen Kl. imellem 7 og 8 døde i Kiøbenhafn Dr. Georgius Franck de Franckenau, Kongl: Maytts: Justitz-Raad og Liff-Medicus, Comes Palatinus Cæsareus, Academiæ Curiosorum Germaniæ Adjunctus.

16. Juni. *) Døde i Kjøbenhafn Samuel Christopher von Plessen, Kongl: Maytts: forrige General-Lieutenant og Oberst over Lif-gvarden, der hand paa femfte Aar hafde hensiddet i Arrest [vid. 24. Dec. 1699] og hand endeligen for faa Dage siden hafde, efter en meget langvarig og viitløftig Proces, erlanget sin Dom.
17. Juni. Vaar jeg til et tree-dobelt Brudepars, nemlig en Moders og tvende hendis Døttres, sambt deris Kieristers Bryllup, som i en anseelig Forsamling holdtis paa Odden. Det første Par vaar Hermand Mercker, Borgemester udi Skagen, og Magdalene Albretsdaatter; det andet Niels Michelsen Hiermand, Forpagter paa Dybvad, og Ide Nielsdatter Birk; det tredie Claus Svendsen Bonsdorph, Forpagter paa bem. Gaard Odden, og Wibeche Nielsdaatter Birck.
18. Juni. *) Om Natten blev Grevinde Elisabeth Helena von Viereck i Kiøbenhafn forløst med en ung Søn, Regis nostri Filio naturali, som seq. die af Confessionario Regio D. Peter Jespersen blev døbt og kaldet Friderich.
22. Juni. Forrettede novus Episcopus Fioniæ, Dr. Christian Rudolph Müller, sin første Præste-ordination, da hand i Thoreby Kirke i Lolland indviiede disse 2 hæderlige Mænd: Hr. Hans Rhumann Friderichsen Monrad, Sognepræst til Hesselager Meenighed udi Fyen, og Hr. Søren Thomassen, Capellan i Nachskou.
23. Juni. Blev den Kongl: danske General Lieutenant Tramp, som for et Par Maaneder siden vaar død i Ungarn, hans Liig, hvilket til Kiøbenhafn var ankommen, i Vor Frue Kirke sammesteds nedsat.
27. Juni. *) Grevinde Elisabeth Helena von Vierech døde i Kiøbenhavn om Eftermiddagen, nono post puerperium suum die, efter mange udi denne hendis Barsel-Seng udstandne Smerter.
3. Juli. Døde i Fladde paa Mors Hr. Madtz Michelsen Hassing, Sognepræst til Flade og Sønder-Droby Kirker, anno ætatis 51, Ministerii 16to.
9. Juli. Kom Hr. Michel Frandsen af Øsløs til mig med indstendig Begiering paa sin Hustruis Broders Johannes Steenstrup i Vegne, at jeg vilde forunde hannem Scholæ Nicipiensis Rectoratum, som nu, formedelst Falk Christensens Promotion, vilde blive vacant. Jeg gav hannem, uden lang Betenkning, herpaa min Tilsagn, saa vel i Henseende til hans gode Faders, Sal. Hr. Niels Stenstrups Meriter, som til Sønnens velbefundne Qualiteter.
22. Juli. I Agerholm Præstegaard i Thye døde udi Barsel-Seng Proustens i Hillerslev-herred Hr. Peder Roalsens Hustrue.

1704.

23. Juli. *) Der Kl. vaar imellem 6 og 7 om Morgenen gick Capitain Commandeur J ø r g e n S k e e l fridsk og sund fra sit Logement ned paa Holmen i Kiøbenhavn for at mønstre sine Folk, og saa snart hand kom i Mønster-Porten segnede hand ned til Jorden og døde paa Stæden.
Bispen i Viborg, Bartholomæus Deichmann, indviede sammesteds sin Fetter, P e d e r D e i c h m a n n, til Sognepræst i Buderup, Ordestrup og Graflev Meenigheder.
29. Juli. Hafde Hr. P e d e r D e i c h m a n n, som vaar nest forregaaende Uge præst-viet, Bryllup i Viborg Bispe-Residentz med sin Formands, afg. Hr. Peder Eckhofs eeneste Datter¹⁾).
15. August. Døde i Medelfar M. H a n s M a d t z e n L i e m e, Sognepræst ibidem, saavel som og til det annexeret Sogn Kauslund, anno Ministerii 33, ætatis 58. Var ogsaa de 4 sidste Aar Proust udi Wentz-Herred.
27. August. I Mag. S ø v r e n S e v e l s, Wiburgensis Pastoris ac Præpositi Huus, tildrog sig en sær Ulycke, idet hans Daatter, en voxen Pige, fald bagelends ned af en høy Stiige, slog sin Hals i Stycker og døde paa Stæden.
15. September. I en Skrivelse, som jeg bekom fra min Fætter Capitain Bircherod, gav hand mig tilkiende sin Kieristes dødelig Afgang.
7. Oktober. *) Om Aftenen viede jeg i Stuen paa Kaas Capitain Selio Müller og hans Brud Jomfru Magdalena Bartholin tilsammen.
Forgick under Heiligeland et Skiberum, med hvilket en Kiøbmand i Aalborg, A n d e r s B a l l i n g, vaar kort tilforn bortseglet ad Holland. Alle Folkene, som vare inden Borde, salverede sig til Land paa Vraget, undtagen bem. Kiøbmand, som motte sette Livet til.
9. Oktober. I Hillerslev udi Thye hafde Sognepræsten ibidem, Hr. P e d e r N i e l s e n²⁾, Bryllup med sin Formands i Kaldet, afg. Hr. Oluf Nielsens Encke.
13. Oktober. Døde i Mariager Mag. P e d e r W i v e b r o, Pastor primarius sammesteds, der hand ickun paa fembte Maanet hafde været in Officio.
24. Oktober. In templo primario Wiburgensi indviede Biscop Deichmann disse tvende Præster: Hr. H a n s S e e h u s, Sognepræst til Tiele og Vinge, og Hr. H a n s S ø f r e n s e n, Sognepræst til Vilsted og Windblæss Meenigheder.
28. Oktober. Kaldede og constituerede jeg, efter forregaaende Overhørelse, H a n s J a c o b s e n, Studiosum, til Degn i Kollerup og Skræm Sogner i Vester-Hanherred.
31. Oktober. I St. Knuds Kirke i Odense ordinerede Biskopen Dr. Müller disse 5 Præster: Hr. J o h a n P o s t, Sognepræst udi Skamby, Hr. P e d e r B r a n d t, Vice-Pastor til Gielsted og Rørup, Hr. O l u f N o r d m a n d³⁾, Capellan til Dalum og Sanderum, Hr. P e d e r J u u l⁴⁾, Capellan til Allerup og

---

1) Cathrine Pedersdtr. Echhoff.

2) Molderup.

3) Ikke hos Wiberg.

4) Hjul.

1704.

- Davinde, og Hr. Johannes Reimer, Capellan til St. Hans i Odense samt Høyby Meenigheder.
3. November. Der en Borger-Enke Anne Jensdaatter, afg. Peder Søfrensens, som vaar min Amanuensis Jens Rhimands Moder, og for 8 Dage siden anno ætat. 78 bortdød, hun blev hodie i St. Botulphi Kirke begravet, gjorde jeg hendes Liig til sit Leyersted Geleide.
9. November. Blev Hr. Madtz Pedersen Rostoch, efter at hand over 25 Aar hafde været Medtiener til St. Knuds Meenighed i Odense, indsat i Medelfar og Kauslund Kirker af Præposito Wendensi, Hr. Peder Winther, til bemelte Sogners Pastorat. Hans Successor i Capellaniet til St. Knuds Kirke blev Hr. Iver Lagesen, tilforn Felt-Præst, som ottende Dagen derefter [Dom. scil. 26 post Trin.] blev af M. Jørgen Karstens indsat.
12. November. Fra Middag til hor. 10 vespertinam var jeg med min Kieriste og flere gode Venner i Borgemester Hermand Werkmesters Huus til hans Daatters Karen Werkmesters Bryllup med Johan Adolp de Clerqve, Proprietario til Biergebygaard i Selland.
15. November. Der Kl. vaar henved halfg. to om Eftermiddagen døde i Odense Mag. Niels Andersen Hals, Mathematicum Professor Honorarius in Regio Gymnasio Otheniensi, anno ætatis 70 mo.
18. November. Mag. Jens Pedersen¹⁾, Sogne-Præst til Dalum |: som elders nogen Tiid vaar kaldet Christiansdall | og Sande- rum Meenigheder, døde i sin Præstegaard af morbo longinqvo, anno ætatis 68, Ministerii 41mo.
19. November. *) Om Aftenen stod afgangen General-Lieutenants, Hr. Adam Friderich Trampes meget prægtige Liig-begiengelse i Vor Frue Kirke i Kiøbenhafn, hvor Prousten Mag. Dorschæus forrettede Parentationen, og adskillige kostbare Inventioner med Castro doloris og andet meere vaar at see.
21. November. Blev afg. Mag. Niels Halsis Liig i St. Knuds Kirke i Odense hæderlig begravet.
22. November. *) Døde i Kiøbenhafn den nafnkundige blinde Snidker Johan Bilefeld, om hvilken meldis in Auctario Musei Regii pag. 4, som var bleven stok-blind anno ætatis decimo og hafde siden den Tiid lært sin Konst saa perfect, at hand hafde giort, foruden meget andet dislige Arbeid, det netteste og rareste Skab, som findis paa Kongens Kunst- kammer.
28. November. Holdte jeg i St. Botulphi Kirke Præste-Vielse, nemlig disse to gode Mænds: Hr. Falch Christensen²⁾, Sognepræstis til Fladde og Sønder-Droby Meenigheder paa Morsøe, og Hr. Christopher Albertsen Olsdorps, Medtienners til Wolstrup og Hørbye Sogner i Wensyssel.
30. November. *) Om Formiddagen Klok. 10 døde paa Odense Slot meget fage og uden nogen synderlig forregaaende Svaghed Hr. Diderich Schult til Findstrupgaard, Ridder af

---

1) Bergendal.

2) Sylve.

1704.

- Dannebrog, Kongl: Maytts: Geheime Raad og Stiftsbefalningsmand i Fyen.
10. December. Hafde Sognepræsten i Næssborg, Hr. A b r a h a m M a r t i n u s H v i i d, Bryllup i Hobro med den forrige Byfogeds ibid. afgangne Lafridtz Skippers Daatter, I n g e r M a g d a l e n e S k i p p e r.
- Ch r i s t o p h e r d e H e m m e r til Refnis, Assessor i Commerce-Collegio, døde, efter nogle Dages Svaghed, paa samme sin Sædegaard i Nørre-Jylland, anno ætat...
13. December. Kaldede og constituerede jeg H a n s H o l g e r s e n til at være Degn til Snedsted Kirke i Thye, efterat Degne-Kaldet ibidem, siden den forrige Degns, A n d e r s C h r i s t e n s e n s spontaneam cessionem, hafde en temmelig rum Tiid staaen vacant.
16. December. I Tødslef i Aarhus Stift døde Hr. J e n s P r i n t z l e r, Proust i Gerlevherrid og fordm Sognepræst til Tødslef og Dalbyovre Kirker; hvilket sit Pastorat hand 3½ Aar tilforn hafde afstaaen til sin Svoger-Søn Hr. A n d e r s B o r c h o r s t.
19. December. Blef Hr. A u g u s t i n u s H a a r d, Sognepræst til Frøslev og Mullerup Kirker paa Mors in primaria Diæceseos nostræ æde af mig ordinerit.
23. December. Døde paa sin Gaard Skiersøe i Jylland H a n s B e n t z o n, Kongl: Maytts: Justitz- og Cancellie-Raad og fordm Landsdommer i Nørre-Jylland.
24. December. I Gelsted Præstegaard i Fyen døde Hr. N i e l s H a n s e n H u s u m, Sognepræst til Gielsted og Rørup Kirker, an. minist. 29, og fick strax til Successorem sin for kort Tiid siden ordinerit Medtiener Hr. P e d e r B r a n d t.

1705.

7. Januar. Sognepræsten til Tømmerby og Lild Kirker i Han Herred, Hr. X a n d e r N i e l s e n C r y s t a l s i n, døde om Eftermiddagen i sin Præstegaard Kiærup, der hand Præste-Kaldet ibidem paa tiende Aar hafde betient.
- *) Om Aftenen blev Geh. R. og Stiftsbefalningsmandens i Fyen Hr. D i d e r i c h S c h u l t s L i i g fra St. Hansis Kirke i Odense |: hvor det ab obitu ipsius hafde været indsat |: med anseelig proces bortført og til Foborg, hvor hand hafde sin Begravelse-Sted, henført.
8. Januar. *) Døde i Kiøbenhafn C l a u s R a s c h til Raschenberg, Kongl: Maytts: Estats-, Justitz- og Cancelli-Raad, Politimester, Assessor i Høyeste Rett og Commerce-Collegio, saa og øverst Borgemester i Kiøbenhavn, anno ætat. 66.
10. Januar. Kom Sognepræsten i Siøring, Hr. A n d e r s H a r d i n g, til mig om Morgenen og notificerede mig sin Forlovelse med Mag. H e n r i c h S t a m p e s Daatter.
13. Januar. Mag. P e d e r W i n s l o w, Sognepræst til Prestøe og Skibinge Meenigheder i Selland og Proust i Borseherred, døde i bem. Prestøe an. ætat. 69. Minst. 39.
27. Januar. Blev afg. Justitz-Raad H a n s B e n t z o n paa Schersøe udi sin Sogne-Kirke Draaby begraven.

1705.

2. Februar. Saa bekom jeg og Brev fra M. Chr. Lauritzen Wellejo i Linterup, som beklagede, at hans Søns Hr. Peder Kragelunds trolovede Kieriste vaar i disse Dage ved Døden afgang, førend deris Bryllups Tiid vaar berammet.
6. Februar. Døde i sin Præstegaard Hr. Lauritz Justsen Gylling, Sognepræst til Alling og Tulstrup Kirker i Aarhus Stift, anno Ministerii 40 mo.
11. Februar. Døde i Odense Hr. Michel Marcussen Reimer, Capellan til St. Hans Kirke sammesteds og Sognepræst til Høyby Meenighed, der hand hafde levet i 79 Aar og trej Maaneder.
13. Februar. Saasom Madtz Jacobsen Bruun, Collega Scholæ Sæbyensis, hafde qvitterit samme sin Function og en anden Studiosus, nafnl. Nicolaus Holst, vaar af Ludirectore Mag. Musæo i hans Sted, og paa mit Behag, antagen, saa ratificerede jeg, efter Begiering, samme Vocation.
17. Februar. Døde i sin Præstegaard paa Thyholm Hr. Knud Nielsen, Sognepræst til Sæberg og Odby Meenigheder, anno ætat. 62, Ministerii 32 do.
18. Februar. Ordinerede Biskop Deichman in æde Cathedrali Viburgensi disse 3 Præster: Hr. Peder Wilde¹⁾, Sognepræst til Gislum og Testrup, Hr. Johan Melchior Hypoph, Sognepr. til Balling og Volling, og Hr. Christen Thomassen Lund, Medtiener til Rødding, Løvel og Pederstrup.
19. Februar. Hr. Anders Harding, kommendis fra Hammer, var hos mig post meridiem. Hafde, paa sin tilkommendis Svogerfaders, M. Henr. Stampes Vegne, dette aldeeniste at referere. at hans eldste Daatter, som boede i Holbeck, vaar, ved hendes Mands dødelig Afgang d. 9. hujus, nyligen bleven Enke.
Der Kl. vaar 12 om Middagen, døde i Viborg Sal. Doct. Henrich Gerners, Episcopi Viburgensis, efterlatte Enke, Fru Dorothea Bircherod, anno ætatis 70 mo, viduitatis 5to.
4. Marts. Præsiderede jeg udi Tamperdags-Retten, som holdtis i voris Convent-Huus om Formiddagen, hvor tvende Sager vaare indstevnede, nemlig (1) Kirsten Antoniidatter Berings af Understed Præstegaard, contra sin trolovede Fæstemand Knud Christensen, samt hendis Stiffader, Hr. Jens Andersen, og besynderlig hendes Moder, fordi de hafde nøed og tvunget hende til Trolovelse med bem. Knud Christensen. I denne Sag gik, efter acta probata, Skilsmisse-domb, og Moderen blev mulcterit. (2)...
*) Om Morgen Kl. 3 døde i Aalborg Mag. Jacob Langebeck, Sognepræst til Vor Frue Meenighed sammesteds og de annexerede Nørre- og Sønder Tranders Kirker samt Proust over Aalborg Clericie, an. ætat. 68, der hand hafde levet in Ministerio, først i Selland, og siden her paa Stæden, paa det 42de Aar.

---

¹⁾ Peder Olufsen Witt.

1705.

9. Marts. I Vlborg Domkirke blev den salige Enke-Bispindis D o r t h e B i r c h e r o d s Liig hæderlig begravet.
- *) Døde i Kiøbenhavn den liden F r i d e r i c h G y l d e n l ø v e, voris regierende Konges Filiolus naturalis af Grevinde E l i s a b e t h H e l e n a v o n V i e r e c k, der hand ickun hafde levet i 8 Maaneder, 2 Uger og 5 Dage.
12. Marts. Stod jeg Fadder af voris Borgemesters, P e d e r R e e n b e r g s liden Søn, som blev døbt i Vor Sognekirke af M. Claus Christian og nevnt J o h a n P o p.
13. Marts. Blev voris salige Proustis Mag. J a c o b L a n g e b e c k s Liig, i en fornemme og meget folke-riig Forsamling, begravet udi Vor Frue Kirke, hvor jeg forrettede Liig-prædiken.
14. Marts. Blev Secreterer C h r i s t i a n L e e g a a r d af K: Maytt: naadigst forordnet og beskicket at være Cancellie-Raad; item P o v l P e d e r s e n, forrige Proviants-forvalter i Christiania, aflagt med Commerce-Raads Titel.
19. Marts. *) Besøgte jeg sal. M. J a c o b L a n g e b e c k s bekymrede Enke, S o p h i a W i n t h e r, og meddeelte hende de gavnlige Raad, som jeg vidste, til hendes Rettigheds Conservation, ved hvis hende udi sit Naadsens Aar kunde tilkomme, saa og om hvad hun beqvemmeligst kunde anfange med to vanvittige Sønner, hvilke vaar den gode Qvindes største Huus-kors.
22. Marts. Fra Prousten paa Thyholm Hr. Peder Nielsen ankom en skriftlig Sollicitation paa Degnens til Hvidberg og Liungsoe Sogner, H a n s P e d e r s e n s Vegne, som begierede at motte afstaa |: for sin Alderdoms og Skrøbeligheds Skyld |: sit Degnekald til en Person af Salling, navnlig A n d e r s P e d e r s e n N ø r h e e d e, der hafde lovet at egte hans Daatter efter den imellem dennem oprettet Contract, hvilken mig liigeleedis blev tilskicket.
26. Marts. Sal. N i c o l a j B e j e n b o r g s, Tydsk og dansk Skoleholders Liig, som i Vor Frue Kirke blev om Eftermiddagen begravet, ledsagede jeg til sit Hvilested.
28. Marts. Blev Enkedronningens Kammer-Secreterer G e r h a r d N e u h a u s af Rege nostro til Justitz-R. Charge befodret.
3. April. Om Aftenen ved Solens Nedgang døde i sin Præstegaard Hr. L a v r i d t z S c h r ø d e r, Sognepræst til Kietterup og Gjøttrup Kirker i Hanherred, anno æt. 59, minist. . . .
8. April. Var jeg Fadder af Hr. F r a n d t z A r c t a n d e r s liden Søn, N i e l s H e n d r i c h, som blev døbt i Vor Frue Kirke her i Aalborg.
17. April. Giorde jeg M o r t e n H e n r i c h s e n s Hustru, Sal. I d e A n d e r s d a a t t e r H ø y, som vaar Langfredag forleden død i Barsel-Seng, Geleide til hendes Grav og Lejersted i Vor Frue Kirke.
20. April. Døde i Kiøbenhafn Mag. S ø f r e n P e d e r s e n G l u d, Rector Scholæ sammesteds, anno ætatis 43, der hand Bestillingen i 7 Aar hafde forrestaaen. Vel vaar hand en brav lærd Mand, men hans liiderlig Levnet og débauche forkortede hans Levnet og satte Skolen i en slet Tilstand.

1705.

- Hr. Abraham Lucassen Calovius¹⁾, Sognepræst til Romdrup og Klarup Meenigheder i Viborg Stift, døde ogsaa eodem die udi bem. Romdrup Præstegaard, anno ætatis qvadragesimo primo, Ministerii decimo.
24. April. I Fladde Præstegaard udi Wensyssel døde en meget alderne og udlevet Qvinde, navnlig Anne Hansdatter Ølgod, som forud havde successive været gift med 3 Sognepræster i Albeck, scil. Hr. Peder Hemmeth, Hr. Povel Claussen og Hr. Jacob Mummé; sad efter den sidste Mand Enke i 31 Aar, men levede i 94 ½ Aar. Saae, førend sin Død, Børn 13, Børnebørn 63 og Børnebørnsbørn 90, gjør tilsammen 166.
6. Maj. Hafde Stifts-Befalningsmanden i Viborg, Baron Fridrich Krag, Bryllup paa Egeskov i Fyen med Jomf. Edede Krag, Geheime-Raad Hr. Niels Krags Daatter.
20. Maj. Consecrerede jeg udi St. Botulphi Kirke disse tvende ærværdige Præster: Hr. Johan Dauw, Sognepræst til Thisted og Tilsted Meenigheder, og Hr. Jacob Urbansen Bruun, Sognepræst til Tømmerby og Lild Sogner. Bem. Hr. Johan Dauw havde sig til Prædike-tienisten bereed, men blev om Morgenens, og fornemmelig imedens Ordinations-acten holdtis, af en heftig colica saa haardelig angreben, at det vaar hannem icke mueligt, sig da samme Function at paatage, hvorføre jeg motte lade Hr. Mogens Dyre, i slig uformodentlig Skynding, extempore forrette den.
28. Maj. Hafde M. Peder Carstensen Seehuus, Rector Scholæ i Randers, Bryllup ibidem med sin anden Hustru Inger Pedersdatter. Hvilket deris Ægteskab varede dog icke lenger end 13 Uger, vid. inf. 28. Aug.
7. Juni. Om Morgenens døde i Aalborg Peter von König, som vaar af Kongl. Maytt. antaget og beskicket til at være Søe-Capitain over de til Kongens Søe-Tieniste herpaa Stæden enroullerede Skibs-folk. Hand var først for 5 Uger siden hid til Byen ankommen, og lagde sig saa strax der efter til at døe, an. ætat. 60.
16. Juni. Paa den Gaard Høstmark i Jylland, Sal. Ambtsforvalter Kleins Arvinger tilhørende, hafde Niels Madtzen West, Capitain ved den judske Land-Milities Dragoner-Regiment Bryllup med bem. Ambtsforvalters Daatter Miscella Otilia Klein.
17. Juni. Hafde Hans Jacobsen, Borgemester i Roskilde, Bryllup ibidem med Margareta Schadde, Theol. Lectoris et Scholæ Rectoris Mag. Peder Schaddes Daatter.
22. Juni. Blev Kammer-Junker Christian Lærke, afg. Cornelii Lærkes Søn, med Estats-Raads Charge af Kongl. Majeestet aflagt.
23. Juni. Giorde jeg Sal. Peder Pedersen, fornemme Handelsmand i Aalborg, som boede ved Vester-Aae og døde i Dag 8 Dage, hans Liig Geleide til sit Hvile-Sted i Vor Frue Kirke. Dersom her nogen Tiid haver levet en god, ærlig og trofast Mand udi denne Stad, da vaar hand sandelig en af dem.

---

¹⁾ Calow.

1705.

Hvilket Vidnesbyrd Mag. Reenberg, som prædikede over Liiget, ogsaa med Billighed gav hannem i sin Tale.

25. Juni. Kom Degnen i Torslev udi Børlumherred, J a c o b J e n s e n, til mig med et Vocations-Brev, som Fr. Kirstine Beck paa Wraae haver givet hannem, til at være herefter tilligemed Degn til Annex-Sognet Lendum. Hvilket Kalds-brev jeg gandske gjerne confirmerede, saasom jeg dog forhen lenge haver ønsket, at bemelte Torslev og Lendum Sogner, hvilke hid indtil ved to adskillige Degne har været betient, motte vorde samlede, saavel under een Degns som under een Præstis Administration.
- Hafde Sognepræsten til Siøring i Thye, Hr. Anders Harding, Bryllup i Hammer i Vensyssel med loci Pastoris Mag. Henrich Stampes Daatter, D o r t h e K i r s t i n e S t a m p e.
7. Juli. Paa Ryslet i Vensyssel stod Sognepræstens af Haverslev og Beistrup Hr. Hans Jørgensen Kiærgaards Bryllup med Margrete Lasson, Mag. Lyder Lassons, Pastoris Crucisorani Daatter.
10. Juli. Forrettede jeg Sognepræstens til Kietterup og Giøttrup Meenigheder Hr. Daniel Friedenreichs inauguration hor. et loc. sol.
17. Juli. Blev Hr. Hans Lavridsen¹⁾, Sognepræst til Romdrup og Klarup i Fleskum-herred, indviet i Viborg Domkirke af loci Episcopo Dn. Bartholomæo Deichmanno.
21. Juli. Blev Lyder Mortensen, efter forregaaende Overhørelse, confirmerit og beskicket af mig til Ulsted Degnekald i Vensyssel, da Fr. Kirstine Beck paa Wraa, som har Jus Patronatus til Kirken, hafde givet hannem sit Vocations-brev til samme Diaconat.
22. Juli. Hafde Sognepræsten udi Thisted, Hr. Johan Dauw, Bryllup i Kiøbenhafn med Agnete Catharine Grøtteriin, afgangne Valentin Grøtters Daatter.
5. August. Holdte Sognepræsten til Ølands Kirke, Hr. Peder Ridderhuus, sit Bryllup sammesteds med Mette Nielsdatter Bugge²⁾, den forrige Sognepræstis til Haverslev Meenighed, afg. Hr. Christopher Stubs Enke.
12. August. Blev Mag. Anders Frølund, antehac Rector Scholæ Soranæ, indsat om Formiddagen af Biscopem D. Henrich Bornemann i Kiøbenhafns Skole til ejusdem Scholæ Metropolitanæ Rectoratum udi afg. Mag. Søfren Gluds Sted.
19. August. Om Eftermiddagen, da voris Stads-Medicus, Doct. Michael Friderich Chemnitius de Stromberg, blev copulerit til Mette Lucasdaatter, afg. Anders Andersen Ballings Enke, vaar jeg tilligemed min Kiereste og nogle andre faa Venner i Bryllups-Huuset, samme Copulation og Brudevielse at anhøre.
20. August. Vaar jeg med min kiere Hustru atter igien til Bryllup, nemlig i Vor Naboes, Anders Nielsen Hous Huus, hvor Hr. Christen Svendsen, Sognepræst til Torslev i Han-

---

¹⁾ Tanche.

²⁾ Bugge.

1705.

- herred, og Kirsten Jensdatter, dicti Andreae How privigna, bleve af M. Claus Reenberg sammenviede.
21. August. Gav Præpositus Jersleviensis Hr. Anders i Brædkier mig skriftligen tilkiende, at hans eldgammel Capellan, Hr. Christen Jenssen Røgelhede, er forleden Mandag d. 17. Aug. i sit Alders 83 Aar ved Døden hensovet.
22. August. *) Om Aftenen Kl. 10 døde i Christianssand, efter 8 Dages Svaghed, Mag. Ludvig Stoud, Biscop over Stavanger Stift, der hand Embedet noget over 6 Aar hafde betient.
28. August. Confirmerede og beskickedede jeg hæderl. Studiosum, Lauridtz Jensen Krag, til Albech og Waar Degne-Kald i Wensyssel, hvor til hand hafde Patronens Estats Raad Holger Reetzis Vocationsbrev, saasom den forrige Degn, Niels Michelsen Find, haver, propter senectam et cæcitatem, Embedet godvilligen for hannem afstaaen.
Døde i Randers Mag. Peder Carstensen Seehuus, Rector Scholæ sammesteds, an. ætatis 66, der hand i 24 Aar Embedet hafde betient.
31. August. Hans Moridtz en Treven, Studiosus, kom til mig med et Kaldsbrev, som Assessor Peder Lassen til Ryslet hafde given ham paa Wadum Degne-kald i Vensyssel, efter at den forrige Degn, Hans Lafridsen¹⁾, vaar bleven derfra til Pastoratum Romdrupiensem befodret. Samme Hans Moridsen hafde for . . . Aar siden været Collega infimæ classis Scholæ Alburgensis. Jeg gav hannem saa, efter forre-gaaende Overhørelse, min nærmere Confirmatz paa bem. Embede.
3. September. Hafde Sognepræsten til Rødding og Kreyberg Kirker i Salling, Hr. Hans Lund, Bryllup paa Kieldgaard med sin anden Hustrue Metthe Maria Skou, Forpagterens ibidem Axel Mogensen Skous Daatter.
9. September. Kom Hans Christensen Lieme tilbage fra Thy og hafde allerede erlanget Sognepræstens i Nørhaae, Hr. Christen Søfrensen Hiortvangs, Vocationsbrev til at være Capellan og Medtiener i Ordet. Samme Vocation jeg, ratione officii, approberede.
I Kiøbenhavn hafde Christian Reitzer, Juris Professor Regius og Collegii Consistorialis Assessor, Bryllup med Maria Rhode, afgangen Anders Søfrensen Renteskriveres Daatter.
13. September. Begav jeg mig om Morgenen over til Sundby Kirke, hvor jeg til Prædike-Embedet indviede disse 2 hæderlige Mænd: Hr. Knud Berntsøn Spormann, Sognepræst til Frøslef og Mollerup Kirker paa Morsøe, og Hr. Hans Christensen Lieme, Capellan til Nørhaa Menighed i Thy.
17. September. Hans Lucassen, Raadmand i Aalborg, blev sammesteds ved Døden bortkaldet om Formiddagen Kl. 7, anno ætat. 40 propé completo.

---

¹⁾ Tanche.

1705.

21. September. Blev Cancelli-Raad og Landsdommer i Lolland og Falster P o v e l M a t t h i a s s e n af Kongl: Maytt: aflagt med Justitz-Raads Titel.
23. September. Hafde Sognepræsten i Mejrurp ved Holstebro, Hr. F r i d e r i c h C h r i s t i a n S c h n e l l, Bryllup paa Vivebroe ved Mariager med Stedens Proprietarii C h r i s t e n J e n s s e n s D a a t t e r¹⁾.
25. September. Giorde jeg afg. Raadmand H a n s L u c a s s e n s Liig Følge til sit Hvilested i Vor Frue Kirke.
*) Beskikkede vor Konge fire nye Land-Commissarios ved Militien i Norge, nemlig Justitz-Raad F r i d e r i c h M e r k e r, til at være Land- og Krigs-Commissarius udi det Agershusiske District, J o h a n M u l l e r til samme Charge at betienne i Christianssands Stift, J e n s J u e l, til at være Krigs-Commissarius i Bergens Stift, og N i e l s M e j e r til samme Bestilling at antage i den Trundhiemske District.
19. Oktober. Blev S ø f r e n M u u s, Episcopi Ripensis Søn, af Kongl: Maytt: allernaadigst beskicket til at være Secreterer udi det danske Cancellie.
21. Oktober. Gav Hr. P e d e r H o l s t i Wraa mig per literas tilkiende, at hans Capellan Hr. S ø f r e n L a u r i t z e n²⁾ hafver Torsdagen d. 15. hujus ved Døden sagt gode Nat, og at hand, paa mit Behag, haver igien opsøgt sig til samme Tieniste en anden skickelig Person, ved Navn N i e l s J ø r g e n s e n M y g i n d, hvilken hand gierne vilde have ordinerit, naar det kunde falde mig beleyligt.
22. Oktober. Døde i sin Præstegaard Hr. P e d e r A n d e r s e n³⁾, Sognepræst til Torning og Karup Meenigheder udi Nørre-Jylland i Aarhuus Stift, anno Ministerii 31 mo.
24. November. Vaar jeg med min Kieriste til P e d e r C h r i s t e n s e n H o l s t, en ung Kiøbmands her i Aalborg, og C a t h a r i n æ S t a m p i s, Mag. Henrich Stampes Daatters, deris Bryllup, som stod i Christen Lauritzen Hobroes Huus.
23. December. Giorde jeg den afdøde Studiosi N i e l s H e n r i c h s e n A a g a a r d s Liig Geleide til sin Grav og Hvilested i Vor Frue Kirke.
28. December. K n u d U r n e til Juulskov, Kongl. Maytts. Estats-, Justitz- og Cancellie-Raad, døde paa bem. sin Gaard Juulskov i Fyen, circa horam 10mam vespertinam, anno ætatis 72.
30. December. Døde paa Weilufgaard udi Fyen E l s e P e d e r s d a a t t e r, som hafde 3 Gange været gift, først med M. E r a s m o B r o c h m a n n, Theologiæ Professore Regio i Kiøbenhafn, dernest med Borgemester N i e l s H a n s e n S c h m i d t, Proprietario til Liuse Kloster og Weilufgaard, begge to meget fornemme Mænd, og omsider med P e d e r K l i n g e n b e r g.

1706.

2. Januar. I Oustad, liggendis ved Dramen i Norge, tildrog sig den ulyckelig Casus, at Amtmand P o v e l G l u d, sammesteds

¹⁾ Margrethe Christensdtr. Wibroe.

²⁾ Aalborg.

³⁾ Thorning.

1706.

boendis, ihielskiød af Vanvare sin egen Hustrue, der hand stod og vilde gjøre en Bysse til rette, og icke saae hende at komme i Veyen for sig; efterat hand med samme sin Frue, Ingeborg Maria Bording, havde levet et kierligt Egteskab i . . . Aar.

Blev Ober-Land-Drosten i Oldenburg og Delmenhorst Hr. Ludvig Statius Hahn af Kong Friderich beskicket til at være der hos Hans Maytts: Geheime Raad.

Samme Dag bleve og de tvende Ober-Krigs-Commissarii ved Regis nostri udenlandske Auxiliar-Troupper Wilhelm Schnell og Tobias Rosbach af Hans Kongl. Mayestet med Justitz-Raads Titel aflagte.

9. Januar. Blev Peder Smith til Lundegaard i Fyen af Rege nostro med Cancelli-Raads Charge aflagt.
13. Januar. Blev Hr. Niels Jørgensen Mygind, Capellan til Wraa, Emb og Serridtzlev Sogner, ordinerit af mig udi St. Botulphi Kirke.
19. Januar. Der en Raadmand i Horsens, ved Nafn . . . . . Winicke, vaar om Formiddagen opgaaen, med de andre sine Collegis, paa Raadhuset ibidem, udi nogle deris fellitz Forretninger, paakom ham en hastig suffocation sammesteds, saa at hand blev død derfra udbaaren.
- Fick Secreterer Niels Bentzon til Haunøe, Petri fil., ved Kongelig Maytts: Bref Character af Cancellie-Raad.
20. Januar. Om Aftenen Kl. 7 døde paa sin Gaard Willerup i Vensyssel Velbr. Giord Christopher Unger, efter et Par Maaneders Svaghed, anno ætatis suæ 27.
1. Februar. Giorde jeg Prousten Mag. Aspach og hans Kieriste udi deris Huus en Condolentz-Visit, eftersom deris eldste Søn, puer sexennis, vaar nyligen ved Døden afgangen. De Gotfolk hafde god Slid paa deris Børn. Thi superiori anno, paa dend samme Tiid de komme fra Thisted her ned, da motte de miste 3 paa en Gang i Smaapocker og nu denne til af Messlinger.
2. Februar. Fru Sophia Amalia Gerstorff, Admiral Jens Rothsteens Hustrue, døde paa deris Gaard Rodstenseye i hendes Alders 57de Aar.
4. Februar. Vaar jeg tilligemed min Kiereste til Christen Anderssen Schielsbergs, Civis et Negotiatoris Alburgensis, og Mette Margrete Lunges Bryllup, som blev holdt om Aftens Tiid udi Brudens Faders, Søfren Nielsen Lunges, Raadstue-skrivers Huus.
6. Februar. Om Morgen Kl. 4 døde i Nibe Mag. Jacob Meulengracht, Sognepr. til Nibe og Woxlef Meenigheder, anno Ministerii sexto.
- M. Niels Muus, Rector Scholæ Sæbuensis, indgav til mig en skriftlig Begiering udi denne Meening: At som hans Hustru Sidsel Thomasdatter vaar d. 23. Januar ved Døden afgangen . . . . .¹⁾.
7. Februar. Hr. Johan Kahl²⁾, Sognepræst til Schelund Mee-nighed i Jylland, døde af en Apoplexie meget hastelig udi

¹⁾ Resten af Indførslen, der udelades her, vedrører Skiftebehandlingen.

²⁾ Kall.

1706.

Viborg, hvor hand en Dags Tiid tilforn fridsk og sund vaar ankommen, da hand Præste-Embedet paa fierde Aar hafde betient.

Der Kl. vaar 6 om Aftenen, døde paa Rugaard i Fyen Wilhelm Friderich Wedel, Greve af Wedelsburg, Herre til Tybering etc., Ridder af Dannebrog.

10. Februar. Døde paa Julinge i Selland Fr. Sophia Catharina Juell, Friherinde af Julinge og Frue til Bagisvogn, afg. Estats-Raads og Stifts-Befalningsmands Friderich Winds Enke.
5. Marts. *) Døde paa Høgholt i Vensyssel Eiler Eilersen Holm, Proprietarius til Høgholt og Eskjær, een af de aller riigeste Mænd i Landet.
8. Marts. Blev Frands Nielsen (som nu omsider hafde med sin Antecessore om Indkomsten fuldkommelig contraheret,) stadfestet og beskicket af mig til Aaby og Biersted Degn-Kald¹⁾.
14. Marts. Mag. Niels M u s, Rector Scholæ Sæbuensis, vaar hos mig sub vesperam og, foruden andet meere, som hand hafde at forrebringe, beklagede sig høyligen der over, at hans Hustru, som nyligen vaar ved Døden bortkaldet, hafde i hendis levende Live sat sig udi en temmelig stor Gield og Viitløftighed, hannem aldeelis uviidendis, saa at hand der udoover nødtis til sig fra nogle af Creditorerne deris Kraug med Lovens lib. 5 cap. 1 artic. 13 at liberere.
- Der Sognepræsten til St. Hans Kirke i Odense, Mag. Madtz Hvid, hafde, efter Evangelii Oplæsning, anfanget sin Høymesse-Prædiken sammesteds, fick hand en Apoplexie paa Prædikestolen, saa de motte bære ham ned, og hand aldrig talde siden, men døde den nestfølgende Nat.
16. Marts. Der Agnete Werkmester, vor eldste Borgemeisters Søster, og Anders Madsen Klestrups Hustru, (som vaar død d. 8 hujus anno ætatis 80,) blev om Eftermiddagen i St. Botulphi Kirke begravet, gjorde jeg, med andre fleere, hendis Liig did hen Geleide.
21. Marts. Hafde Mag. Erich Mule, Conrector Scholæ Othenianæ, Bryllup paa Weilegaard i Fyen med Margareta Klingenberg, afgangen Peder Klingenberg og Else Pedersdatters, tres abhinc mensis demortuæ, deris Daatter.
22. Marts. Blev afgangen Mag. Madtz Hvids Lig i St. Hans Kirke i Odense begravet.
23. Marts. Hafde Hr. Peder Brøndlund, Sognepræst til Hellevad og annexerede Meenigheder i Vensyssel, Bryllup i Skæve med sin anden Hustru Sophia Brun, Sognepræstens ibidem, Hr. Jacob Bruuns Daatter.
- Samme Dag hafde Henrich Tegder, Pharmacopæus Randrusiensis, Bryllup i Randers med Antecessoris sui Vidua, Magdalena Sibylla Gesia.
- Der Kl. vaar imellem 5 og 6 om Morgenen døde i Kiøbenhafn den bedagede og nafnkundige Jens Lassen, for dum Landsdommer i Fyen, men nu Kongl. Justitz-, Cancellie- og Admiralitets Raad, i hans Alders 81 Aar.

¹⁾ If. to Indførsler i Dagbøgerne 15. og 27. Febr., udeladt her, var Frands Nielsen Student og f. i Odense. Forgængeren hed Niels Nielsen.

1706.

30. Marts. Vaar jeg i Vor Frue Kirke Fadder af Proustens Mag. *Sixti Aspachs* liden Daatter *Sophia Charlotta*, som blev baaren til Daaben af min Kieriste.
Min Barbeerers *Gotthfried Reichs* Hustrue, som vaar i Barselseng ved Døden afgangen, hendes Liig æhrede jeg om Eftermiddagen med dets Ledsagelse til Vor Frue Kirke, hvor hun blev begravet.
1. April. Blev Hr. *Jens Thomassen Svane*, Sognepræst til Niebe og Woxløf Meenigheder, consecrerit i Viborg Domkirke af Biscop Deichmann.
Hr. *Anders Lund¹⁾*, Sognepræst til Søbye og Heden i Fyen, døde om Eftermiddagen i sin Præstegaard, der hand om Formiddagen codem die hafde selv forrettet Prædike-Tienisten i sit Hoved Sogn, anno ætatis 76, minist. 40.
3. April. Blev Cancellie-Secreterer *Jacob Mathesius* til Cancellie-Raads Charge af Kongl: Maytt: forfremmet.
11. April. Blev *M. Jens Bircherod*, *Jani fil.*, i Vor Frue Kirke i Kiøbenhafn inangurerit [et halv Aar efter sin Vocation] til Biscop over Stavanger, eller (som det nu kaldis) Christiansands Stift, af Episcopo Selandiæ Dr. *Henrico Bornemanno*.
12. April. Om Aftenen blev afgangen Justitz-Raads *Jens Lassens* Liig, (som til Fyen fra Kiøbenhafn vaar ankommen,) i Vor Frue Kirke i Odense begravet.
15. Maj. Døde i Torslev Præstegaard i Vensyssel Hr. *Peder Jensen Block*, Sognepræst til Torslev og Lendum Meenigheder, anno ætatis 55, Ministerii 18, der hand icke hafde i 3 fulde Aar haft sit Helbred.
21. Maj. *) Om Natten mellem Torsdag og Fredag døde i Kiøbenhafn Fr. *Sophia Elisabeth Carisia*, Friherinde af Marselisburg. Hendes Fader var *Peter Charisius*, dansk Envoyé hos Hern: Staterne, Stiftsamt Md. ofr. Aalborg. Hendes Moder *Anna Bende*. Bemelte Friherinde var fød 1647 8. Oct. hafde været Hof Jomfru hos Dronning *Sophie Amalie*, giftet 1670 6. Apr. med Baron *Constantin Marsellis*, som døde 1699, 16. Julii, siden med Baron *Peder Rodsteen*, Ridder, Stiftamt Mand over Aalborg Stift.
26. Maj. Giorde jeg Liigprædiken i Torslev Kirke over Sal. Hr. *Peder Blok*, Sognepræst til Torslev og Lendum Meenigheder, som i mange Gotfolckis fornemme Forsamling blev post meridiem begravet.
31. Maj. Bevilgede vi afg. *M. Hans Ramløsis* Enke, i Henseende til hendis store Trang og Betryk, 25 Slette Dir. af Closterets Middeler at niude.
Ligeleedis sluttede og samtykte vi, at den forrige Hospitals-Forstanders *Søfren Glimholts* Enke motte, formedelst hendes slette Tilstand, nyde aarligen til hendes Underholdnings Hielp, Kongl: Maytts: eller Hosptalets Anpart af Sønder- og Nørre-Tranders Qvæg-Tiender.
19. Juli. *) Om Morgenen tiilig Kl. 3 døde i Viborg *Daniel Friedenreich*, privilegerit Stads-Apotheker ibidem, og Proprietarius til Palstrup, en fornemme riig Mand, anno ætat. 62.

---

¹⁾ Lundt.

1706.

23. Juli. Indstillede *Jacob Kielsen* sig hos mig og blev consensu meo fuldkommelig antagen til 5te Leitze Hørers Platz in Schola nostra Alburgensi.
- Indviiede Episcopus Fioniae Dr. Müller udi Nysted Kirke i Lolland disse 6 Præster: Mag. *Gregers Masqvedel*¹⁾, Sognepræst til Saxkiøbings Meenigh., Mag. *Bernt Suhr*, Sognepræst til Kiøbeløf og Windeby Meenigheder i Lolland, Mag. *Peiter Suhr*, Sogne-Præst til Utterslef i Lolland, Hr. *Niels Sass*, Medtiener til St. Knuds K. i Odense, Hr. *Schritz mejer*, Capellan til Ærentløf i Lolland, og Hr. *Knud Holmer*²⁾, Capellan til Holeby Meenighed.
28. Juli. *) Blev den Kongl. Danske General-Lieutenant og Commandeur over Hans Maytts. Hielp-Tropper i keyserlig Tieniste, Hr. *Andreas Harboe*, Ridder, ulyckeligen dræbt i Ungarn.
2. August. Tiilig om Morgenen døde i Skagen i Vensyssel anno ætatis suæ 81mo. Fæder *Hanssen Høyer*, som i mangfoldige Aar hafde været Borgemester sammesteds, indtil hand for faa Aar siden samme Consulatum, formedelst sin høye Alderdom, godvillig qvitterede. Vaar i ald sin Tiid en saare urolig Mand, der gemeenligen laa i Trette og Kiff, nu med en og nu med en anden, der paa Stæden.
5. August. Hafde Hr. *Jacob Urbansen*³⁾, Sognepræst til Tømmerby og Lild, Bryllup i Aalborg med *Dorothea Maria Rose*, afg. Rittmester *Roses Datter*, som vaar hos hendes Mormoder *Dorothea Bering*, afg. Assessor *Mogens Villumsens Enke*, at være.
6. August. Inaugurerede jeg in æde *Botulphiana* Sognepræsten til Torslev og Lendum Kirker i Vensyssel Hr. *Eiler Stampe*.
7. August. Kallede og beskickedede jeg *Peder Mørk*, som for dum har frequenteret *Nykiøbing Skole*, til at være Degn paa *Jegindøe* i den forrige nu ved Døden afgangen Degns Sted.
9. August. *) Om Eftermiddagen døde paa sin Gaard *Palsborg* i *Nørre-Jylland* *Christen Linde*, som for nogen Tiid siiden vaar af itzige Konge nobiliterit, der hand hafde levet flux over 80 Aar. Hand vaar fød af fattige Bønder-folk, men ved sine lykelige Anslag til stor Floor og Velstand opstiget, saa at hand vaar Proprietarius til 10 Herregaarde og en af de riigeste i Landet paa Capitaler og Jordegodtz.
- Blev *Vilhelm Hanssen* af Kongl: Maytt: forordnet til Assessor i Ober-Hof-Retten i Norge,
- Samme Dag blev og *Søfren Hiort*, Estats-Raads *Peder Hiortis Søn* apud exteris degens, med Kammer-Raads Titel af Kongen begavet.
10. August. Paa Halager *Weyle* i Vensyssel drucknede en fattig Frue nafnl. *Karen Mund*, Velbyrd. *Oluf Munks*, der Kudsken kiørte *Vognen*, som hun oeg paa, ved Aftensmørket for langt ud i det dybe.

1) Maschwedel.

2) formentl. *Didrik Albert Knudsen Holmer*, der if. *Wiberg* 1706 blev Kapellan i *Holeby* og succederede 1708.

3) Bruun.

1706.

12. August. *) Fr. Ingeborg Foss og hendis Broder Mag. Hans Foss talde ved mig om en Fordring, som de og deris Sødskinde haver til Hove for den Penge-forstrekning, som deris Fader, Sal. Biskop Foss gjorde an. 1678 til Kongl: Maytts: Tieniste, nemlig 600 Rdl. omtrent med sin hid indtil paaløbende Rente, hvorføre de sagde sig slet ingen Vederlag endnu at have bekommen.
20. August. Døde i Kiøbenhavn Mag. Christen Mariager, øverst Capellan til Vor Frue Kirke sammesteds, anno ministerii 20mo. Hans Død foraarsagedis af en umaadelig stor Fædme.
21. August. Tempore nocturno døde i Bredkier Præstegaard i Vensyssel Hr. Anders Jensen Hals, Sogne Præst til Hellevad, Ørum og Hellum Kirker og Proust i Jerslef Herred, anno ætat. 70mo.
30. August. Blev Jacob Hersløv af Kongl: Maytt: forordnet og beskicket til at være Krigs- og Land Commissarius udi Thrundhiems Læhn og District i Norge.
31. August. Døde paa Steenshede i Vendsyssel Frue Henrica Elisabeth Pachs, Velbr. Kield Krag Sehstedes Hustrue, an. ætatis 27, Conjug...
7. September. Døde i Roeskild Doct. Joh. Ebeling, Medicus Practicus et Provincialis Sellandiæ.
10. September. Døde i Kiøbenhavn Jørgen Møllengracht, som fordmum hafde været Borgemester i Slangstrup, men vaar siden i nogle Aar, usqve ad obitum, Raadmand i bem: Kongl: Residentz Stad.
13. September. *) Vaar Hr. Jens Povlstrup af Rheer hos mig og søgde, en Deel ved Deprecation, en Deel ved adskillig Excuse, at diluere de Laster og Forseelser, for hvis Skyld jeg hafde, nogle Uger forleden, publice reprimanderet hannem. Hand klagede self meget, at den Uskikkelighed i hans Huus, med Børnenis slette Opdragelse og andet meere usømmelig Væsen, vaar hans Hustruis Vanart og onde Oeconomie fornemmeligen at tilskrive. Dette jeg ogsaa udi troer. Thi dersom der er nogle Skarns Qvindfolck i Landet, da er hun sandelig een af dem, idet hendes Udyd og Malice har været den stackels Mands største Ruin.
- *) Døde paa Dronningborg ved Randers Peter von Sprechelsen, circa horam octavam matutinam, 64 Aar gammel. Hand vaar af Rege Daniaë Christiano Qvinto nobilitert, eyede bem. Dronningborg med meget meere Gods, men levede ald sin Tiid cælebs.
- Blev Stifts-Ambtskriveren udi Christiansand Jacob Preus med Kammer-Raads Charge af Kongl: Maytt: regalerit.
17. September. Hafde Oluf Gerner, som 3 Maaneder tilforn var af Kongl: Maytt: beskicket til at være Borgemester i Viborg, Bryllup i Kiøbenhavn med Kirstine Jørgensdatter Leegaard, afg. Jørgen Gregersens, Civis Hafniensium spectatissimi filia.
18. September. Der Kl. vaar 11 Form. døde i Jelstrup Præstegaard i Wensyssel Hr. Oluf Thomassen Wolstorph, Sogne-

1706.

- præst til Jelstrup og Liungbye Meenigheder, efter en meget langvarig Svaghed, anno ætat. 58, Ministerii 22.
19. September. Ved Middagstiid ankom Capellanen af Jelstrup, Hr. Jacob Hanssen, med Rapport om Sognepræstens ibidem Hr. Oluf Thomsens dødelig Afgang.
20. September. Paa Lynderupgaard i Nørre Jylland hafde Mag. Jens Ostenfeld, Conrector Scholæ Viburgensis, Bryllup med Dorte Ellena Reenberg, Mag. Jens Reenberg, ejusd. Scholæ Rectoris emeriti, Daatter.
22. September. Hafde Sognepræsten til Frøslef og Mollerup paa Mors M. Knud Spormann, Bryllup i Galtrup med loci Pastoris Hr. Anders Brasens Daatter.
26. September. Hr. Lavridtz Christensen Wellejus, Sognepræst til Fevling og Halsted Sogner i Jylland, døde om Aftenen hos sine Forældre i Linterup Præstegaard, anno Minist. quarto.
27. September. Om Aftenen Kl. imell. 9 og 10 døde i Aarhus Mag. Ludvig Pontoppidan, Sognepræst til Domkirken sammesteds, og Provst. . .
5. Oktober. Blev afg. Mag. Lodvig Pontoppidans Liig i Aarhus Domkirke begravet.
8. Oktober. Blev tvende Præster i St. Knuds Kirke i Odense af Bispnen Doct. Müller indviede. Den eene vaar Hr. Andreas Kellinghusen, Præst til den Lutherske Meenighed til Dublin i Iirland, som hafde Kongens Brev, at hand paa Reysen motte lade sig ordinere, hvor hand vilde; den anden vaar Hr. Anders Schytte, Capellan i Nyborg.
19. Oktober. Blev Borgemester Oluf Gerner ved sin Entree og sit Bestallings-Brevs Oplæsning paa Viborg Raadstue til munus Consulare om Formiddagen installerit.
2. November. Beskikkede Hans Kongl: Maytt: Byrge Trolle til at være Justitz-Raad og Christian Carl Birchero d (tilforn Capitain ved Infanteriet) til at være Commerce-Raad.
3. November. Paa den Sædegaard Nebel i Thye hafde Hr. Peder Roalsen, Sognepræst til Vester- og Øster-Vandet Meenigheder sambt Proust i Hillerslevherred, Bryllup med Stædens Proprietarii Michel Langballes Daatter Gedske Langballe.
9. November. Blev Stift-Befalingsmanden over Bergens Stift, Wilhelm Tonsberg, og Amtmanden over Skanderborg Lehn, Jørgen Grabo, med Estats-Raads Charge af Kongen benaadede.
18. November. Døde i Kiøbenhafn, efter en langvarig Svaghed, Mag. Johan Dorschæus, Sognepræst til Vor Frue Kirke sammesteds, og Proust i Sochelunds Herred, an. ætat 46.
25. November. *) Om Eftermiddagen Klokk. imellem 3 og 4 døde i Kiøbenhafn Ernst Ulric Dose, Kongl. Estats-Raad, Ober-Secreterer i Kammer-Collegio, og en af de høyeste Deputerede ved de kongelige Finances.
4. December. Blev Hr. Henrich Dyrkop, een af de tyske Præster til St. Peders Kirke i Kiøbenhafn, forordnet af Kongen til at være Catecheseos Professor.

1706.

8. December. Stod afg. Mag. Joh. Dorschæi Liigbegiengelse udi Vor Frue Kirke i Kiøbenhafn.
10. December. In Æde Botuphiana Sacerdotali officio inauguravit tres Viros Reverendos: Dn. Laurentium Severini Røgend, Pastorem Ecclesiarum Jelstrup et Lyngbye¹⁾, Dn. Canutum Ludovicum Flechtnerum²⁾, Symmystam Ecclesiæ Snedstedianæ, et Dn. Joannem Nicolai Ivarium, ad paroecias Hellevad, Hllum et Ørum Verbi Divini Comministrum.
14. December. Blev Stift-Ambtmanden over Lolland og Falster, Hr. Henning Ulrich Lützw, af Rege Daniae beskicket til at være Hans Majestets Geheime Raad.
24. December. Døde i Fladstrand Skandse i Vensyssel Mogens Gyldenstjern, Oberst-Lieutenant og Commendant udi samme Skandtze, der hand i langsommelig Tiid hafde af Podagra og Chiragra været elendig plaget. Hans Alder vaar 52 Aar.

1707.

4. Januar. Blev Waldemar Gabel til Hvidkild af Kong Friderich den Fierde kaldet og beskicket til at være Hans Maytts: Geheime Raad.
14. Januar. *) Om Eftermiddagen druknede i Limfiorden, icke langt fra Hals, (i Hovedet ey vel forvaret) Adelsmand, Christian Buchwald, der hand vilde med sin Hest riide ud paa Isen, som brast i Stycker under hannem.
15. Januar. Udstædde jeg Ordre til Hr. Diderich Skytte, Prousten i Nørreherred paa Morsøe, at han Degnens i Fladde, Knud Nielsens Suspension til en fuldkommen Remotion skulde forandre, dog ved ordentlig Rettergang og Dom³⁾.
16. Januar. Blev Hr. Jacob Tæge, Sognepræst til Søeby og Heden i Fyen, indviet i Svaninge Kirke af Biscopen Dr. Müller, efter at Kaldet (formedelst langvarig Controverse og Stridighed imellem Kirke-Patronerne om Jure vocandi) lenge hafde staaen vacant.
- Eodem die blev Hr. Christen Worm [antehac Pastor Hafniensis ad Templum Divi Nicolai] installerit og indsat i Vor Frue Kirke i Kiøbenhafn til samme Meenigheds Pastoratum primarium, udi afg. Mag. Joh. Dorschæi Sted.
17. Januar. Døde paa Lønborggaard i Jylland hora meridiana Fr. Constance Marselis, Cancelli-Raads og Ambtmændens paa Skive Huus, Henrich Müllers Frue.
30. Januar. Om Aftenen sildig, der Knud Krag, Forpagter paa Ulbølle i Fyen, kom riidendis hjem fra en anden Sted in vicinia (hvor hand, ved en Visits Afleggelse, vaar bleven temmelig beskienket,) fald hand, strax uden for samme Gaard, af Hesten, slog sin Hals itu og døde paa Stæden.

¹⁾ If. Wiberg blev Laurits Sørensen Laurbjerg 1706 Sgpr. t. Jelstrup og Lyngby.

²⁾ Flechtner.

³⁾ Under 14. Febr. skriver B., at han har faaet Medddelse om, at »der vaar nu omsider faldet en Tyv-Domb paa Nykiøbinge Bye-Ting over Fladde Degn«.

1707.

1. Februar. Blev Doct. J o h a n n B u c h w a l t af Rege Daniae antaget og beskicket til at være Hans Kongl: Maytts: Lif-Medicus.
14. Februar. *) Døde i Ribe af Alderdoms Svaghed M a t t h i a s W o r m. Olai fil., Kongl. Justitz- og Cancelli-Raad og Assessor i Høyeste Rett, som i mange Aar forhen vaar Præsident i Ribe, men hafde, faa Aar førend sin dødelig Afgang, samme Bestilling til sin Søn afstaaen. Hand vaar i sin Tiid en skøn dansk Poët. Hans Alder vaar 70 $\frac{3}{4}$ Aar.
18. Februar. *) Om Natten Kl. 1 blev Justitz-Raad P a l l e D y r e udi en Duell ihielstucken i Holstebro af en Capitain ved Land-militien, med hvilken hand samme Tiid vaar, ved Druckenskab, kommen i Klammeri.
19. Februar. Blev Renteskriver P e d e r R a s m u s s e n af Kong Friderich forordnet og beskicket til at være hans Maytts: Kamer-Raad og virkelig Assessor i Kamer-Collegio.
21. Februar. Hafde General Adjutant og Oberst Lieutenant C h r i s t i a n R a n t z o v (General Lieutenant Johan Rantzovs Søn) Bryllup paa Frydendal i Selland med Jomf. A n n a B e n e d i c t a S t e e n s e n, Obr. Lieutenant Erich Steensens Daatter.
1. Marts. Blev Cancelli-Raad O l u f B o r n e m a n n af Kongl: Maytt: beskicket og forordnet til at være Lands-Dommer i Siælland.
23. Marts. Døde i Kiøbenhafn Mag. A n d e r s M e j e r, Medtiener i Ordet til Hellig Geistis Kirke der i Staden.
24. Marts. Blev Admiral Hr. F r i d e r i c h G i e d d e af Kongen forordnet til at være Hans Maytts: Geheime-Raad, og samme Dags Aften stoad hans Bryllup paa Kiøbenhafn Slot med Dronning Lovises Over-Hofmesterinde, Fru A b e l C a t h a r i n a v o n B u c h w a l t.
26. Marts. Ved Solens Nedgang døde i Skioldborg Præstegaard Hr. J e n s P o v e l s e n P a a s k e, Sognepræst til Skioldborg og Kallerup i Thye, anno ætatis 64, Ministerii autem 34.
4. April. En alder-stiigendis Mand, som hafde været dansk Skoleholder i Nykiøbing, ved Navn P e d e r L a v r i d s e n, ankom med Justitz-Raad Oluf Krabbes Vocations-Brev til det vacerende Fladde-Degne-Kald paa Morsøe.
7. April. Døde i sin Prestegaard i Lolland Mag. L a u r i t z R h o d e, Sogneprest til Westen-skou og Kappel Meenigheder.
15. April. Stod Mag. D a n i e l F r i e d e n r e i c h s, Ketterupensium et Götterupensium Pastoris, Bryllup paa Thaarupgaard i Nørre Jylland med M a r t h a M a r i a S t u b, Forvalterens ibidem Hans Stubs Daatter.
Om Morgen Kl. halvg. 6 døde i Kiøbenhafn Mag. P e d e r D a n i e l s e n C o l e r u s¹⁾. Kongl. Maytts: danske Slots-Prædikant ibidem, der hand samme Embede paa det 24de Aar hafde betient, men ellers været in Ministerio i 45 Aar.
30. April. Om Aftenen døde i Fugleviig Præstegaard i Fyen, efter 8 Ugers Svaghed, Hr. H a n s K i n g o, Sognepræst til Wisenberg Meenighed.

---

¹⁾ Koler.

1707.

4. Maj. In Synodo Provinciali Otheniensi creerede Biscopopen Dr. Müller disse trende ærværdige Mænd til Præpositos, nemlig: Hr. Christen Holme¹⁾, Sognepr. i Wierslev, til Proust i Skoubyherrid, Hr. Christen Fisker²⁾, Sognepræst i Lyndelse, til Proust i Aasumherrid udi Fyen, og Hr. Niels Giødse³⁾, Sognepr. i Rudkiøbing, til Proust i Nørreherred paa Langeland.
6. Maj. Hr. Falck Christensen⁴⁾, Sognepræst til Fladde og Sønder-Draabye paa Morsøe, døde ibidem, anno ministerii tertio, saare hastelig og uformodentlig, da hand faa Tiimer tilforn vaar i sit Huus af en skreckelig Rørelse udi et Øyeblik saaledis angreben, at baade Hørelsen, Siunen, Talen og Følelsen bleve hannem strax betagne.
10. Maj. En Tiime efter Solens Opgang døde i sin Præstebolig Hr. Anders Christensen Skive, Sognepræst til Hvidberg, Ørum og Lodberg Meenigheder i Thye, anno ætat. 49, minist. 17.
12. Maj. Hafde Hr. Peder Kragelund, Sognepræst til Foele, Bryllup i Hadersleb med Provstens ibidem Mag. ....
13. Maj. *) Antoog jeg i mit Huus en Studiosum, navnlig Hans Christian Tideman, at bruge ham, som en Copiist, til adskillige mine Manuscripta at reenskrive, efterdi Amanuensis meus ordinarius icke kunde overkomme at skrive det aldt.
19. Maj. Blev Slots-Fogeden paa Kiøbenhafns Slot Albert Dyseldorph af Kongen beskicket til at være tilligemed Cancelli-Raad og Præsident i den Kongl. Borg-Rett.
Indfand sig hos mig en gammel Studiosus Frantz Claussen Boddum med skriftlig Recommendation fra Oberstinde Lisbeth Sophia Rantzov paa Tanderup, til Bedsted og Grurup Degne-Kalds Erlangelse, som ved den forrige Degns Christen Christensens dødelig Afgang nyligen vaar bleven vacant⁵⁾.
23. Maj. Der Kl. vaar mellem 6 og 7 Efterm. døde i Kiøbenhafn, efter en langvarig Siugdom, Joh. Friderici Bartholini, Mathematicum Professoris Reg. et Collegii Consistorialis Assessoris Hustru.
24. Maj. Døde i Fraugde Præstegaard i Fyen hora 8va antemeridiana Hr. Christen Clausen Barfod, Sognepræst til bem. Fraugde Meenighed, anno ætat. ....
28. Maj. Døde i Sæby i Vensyssel Hr. Oluf Trans⁶⁾, Meenighedens Capellan ibidem, an. ætat. 44, der hand samme Kald icke slet 2 Aar hafde betient, men ellers været in ministerio paa syvende Aar.
29. Maj. *) Der det i Odense ringde første Gang til Høymesse, døde ibidem Jacob Gottfried Becher, fordem Raad-

1) Holm til Vigerslev og Veflinge.

2) Fischer.

3) Gjødese.

4) Sylve.

5) To Dage senere, 21. Maj, udfærdigede B. Kaldsbrevet for Boddum.

6) Frans ell. Frantz.

1707.

- mand og Apotheker der i Staden, hvilke Bestillinger hand dog lenge siden hafde qvitterit, og vaar nu i sit 70 Alders Aar.
30. Maj. Bekom jeg fra min Hustruis Fetter, Professor J o h a n Friderich Bartholin Skrivelse, hvorved hand gav os (med meget vemodig Beklagelse) sin Sal. Kieristis dødelig Afgang tilkiende.
8. Juni. Om Aftenen døde i Viborg af Vattersot Mag. J u s t B ø g, Sognepræst til Sorte-brødre Kirke der i Staden, an. ætat. 47.
20. Juni. Blev Justitz- og Cancelli-Raad A n t h o n i u s G ü n t h e r Hannecken af Rege Daniae forordnet og beskicket til at være Hans K. Maytts: Geheime Secreterer og Estats Raad.
1. Juli. Blev disse tvende Prester, Hr. J e n s W i l l u m s e n R o s e n v i n g e, Sogne-Præst til Wissenberg, og Hr. J ø r g e n H a n s e n B a n g, Sognepræst til Fraugde Meenighed i St. Knuds Kirke i Odense af Biscoppen Dr. Christian Rudolph Müller indviende.
15. Juli. *) Den nafnkyndige og lærde Bondes Peder Diurskøttes Søn, S t e e n D y r s k ø t t e (som faa Uger tilforn vaar bleven trolovet til sin Festemøe, og skulde snarlig haft Bryllup,) druknede udi en Aae i Vensyssel, da det høye Vande toeg hannem med Vognen bort.
28. Juli. *) Døde i Roeskild, efter en meget langvarig Svaghed, Hr. H e n n i n g M e y e r c r o n, Ridder, Kongl: Maytts: Geheime- og Estats-Raad sambt Stifts-Befalningsmand over Aalborg Stift.
9. August. Der Kl. vaar 11 om Aftenen, eller en Tiime for Midnat, døde i Hiøring Hr. C o r f i t z E r n s t M a v o r s, Meenighedernis Capellan og Rector Scholæ ibidem.
10. August. Hafde Hr. E i l e r S t a m p e, Sognepræst til Torslev og Lendum i Wensyssel, Bryllup i sin Præstegaard med Else Laursdatter Ursin, hans Antecessoris Sal. Hr. Peder Blochs Enke.
17. August. Bem. Hr. Jacob¹⁾ refererede mig en grov og misdædiske Gierning, af hans Sæde-degn H a n s L a v r i d s e n nylig begangen. Hvorfore jeg hannem strax fra Embedet suspenderede.
25. August. Om Aftenen Kl. 5½ døde i Broust Prestegaard i Hanherred Hr. S ø f r e n B a g g e, Sognepræst til bem. Broust og Svenstrup Meenigheder.
30. August. Fra Provsten paa Thyholm Hr. Peder Nielsen hafde jeg Bud og Tiidende om den vanartige Mands Hr. J a c o b S k i v e s Fremturen i sit forargelig og onde Levnet med sin Hustru, som for den Aarsags Skyld vaar nu atter igien draget bort fra hannem og hafde skrevet Provsten et saare ynkelig Brev til, hvori hun sig over Mandens tyranniske Medfart erbarmelig beklagede. Bem. Dns. Præpositus vilde derfor viide min Villie og Resolution, hvad her nu viidere skulde anfangs med denne forhærdede Delinqvent.
4. September. Om Aftenen, da E z e c h i e l P o n t o p p i d a n, Rector Scholæ i Horsens, gick paa Gaden sammesteds fridsk og sund, kom hannem en hastig Hierteklemmelse paa, saa at hand fald ned in media platea og døde paa Stæden.

---

1) Jacob Otthesen til Ingstrup.

1707.

6. September. Vaar jeg med min Kieriste i Herman Kuhrs Huus til hans Daatters Annæ Margaretæ Kuhrs Bryllup med en ung Kiøbhandler her i Aalborg, Michel Povel-sen Helbeck.
15. September. Amt Mand Povel Glud holt Bryllup med sin anden Hustrue Maren Moss, en Kiøbmandsdaatter, paa Bragenæs. Vid. 1706, 2. Jan.
23. September. Blev Provste-Retten atter holdt i Ingstrup Kirke udi den imod Degnen ibidem Hans Lavridsen Bamberg indstevnet Sag. Hand mødte icke heller denne Gang, thi hand vaar allerede forhen, der hand merkede Uraad, rømt sin Kaas. Dog faldt |: efter de om hans Forhold førte Vidnisbiurd :| Dommen over hannem saaledis: At hand skulde have sit Degne-kald forbrudt. Hvad viidere Straf hand med sine grove Gierninger hafde fortient, det blev til verdslig Forum henviist.
29. September. Om Efterm. blev Christen Madtzen, som hafde Fr. Annæ Catharinæ Spends Vocation paa Ingstrups og annexerede Sogners Degne-kald, af mig examinerit og, efter Ædens Afleggelse, til samme Embede, ved min skriftlig Confirmatz, ydermeere beskicket.
9. Oktober. *) Blev Peter Kahltofft¹⁾, Capitain ved Kongl: Maytts: Food-Garde, ulyckeligen ihuelstucken i Kiøbenhavn af Capitain Pless²⁾, efter nogen imellem dem forrefaldne Ord-Vexling.
11. Oktober. Blev Geheime Raad Waldemar Gabel, Ober-Staldmester Christian Ulric von Harstall og General Major Friderich Gerstorph af Rege nostro, paa denne Hans Maytts: Fødsels Dag med Ridder-Ordenen af Dannebrog benaadede.
Eodem die bleve Cancellie-Raad Henrich Ochse, Kammer Raad Niels Leth og Kammer-Raad Johan Neve forfremmede af Kongen til Justitz-Raads Charge.
13. Oktober. *) Om Aftenen Kl. 7½ døde i .....|i Wensyssel Peder Lavridsen Dyrskøtt, an. ætat. 78. Hafde i fordum Tiid lenge været Skriver og Foget hos Adel og Ambts-Betiente, indtil an. 1675, men vaar siden en Selveyer Bonde indtil sin Døds-dag og ellers i sin Stand et rart Exempel formedelst den skønne Viidenskab, hvilken hand hafde de Genealogiis Principum et Nobilium per totam Europam, item in Historiis et Antiquitatibus tam exteris, qvam patriæ, saasom han hafde i samme Materier med forunderlig Vindskibelighed saare meget samlet og sammenskrevet. Og efterdi hans Hørelse vaar hannem i mangfoldige Aar, usq. ad diem obitus, plat berøbet, saa hafde hand imidlertid sin eeneste og daglig Fornøyelse i continuerlig Læsen og Skriven sambt jævnlig og skriftlig Correspondentz med dennem, der ogsaa vaare af samme scientiis Liebhabere.
17. Oktober. Blev Christian Paludan af Kongl: Maytt: forordnet at være Commerce-Raad.

---

¹⁾ Kalthoff.

²⁾ J. F. Plessen.

1707.

2. November. Om Aftenen sildig døde i Aalborg, efter en meget haard og langvarig Siugdøm, Borgemester P e d e r R h e e n b e r g s Hustru, A n n e J e n s d a a t t e r, an. æt. 46.
3. November. Om Morgen døde i Kiøbenhafn efter 3 Dages Svaghed Fru S o p h i a D o r o t h e a M a r s k a l c k, Grevinde af Schach, afg. Greve O t t h o D i d e r i c h S c h a c h s, fordm Stifts-befalingsmand udi Riber Stift, hans efterladte Enke, og nu Ober-Hofmesterinde hos Enke-Dronningen Charlottam Amaliam.
4. November. Blev disse tvende, Cancellie-Raad og Told-Directeur ved Øresund S t e p h a n K e n k e l og Landsdommer M a t t h i a s R o s e n v i n g e, beskickedede af Kongen til at være Hans Majestetets Justitz-Raad.
11. November. Vaar jeg pomeridiano tempore i Liigfærds-Comitat, da Borgem. P e d e r R e e n b e r g s Hustrues, afg. A n n e J e n s d a a t t e r s Liig blev i Vor Frue Kirke hæderlig begravet.
15. November. Constituerede og beskickedede jeg S ø f r e n M a d s e n N y k i ø b i n g, Studiosum, efter forregaaende Overhørelse og juramenti Afleggelse, til St. Hans og St. Olufs Kirkers Degnekald ved Hiøring. Thi vel havde jeg paa nogle Aars Tiid med dette Diaconat og dets Indkomster beneficeret og aflagt den forrige Capellan Hr. C o r f i t z E r n s t¹⁾, men eragtede det nu beqvemmeligst og tienligst, at en rett og vis Degner til anordnedis.
24. November. Om Aftenen døde paa Sæbygaard i Selland J o h a n n e s F i n c h e, Kongl: Maytts: Commerce-Raad og Assessor i Hof-Retten.
9. December. Til det hellige Prædike-Embede indviede jeg om Morgen disse 3 hæderlige Mænd: Hr. C h r i s t i a n H e n r i c h M y g i n d, Sognepræst til Broust og Svenstrup Meenigheder, Hr. F r i d e r i c h W i l s p e c h²⁾, Capellan til Sæby Kirke, og Hr. D i d e r i c h M a d s e n³⁾, Capellan til St. Catharinæ Kirke i Hiøring sambt de annecterede St. Hans og St. Olufs Meenigheder.
24. December. Efter Mag. Jørgen Finkenahofs Recommendation kaldede og beskickedede jeg Klockeren i Hiøring N i e l s L a v r i d t z e n til at være Sæde-Degn til Jelstrup og Liungby Sogner udi Wenneberg-Herred og C h r i s t e n N i e l s e n til at være igjen Klocker og Graver til St. Catharinæ Kirke i Hiøring i bem. Niels Lavridtsens Sted.
- Blev Told-Inspecteuren i Kiøbenhafn H a n s M e y e r forordnet af Kongl: Maytt: at være tilligemed Kammer-Raad.
26. December. Døde i Bergen Fru D o r o t h e a C a t h a r i n a W a n d a l, Biskopens ibidem Dr. N i e l s R a n d u l f f s Hustru.
28. December. Døde i Odense, udi hendes Alders 80de Aar, Sogneprestens til Dalum og Sanderum, afg. M a g. J e n s P e d e r s e n s⁴⁾ efterlatte Enke, M a r e n.

---

1) Corfitz Ernst Mavors.

2) Wilsbech.

3) Didrik Mathiesen Buch.

4) Bergendal.

1707.

*) Samme Dag døde i Boddum Bispgaard i Thye Fr. Helvig Rosenkrandt, Baron Hr. Oluf Rosenkrantz's Daatter, og afg. Estats-Raad Holger Tottis Enke, som i mangfoldige Aar hafde været fra hendes Fornuft.

1708.

12. Januar. Blev Anders Christensen |: som for meer end 3 Aar siden hafde, formedelst sin Udstand med M. Holger Scandorph, qvitterit Snedsted Degnekald |: antaget og beskicket af mig til at være Degn i Øster- og Vester Assels Sogner paa Morsøe i den forrige, nu ved Døden afgangen Degns.....
14. Januar. Om Eftermiddagen Kl. 4 døde i Kiøbenhafn Hr. Niels Bentzon til Aastrup, Wraa, Mørkegaard og Biørnkær, Ridder af Danebrog, Kongl. Geheime-, Estats-, Justitz- og Camer-Raad, Vice-Præsident i Commerce-Collegio, General-Procureur og Assessor i Høyeste-Rett.
15. Januar. En Mand af Viborg Stift, navnlig Vogn Jacobsen, hvis Daatter vaar gift med Hr. Gravers Christensen¹⁾ i Assels, vaar hos mig imod Aften, icke lidet bekymret over samme sin Daatter-Mands store og for menneskelig Øyen ulegelig Siugdum, idet at hans Hukommelse hafde paa nogle Ugers Tiid gandske forladt hannem, og hand der foruden af andre Sindsens og Legemets Passioner saare plagedis. Hans bedrøvede Hustru hafde derfor udi en Skrivelse, som Faderen fremviiste, begiert, at hand, om Svagheden skulde blive langvarig, med en Personal Capellan vorde forsiunet.
16. Januar. Skrev jeg Hr. Gravers i Assels til og svarede paa det postulatium, som Hustruen paa hans Vegne hafde givet. Men førend dette mit Brev til dennem ankom, hafde hand allerede sagt Verden gode Natt.
18. Januar. Døde i Assels Præstegaard Hr. Gravers Christensen, Sogneprest til Øster- og Vester-Assels Kirker paa Morsøe, anno ætat...., der hand hafde betient Embedet ibidem paa det 38de Aar.
21. Januar. Om Aftenen ved Solens Nedgang døde i sin Præstegaard paa Morsøe Hr. Madtz Schytte, Sogneprest til Karby, Redsted og Hvidberg Meenigheder og Proust i Sønderherred, anno Pastoratus 49, Præposituræ 35, ætatis autem 76. Hand vaar ultimis suis annis, hvad senium Ministerii angaar, i Vendelbo Stift den eldste in Officio.
23. Januar. *) Blev afg. Geheime Raad og General Procureur Hr. Niels Bentzons Liig udi Tydsk Kirke i Kiøbenhafn om Aftenen begravet, neml. |: efter hans egen Anordning |: uden nogen Parentation eller anden Solennitet og aldeeniste ved Mulds Paakastelse af Præsten.
- Samme Tiid blev Estats- og Justitz-Raad Johann Worm af Kongl: Maytt: constituerit og beskicket til General-Procureur i bem. Hr. Niels Bentzons Sted, efter at hand i nogle Aar forhen hafde været Vice-General-Procureur og forblev dog fremdeelis ved den Charge, som hand der foruden hafde paa Rente-Cammeret.

---

¹⁾ Assels.

1708.

30. Januar. Blev Niels Leth, Proprietarius til Store Vosborg i Nørre-Jylland, af Hans Kongl: Maytt: med Adels Skiold og Hielm nobiliterit.
12. Februar. Blev Jens Schytt, defuncti Præpositi Morsiani Dn. Matthiæ Schytte filius, |: efter det Løfte, som jeg tilforn hafde giort hans Fader :| voeerit af mig og beskicket til at være Sæde-Degn i Frøslev og Mollerup Sogner paa Morsøe, saasom den gammel Degn ibidem.....
13. Februar. Blev Velbr: Friderich von Arnsdorff med Estats-Raads Charge af Rege Danorum begavet.
Eodem die blev Commandeur og Campagne-Mester Claus Gynthelberg befodret til at være kongelig Schout by Nacht.
Døde i Kiøbenhavn Hr. Niels Krabbe, Ridder af Dannebrog, Kongl: General Major og Oberst over Hans Maytts: Lif-guarde til Hest.
15. Februar. *) Døde paa Tybjerggaard i Selland Estats-Raad Hans Rosencreutz, fordem en af de høye Deputerede ved Kongl: Majestets finances, der hand i langsommelig Tiid hafde af Podagra og andre Svagheder været valetudinarius.
27. Februar. Døde i sin Prestegaard Hr. Lavridtz Jenssen Gievning, Sognepræst til Balsløv og Eyby Meenigheder i Fyen, anno ætatis 62, Ministerii 33, og fick til Successorem sin forhen indviet Medtjenner.
29. Februar. Om Middagen Kl. 12 døde paa Høyriis i Morss Estats-Raad Paul von Klingenberg's Frue.
8. Marts. Hafde Sognepræsten til Hvidberg, Ørum og Lodberg i Thy, Hr. Hans Ramløse, Bryllup in æde sua Pastoralis med Anna Pedersdatter, hans Antecessoris afg. Hr. Anders Skives Enke.
15. Marts. Blev Amtmanden paa Møen Caspar Gottlob Moltke med Estats-Raads Character af Kongl: Maytt: aflagt.
17. Marts. Om Aftenen Kl. 9 døde i Wrensted Præstegaard i Vensyssel Hr. Frands Lavridsen¹⁾, Sognepræst til Wrensted og Thisse Meenigheder, anno ætat. 63, Minist. 31.
22. Marts. Kaldede og beskikkede jeg Anders Jenssen Møller til Degne-Embedet i Horne og Asdal Sogner udi Wensyssel i den forrige ved Døden afgangne Degns Morten Oulfsens Sted.
27. Marts. Ledsagede jeg sal. Hr. Frandtzt Lavridsen Hiort, udi en fornemme Comitatus, til sit Hvilested i Wrensted Kirke.
*) Velbyrdig Preben Brahe Jørgensen til Hvedholm og Engelstholm døde, efter faa Dages Svaghed, paa bemelte sin Gaard Engelstholm i hans Alders 81de Aar. Thi hand vaar fød paa Hagenskov an. 1627 d. 18. Junij.
7. April. Hora fere 12ma pomerid. eller strax imod Midnat døde i sin Præste-bolig Hr. Christen Søfrensen Hiortsvang, Sognepræst til Nørhaa Meenighed i Thy, an. ætat.
16. April. Døde paa Wedelsborg i Fyen Hannibal Wedel, Greve af Wedelsborg.

---

¹⁾ Hjort.

1708.

27. April. Om Formiddagen gjorde Kongen Greve Anthon af Altenburg til Ridder af Elephanten. Samme Tiid bleve disse fire: Stift-Ambtmanden i Viborg, Baron Krægt, Hans Maytts: Hof-Marskalk von Platov, Enke-Dronningens Hof-Marskalk von Ketschau og Printz Carls Hof-Marskal von Plessen iblant Dannebrog-Ridderne naadigst antagne.
28. April. Om Eftermiddagen Kl. 4 døde i Kiøbenhavn Ole Worm, Wilhelmi fil., Medicinæ Professor ordinarius i det Kongl. Universitet sammesteds og Assessor i Consistorial-Collegio, anno ætatis 41 mo.
2. Maj. Der Kl. vaar ti om Aftenen døde i Heedegaard i Wester-Hanherred Hr. Claus Mickelsen¹⁾, Sognepræst til Hiortals Meenighed, anno æt. . ., Ministerii 14to.
9. Maj. *) Der Klocken vaar 6 om Aftenen blev min høyelskede og høyæhrede k. Moder Sille Thomasdatter Risbrich, Sal. Doct. Jacob Bircherods, af Gud Allermægtigste ved en sagte og salig Død bortkaldet udi hendes Fædernegaard i Odense, der hun hafde fremdraget hendes Lefnets Laab (!) i denne syndige Verden i 71 Aar, 2 Uger, en Dag og 13 Timer.
12. Maj. Om Morgenen tiilig døde i Galtrup Præstegaard paa Morsø Hr. Anders Brasen, Sognepræst til Galtrup og Øster-Julby Meenigheder, anno ætat. . .
15. Maj. Blev Justitz-Raad Carllovitz af Kongl: Maytt: forordnet til at være Amtmand over Assens og Hindsgavls Ambter i Fyen, udi afg. Greve Hannibal Wedels Sted.
16. Maj. Døde paa Wedelsburg i Fyen, efter faa Dages Svaghed, Baron Wilhelm Gyldencron.
18. Maj. Blev afg. Preben Brahes Liig i Nørup Kirke ved Engelsthalm, med en anseenlig og kostbar Begiengelse, efter gammel adelig Viis, til Jorden bestediget.
29. Maj. Efter Aftensang gick jeg hen i St. Knuds Kirke og lood ved Muuremestere sambt andre Arbeids-folk aabne min Sal. Moders Fæderne-grav saa og optage de ved Forraadnelse sønderfaldne Kister, nemlig min Sal. Morfadrs Borgemester Thomas Brodersens, min Sal. Mormoders Birgitte Otthesdatters og deris Søns Broder Risbrichs. Hvilke trende Salige Menniskers Been jeg omhyggeligen lood opsanke og dennem alde sammen i et reent Lagen og i en ny Been-kiste med min egen Haand nedlagde.
30. Maj. Døde i Kiøbenhavn Johan Friderich Bartholin, Erasmi fil., Mathematum inferiorum Professor i det Kongl. Universitet sammesteds og Assessor i Consistorial Collegio.
31. Maj. Giorde jeg, udi en høyanseelig Comitæt, min hierte Kiære nu Salige Moders Liig Geleide til sin Grav og Hvilested i St. Knuds Kirke. Stifts-Provsten Mag. Jørgen Karstens holdte over hende en smuk og bevægelig Liigprædiken. . . . Og sparede vi ellers paa Liigbegiengelsens ziirlig og sømmelig Færd ingen tilladelig Omkostning.
7. Juni. *) Hafde Sognepræsten af Skioldborg, Hr. Friderich Langebeck, Bryllup i Thødse paa Mors med Hr. Dide-

---

¹⁾ Zimmermann.

1708.

rick Skyttes, loci Pastoris ac Præpositi Daatter, Else Skytte.

Ankom til Odense Præste-Enken af Jerslev i Wendsyssel, Maria, Sal. Hr. Friderich Boyesen, med tvende hendes Sønner, som hun agtede her at sette i Skole.

8. Juni. Besøgte jeg afg. Caspar Rasmussen Bartholin's Enke, en hollandsk Qvinde, som boede i Odense og vaar af alde i Byen, formedelst hendis yndelig Conversation og meget skickelig Huus-Væsen, saare afholden.
11. Juni. Om for Middagen Kl. halvg. 11 døde i Roesholm Præstegaard i Thye M. Wilhelm Schmidt, Sognepræst til Staxtrup og Harringe Meenigheder, hvilket Kald han hafde betient i 14 Aar, men ellers været in Ministerio paa det 16de Aar.
20. Juni. *) Den første Tiidende, som mig ved reditum meum¹⁾ mødte, vaar denne: At Thraso ille Roesholmianus, som hafde paa nogen Tiid lang med sin uførm og Opsetsighed forvoldet mig megen Fortred, og agtede (a neqvitiæ suæ patronis suffultus), fremdeelis at reyse Børster, vaar, imod sin egen og deris Forventelse, mit i sin Trotzen og Pukken, af Døden henrevet.
29. Juni. *) Blev i Gram Kirke, saavel som og i de andre Kirker, som ligger under Schackenborg Grevskab i Hertugdøm Slesvig, holdt, med Prædiken og Sang, Liigbegiengelse over Sal. Fru Sophia Dorothea Grevinde af Schack, som vaar for 8 Maaneder siden ved Døden afgangen.
12. Juli. Hr. Gunde Nielsen Torup, Sognepræst til Børglum, Fureby og Weyby Meenigheder i Wendsyssel, døde om Morgen i Børlum Præstegaard.
14. August. Jesper Jespersen til Høgholt og Hvidstedgaard vaar hos mig om Formiddagen og foreviiste mig Kongl: Maytts: Brev, daterit Friderichsborg d. 30. Juli sidst forleden, hvor ved hannem allernaadigst bevilgis at faa Johanne Lavridtz daatter Kierulf |: hvis Moder og hand ere Sødskinde-børn |: til Egte, naar de først, efter min billig Sigelse, noget til neste Hospital udgiver.
10. September. Døde i Waagaard Præstegaard i Nørre-Jylland Hr. Matthias Willumsen, Sognepræst til Strandby, Bjørnsholm og Malle Meenigheder, anno ætatis 78, og fick til Succesorem i Kaldet sin (12 Aar tilforn ordinerit) Medtiener, Hr. Iver Envaldsen Burgalan.
17. September. Hen imod Midnat døde i Rheer Præstegaard i Thye Hr. Jens Pedersen Poulstrup, Sognepræst til Rheer, Hansted og Vixøe Meenigheder, der hand dennem i 25 Aar hafde betient.
3. Oktober. Blev i St. Botulphi Kirke disse 3 Præster af mig indviede: Hr. Friderich Thestrup, Sognepræst til Harring og Staxtrup, Hr. Henrich Brunov, Sognepræst til Børlum, Fureby og Weyby, og Hr. Jens Stampe, Vice-Pastor til Hammer, Sulsted, Aistrup og Horsens Meenigheder.

---

¹⁾ fra Odense.

1708.

4. Oktober. Paa Rysslet i Wendsyssel hafde Capitain **F r i d e r i c h B u c h w a l d t** Bryllup med Assessor **P e d e r T h ø g e r s s e n L a s s o n s** Stif-daatter **A n n a M a d s d a t t e r**.
17. Oktober. Hafde Hr. **J e n s B l o c k**, Sognepræst til Kollerup og Skræm og Proust i Vester-Hanherred, Bryllup ibid. med **E l s e T h ø g e r s d a t t e r**, afg. Hr. **S ø f r e n B a g g e s**, qvondam Pastoris Broustensis, efterladte Enke.
25. Oktober. Om Natten Kl. 2½ døde i Kiøbenhafn den bedagede Fru **M a g d a l e n a R h o d e**, S. Dr. **T h o m æ B a r t h o l i n i**, qvondam Medicinæ Professoris Honorarii og Høyeste Rets Assessoris efterlatte Enke, anno viduitatis 28, ætatis vero....
20. November. En Tiime efter Solens Nedgang døde i Kiærup i Vester-Hanherred Hr. **J a c o b U r b a n s e n B r u n**, Sogne-Prest til Tømmerby og Lild Kirker, an. ministerii qvarto, ætatis ..
25. November. De som hafde været i Kirken i Dag (thi valetudo mea adversa forbøed mig at komme did,) de sagde mig, at Mag. **R e e n b e r g**, som hafde efter min Anordning, talt for de fattiges Bedste til Meenigheden, ...¹⁾.

Med a n d e n H a a n d :

Paa denne Svaghed fuldte den salige Mands Død d. 6. Decembris.

---

¹⁾ Resten af Indførslen udelades her.

N. F. S. Grundtvigs Brev til de danske Studenter 1819.

Meddelt af

Bjørn Kornerup.

Som et Led i de forberedende Planer, der 16. Juli 1820 førte til Dannelsen af den danske Studenterforening¹⁾, maa man betragte det Skridt, at en Række Studenter, der var ivrige for at tilvejebringe en akademisk Sammenslutning, i en anonym Skrivelse af 4. September 1819²⁾ henvendte sig til N. F. S. Grundtvig, som ganske vist den Gang kun førte den beskedne Titel af tjenstledig personel Kapellan, men som iøvrigt ved sin Optræden og sine Skrifter var kendt nok i Studenterverdenen. I deres Henvendelse udtrykte de unavngivne Brevskrivere Haabet om, at »Danskeren Grundtvig«, der altid havde vist sig som en varm Talsmand for alt, hvad der kunde tjene Fædrelandet og Videnskaberne til Gode, vilde staa dem bi med Raad og Daad ved Virkeliggørelsen af den Plan, de arbejdede for, »at faa stiftet et helligt, uopløseligt, evigt Broderskab mellem Universitetets Studerende«, der bl. a. skulde have eget Forsamlingssted og være kendetegnet ved »en for Broderskabet passende Dragt«.

Grundtvigs Stilling til denne Opfordring har hidtil kun været kendt af hans Koncept af 16. September s. A. til hans Svar, der findes bevaret sammen med Studenternes ovennævnte Brev blandt Grundtvigs Papirer i Rigsarkivet (Fasc. 438), og som er aftrykt i Georg Christensens og Stener Grundtvigs fortjenstfulde samlede Udgave af »Breve fra og til N. F. S. Grundtvig« (I, 519—24)³⁾.

Det er imidlertid senere lykkedes at fremdrage en anden Redaktion af dette Brev, som efter alt at dømme maa anses for at være den originale Svarskrivelse. Dels er den nemlig dateret 17. September 1819 — den Dag, Grundtvig ved en egenhændig Paategning paa Studenternes Brev har betegnet som Dateringsdagen for sit Svar —, dels gør den efter sit Indhold og sin Form

¹⁾ Se herom H. C. A. Lund, Studenterforeningens Historie I, 46 f. Lund kender dog intet til Studenternes Henvendelse til Grundtvig.

²⁾ Breve fra og til N. F. S. Grundtvig, udgivne af Georg Christensen og Stener Grundtvig, I, 518—19.

³⁾ Paa Grundlag af denne Koncept har Sagen allerede tidligere været omtalt i F. Rønning, N. F. S. Grundtvig II, 2. Del, S. 184—85, uden at dog det egentlig karakteristiske for hans Stilling er blevet tilstrækkelig fremhævet.

ubetinget Indtryk af at være den renskrevne Original. Formentlig vil der være Grund til en fornyet Offentliggørelse af dette Aktstykke paa Grundlag af denne genfundne Original, thi selv rent bortset fra, at der selvfølgelig næsten altid maa tillægges Originalen en større Kildeværdi end Koncepten, er Forskellen mellem Konceptens og Originalens Tekst i dette Tilfælde saa betydelig, at Koncepten i Virkeligheden kun giver et meget afbleget Indtryk af, hvad Grundtvig svarede de danske Studenter. Ikke blot er Originalbrevet langt fyldigere end Koncepten, men Tankegangen og især Udtryksformen er tillige paa mangfoldige Steder meget afvigende. Navnlig maa det fremhæves, at der som Regel er en ganske anderledes ejendommelig og ofte langt hvassere Klang over Grundtvigs Ord i Originalen end i den hidtil kendte Tekst.

Som det vil fremgaa af det nedenfor gengivne Brev, var Grundtvigs Stilling til den paatænkte Studentersammenslutning præget af stærk Betænkelse. Selvom han i og for sig kunde se med Sympati paa enhver Bevægelse, der havde til Maal at højne Studenterstanden og styrke dens Kaldsbevidsthed, følte han sig aabenbart ængstelig ved de højtidelige Ord, hvormed man i Studenternes Henvendelse havde angivet Maalet for det paatænkte Selskab. Et virkeligt Aandens Broderskab vilde efter Grundtvigs Mening ikke kunne trives i saa snævre Rammer, og navnlig frygtede han for, at det hele skulde udarte til en aandløs Efterbelse af de tilsvarende tyske Burschenschaftbevægelser, der havde fremkaldt en saa stærk politisk Gæring i Tyskland. Det er derfor forstaaeligt, at han kunde mene, at lignende Bevægelser overført til Danmark vilde lede til »Statsopløsning« og »videnskabeligt Barbari«. Specielt maatte han vende sig imod Tanken om at indføre en særlig Ordensdragt — det forekom ham kun at være et Abe-katteri, uværdigt især for Studenter, der ikke burde skue Hund paa Haar eller Karl paa Kjortelskød.

Medens Grundtvigs principielle Stilling hermed var givet, ønskede han dog ikke helt at fraraade Dannelsen af en selskabelig Forening blandt danske Studenter. Med en stærk Advarsel mod at komme paa Afveje vilde han endog gerne staa dem bi paa enhver tænkelig Maade for at faa stiftet et Samfund, der kunde virke til en rigere aandelig Udvikling for dets Medlemmer. Et saadant Samfund skulde danne en gavnlig Modvægt mod Tilbøjeligheder baade til Eksamensslendrian og til Udsvævelser, og godt vilde det være, om Fædrelandets Historie i denne Forening kom til at udgøre et Baand — »et Kærmindebaand« —, der omsluttede alle de enkelte. Til Slut gav han en Række praktiske Vink m. H. t. Organisation af et Selskab af denne Art.

Grundtvigs Skrivelse har i første Række Interesse ved, at

den afspejler hans ejendommelige Syn paa den akademiske Stand og dens Betydning for Folkelivet. Hvilken Modtagelse der blev hans Svar til Del, ved man derimod ikke, lige saa lidt som det med Sikkerhed er kendt, hvilken Rolle det kom til at spille i den følgende Tids Forhandlinger. Grundtvig nævnes ikke blandt den Kreds, der i snævrere Forstand maa betegnes som Studenterforeningens Stiftere, men det er sandsynligt, at hans Udtalelser ikke har været uden Indflydelse paa Planens Gennemførelse. Dels siger han nemlig selv adskillige Aar senere, at han havde haft »en lille Finger« med i Dannelsen af Studenterforeningen¹⁾, dels kan man ikke være blind for, at denne fra sin Stiftelse i langt højere Grad blev et Udtryk for hans Ideer om et frit Samfund til gensidig Udvikling end — hvad man kunde have formodet efter Studenternes Henvendelse til Grundtvig — en Omplantning paa dansk Grund af den mere romantisk farvede Burschenschaftbevægelse.

I Slutningen af sit Svar skrev Grundtvig, at han ønskede at faa sit Brev eller dog en bekræftet Afskrift af det tilbagesendt, da det maaske siden kunde blive af Betydning for ham at se, hvad han havde svaret. Om nogen af Delene er sket, kan ikke fastslaas, og der kendes intet andet til Originalbrevets senere Skæbne, end at det indgik som Led i den store Autografsamling, som blev dannet af Forfatteren, Professor Nicolaj Bøgh († 1905), af hvis Arvinger det senere — i ret medtaget Skikkelse — blev skænket til de Rahbekske Mindestuer paa Bakkehuset. Herfra har det, efter at være blevet konserveret, været udlaant til Benyttelse for Udgiveren. I Gengivelsen er det anset for rigtigst strengt at bibeholde Grundtvigs Stavemaade og Tegnsætning.

*

*

*

Løngangs Stræde 168. 17de Septbr. 1819.

Ved min Hjemkomst fra Landet, i Overgaars, forefandt jeg et anonymt Brev af 4de dennes, der udgiver sig for at være fra Endeel Studenter ved Kiøbenhavns Universitet, som ønske at vide mine Tanker om en selskabelig Forbindelse, de agte at indgaae o. s. v.

Egenlig maa mit Svar herpaa være: hvem lader spørge? thi deels kunde jo det Hele være Værk af Kaadhed, som vilde have mig til Bedste, og deels kan jeg umuelig sige, hvad jeg synes om en Forbindelse mellem hvem jeg ei kiender det Ringeste til.

---

¹⁾ N. F. S. Grundtvig, Mands Minde 1788—1838, Kbhvn. 1877, S. 475. Det kan se ud til, at Grundtvig udførligere har omtalt hele Sagen i den her citerede Forelæsning, men uheldigvis mangler netop det paagældende Stykke.

Imidlertid, en saadan Kaadhed, som den, der maatte her have drevet sit Spil, er saa aldeles udansk, at jeg heller vilde have lidt til Bedste, end lade Mistanken derom, hvor tilgivelig den end hos mig turde være, have Indflydelse paa min Handlemaade, og uagtet jeg Intet kan sige om det Enkelte, der er mig ubekjendt, vil jeg gjøre hvad jeg kan: aabenhjertig sige mine Tanker om Studenter-Selskabe[r med Hensyn paa Fædrenelandet.

Forudsat nu, hvad jeg vil antage for afgjort, at hint anonyme Brev virkelig er mig tilstillet fra endeel danske Studenter, som mene det godt med Fædrenelandet, Videnskaberne og sig selv, da bør jeg ei fortie: det glæder mig, ei blot som et Agtelses-Tegn fra dem, hvis grundede Agtelse er mit høieste videnskabelige Ønske, men fornemmelig som et Vidnesbyrd om den Indsigt, at en Sag af den Beskaffenhed, som et Studenter-Selskab, der skal vorde gavnligt for Videnskaberne og Fædrene Landet, trænger til at overlægges med ældre Videnskabs-Mænd, da kun de kan have den nødvendige Erfaring af og om hvad der beforder og hvad der hindrer Fremskridtene paa Banen, vi alle kaldtes til at betræde, og, efter Evnernes Maal, med Æren, til Gavn, at fuldende; ligesom det og kun er af dem man kan vente det øvede, rolige Blik, der ligesaa lidt miskiender som henrives af de glimrende Udsigter, der hos den ædle Yngling nødvendig parre sig med en god Hensigt!

En Forening af de Studerende, som gjorde dem Dyden fromt, Fædrenelandet sønlig, hinanden broderlig, og Videnskaberne med Liv og Sjæl hengivne; en saadan Forening frembyder tilvisse et Syn, som Engle, end sige Mennesker maatte glædes ved, og vee os, om vi i nogen Alder agte Tanken herom for et Blændværk, og et latterligt Foster af Ungdoms-Drømme! thi sandelig, det er Billedet, som fra det første til det sidste Skridt paa Videnskaber-nes Bane skal svæve os levende for Øie; hvad enten saa vor Lyst og vore Evner anvise os for Alteret, paa Domstolen, ved Skole Bordet eller i Studere-Kamret vort særegne Dagværk; ja, det er et Billede, vi ei maa betragte blot som en glimrende, lystelig Skygge, men skal stræbe at give Liv og Virkelighed i vort eget Inderste, dannende os selv til værdige Led i de ægte Forstandiges, Oplystes hellige Kiæde! Kun, naar mange af os ærlig tænke saa, kun da kan skjønnere og lysere Tider oprinde, kun da kan de herlige Fædre i Aanden opstaae, gienfødes i os og ved os paa Marken; kun da kan vi vorde, hvad vi kaldtes til: vore Brødres Lærere og Mønstre i Aand og Sandhed; thi kun da er der Liv i vort Ord, og Lys i vort Levnet; kun da kan Folket see paa os, hvortil boglig Kunst er nyttig, lære, at der er en Oplysning, der ei som Lygte-mænd forvilder fra Fromheds gamle Stie, ei som tindrende Stjerner i Vinter-Natten kun forkynder Kuldens Strænghed; men som

Solen paa sin klare Bane belyser den ene ufravigelige Vei, og indgyder med Varme Liv og Styrke til at vandre den, og paa den bestige de evige Høiel

At dette er min stadige Overbeviisning, behøver jeg neppe at forsikkre, thi dersom min Forsikkring kan staae til Troende, da tvivle mine Læsere, blandt hvilke jeg med Glæde tæller Mange af Dannemarks Studenter, ei noget Øieblik derom; men kalde det i Erindring maatte jeg alligevel her, hvor jeg nødes til at misbillige Tanken om et Selskab, hvis Gienstand skulde være hint hellige, uopløselige, evige Broderskab mellem de Studerende, hvorom vi tale, og som neppe Nogen ønsker inderligere end jeg.

Hint Broderskab nemlig er enten ene Hjertets Sag, og kan da umuelig opnaaes ved nogen Eed eller Forpligtelse, men kun ved det som forener Hjerter: een Troe, eet Haab, een Gud, som er *A l l e s F a d e r*, i Alle og over Alle, altsaa kun i hvad vi kalde den sande, usynlige Kirke; eller ogsaa er hint Broderskab kun et *F o s t b r o d e r s k a b*, som skal medføre Sammenhold og udvortes Bistand paa Liv og Død imod alle Andre, og da er det Afsondring fra den Stat hvori vi leve, og enten Stiftelse af en nye, eller Dannelselse af en Røver-Trop.

Heraf følger klart, at Broderskabet i første Betydning er for høit og i anden for lavt til at være Gienstanden for en Studenter-Forbindelse; hint kan ved denne umuelig opnaaes, og dette maa ikke attraaes; ansee vi den Kirke, hvori vi ved Daaben indlemmedes for falsk, og uskikket til at forbinde os i broderlig Kiærlighed baade med de Nærmeste og Fjerneste, de Lærde og de Læge, som give Sandhed Magt, da skal vi søge den sande Kirke og indlemme os i den; ansee vi den Stat hvori vi fødtes for at være Menneskets sande Udvikling og rette Bestemmelse fiendsk, da skal vi vandre ud, søge den rette Stat, og, hvis vi ikke finde den, stræbe at stifte en saadan paa et Jordsmon, hvor ingen Stat er; men en Vinkel-Kirke og en Vinkel-Stat maae vi ingenlunde stræbe at danne der, hvor vi vil have Ord for at danne os til den Kirkes og Stats Tjenere, vi derved spotte og undergrave.

Universitetet, det maae vi aldrig glemme, er en Høi-Skole, og skole-mæssig maa derfor enhver Forbindelse vi, som *a c a d e m i s k e B o r g e r e* indgaae, nødvendig være, naar den skal være tilladelig, og, jeg tør lægge til, naar den skal være gavnlig, naar den ei skal forstyrre men befordre vore boglige Sysler, ei skade men gavne Høiskolen, vi betraadte for at voxer i Kundskab og Indsigt, og derved blive dygtige til at virke, aandelig talt, som det Folks Øine og Tunge vi tilhøre. At al vor Viden i Grunden er Intet bevendt, dersom den ei er forenet med Fromhed og Kiærlighed, det er vist nok unægteligt, og at Fædrene-

landet kun har lidet Gavn af vor Lærdom, dersom ikke et fast, uopløseligt Baand sammenknytter os til dets villige Tjeneste, er ligesaa vist; men Forpligtelsen at frygte Gud og elske hinanden have vi tilfælles med alle Mennesker, og opfylde den slet ikke bedre ved at love hinanden det, eller rettere ved at love Enkelte hvad vi ere Alle skyldige, Forpligtelsen til Sammenhold og til giensidig Bistand paa Liv og Død have vi tilfælleds med alle vore Medborgere, og udvide ei, men indskrænke den netop, ved at overføre den paa et sluttet Selskab, med mindre det gjaldt en bestemt Daad til Fædrenelandets øiensynlige og almindelige Fordeel, i hvilket Tilfælde vi ei forbandt os som akademiske Borgere, men som Fædrenelandets Sønner, der sorrigfulde savnede det almindelige Sammenhold, og stræbde i det Mindste for Øieblikket at bøde, saavidt mueligt, derpaa ved et Fostbroderskab mod Fædrenelandets Fiender. Forpligtelsen derimod til at dyrke Videnskaberne med Flid og Alvor, og med særdeles Hensyn paa Kirkens, Statens og Skolens Tarv i vort Fædreneland, den har vi ikke tilfælles med Andre end os selv indbyrdes, den indgik vi som danske akademiske Borgere, og i Forbindelsen som Saadanne, maa enhver lovlig Forbindelse, vi som Studenter indgaae, kunne indbefattes, til Opnaaelsen af dette vort særegne Maal maa enhver Studenter-Forbindelse sigte, naar den ei skal lede fra, men til Maalet. Naar vi undtage det eneste Tilfælde, at Fædrenelandet er i øiensynlig Fare, og derved kalder os dobbelt til Daad, baade som sine Sønner, og som de der maa føle sig indvortes tilintetgjorte, ved Fædrenelandets Forstyrrelse eller Trældom under fremmed Herskab, naar vi undtage dette Tilfælde, da har Studenten ei Andet med Staten at gøre end at lyde dens Love; thi han er netop, som akademisk Borger, løst fra de almindelige Borger-Pligter, for i Stilhed at dannes til en oplyst Borger, der ei blot forstaaer at lyde, men ogsaa at byde, ei blot at følge men ogsaa at styre i sin Kreds, ei blot at efterkomme hvad Staten kræver, men ogsaa eftergrandske hvad der er dens Tarv. Skal han vorde dygtig hertil, da maa han, saavidt mueligt udelukkende, bruge sin Tid og Flid til at lære, og Stats-Forholdet maa, indtil Videre, ei være Gienstand for hans Handling, men kun for hans Betragtning, netop for at han kan, med øvet Øie, og sikker Haand tage fat, naar han enten vorder Embedsmand, eller føler sig modnet til at fremtræde som Skribent.

Jeg skulde ikke brugt saamange Ord til at omtale denne Sag, der i sig selv er saare klar, dersom jeg ikke vidste at uindskrænket Fostbroderskab mellem Studenter hører til Dagens Orden paa Tydsklands Høiskoler, og maa, saavel derfor, som ved det tillokkende, romantiske Anstrøg, et Saadant i Modsætning til

en troløs, egennyttig Slægts Gemeenhed, unægtelig har, nødvendig synes netop de bedre og fyrigere danske Studenter ønskeligt; uagtet det lader sig vise, hvorledes en saadan Forbindelse, naar den skal være mere end et Mundsveir, maa med stræng Nødvendighed føre til Stats-Opløsning og videnskabeligt Barbarie ∴ Barbarie med videnskabeligt Anstrøg.¹⁾

En Efterabelse af hine tydske Studenter=Forbund vil sagtens være uafvendelig, men kun Abekatte efterabe, og kom den Tid, da Abekatte førde det store Ord paa vor Høiskole, da spildte man sine Ord, ved at tiltale den som Plante=Skolen for Videnskabs=Mænd, kun Efter=Ligningen frygter jeg derfor, thi den er naturlig, saameget mere, som vi giennem tre Aarhundreder ere vante til at betragte Tydskerne som vore videnskabelige Forgiængere og Mærkes=Mænd, og denne Efterligning er det min Pligt, da jeg adspørges, paa det Inderligste at fraraade, blev det min Pligt, hvis jeg saae den iværksat, paa det Kraftigste at bekæmpe med det Sandhedens giennemtrængende Ord, for hvilket, med Guds Hjelp, det danske Øre skal aldrig døves. Paa en anden Tid vilde maaskee et Fostbroderskab mellem Studenterne blot være fantastisk, men for nærværende Tid, da en stor politisk Giæring er deels alt udbrudt, deels i uafvendeligt Udbrud, nu er det farligt, og vilde, om det end aldrig udartede til en Sammenrottelse mod Staten, nødvendig, ved paa sine Steder at udarte dertil, overalt faae Skin deraf, og selv naar det gjorde allermindst Skade, indskyde Øvrigheden en Mistroe til de vordende Embedsmænd, og, som Følge heraf, disse en Kulde for den, hvis Frugt blev, om ikke en Opløsning, dog en Rørelse i Stats=Legemets høire Side, der seent eller aldrig helbredtes.

Dette om Gienstanden for en Studenter=Forbindelse, og skal vi nu tale om Tegnene derpaa, da er det en følgelig Sag, at de maa ei hentes udenfra, men komme indenfra, ei være Skræderens eller Pussemyntmagerens men Aandens Værk: udmærket Flid og Sæde=

---

1) D. 18. Oktober 1817 fandt den store Studentersammenkomst Sted paa Wartburg, hvorved Stødet til Dannelsen af den landsomspændende Burschenschaftbevægelse blev givet, og 10.—18. Oktober 1818 stiftedes »Allgemeine deutsche Burschenschaft«. Den ret stærke politiske Gæring, som fremkaldtes herved, fik et uhyggeligt Udtryk d. 23. Marts 1819 ved Student Karl Ludvig Sands Mord paa Digteren August v. Kotzobue. (Se herom Fr. Schulze u. Paul Ssymank, Das Deutsche Studententum von den æltesten Zeiten bis zur Gegenwart, Leipzig 1910, S. 182 ff.). I den Forelæsningsrække af Grundtvig, der blev udgivet 1877 under Titlen »Mands Minde 1788—1838«, har han (S. 370 ff.; jvfr. S. 378) skildret den tyske Studenterbevægelse og vist, hvorledes det ikke var helt uden Grund, at man »i hine mørke, mistænkelige og tungsindige Dage ansaa ... [den] for et klart Tegn paa en gruelig Sammenrottelse mod alt det bestaaende, der snart vilde føre til en Revolution ligesom den franske eller endnu værre«.

lighed, større Kundskab og høiere Indsigt, det skulde være Kiende-tegnene paa en Medlem af Selskabet, som en Student i høiere Forstand og ædlere Bemærkelse.

Men, vil man kanskee sige, det kunde dog ikke skade tillige at have en særskilt Dragt!

Om det vilde skade, veed jeg ikke, men at det lettelig kunde skade, og vilde aldrig gavne, derom er jeg overbeviist. Om endeel Studenter besluttede at gaae eens klædt, derved var i sig selv intet Ondt, men heller intet Godt, og hvad skulde da bevæge dem dertil? Hvad kan fornuftigviis bevæge os til at giøre en Bestemmelse om aldeles ligegyldige Ting? Altsaa, naar et Studenter=Selskab antog en særegen Dragt, da viiste dets Medlemmer, at Dragten var dem ikke ligegyldig, men at de satte Noget deri og lagde Vægt derpaa, Noget der er aldeles usømmeligt for Videnskabernes Dyrkere, som netop er dem, der skal lære Folk ei at skue Hund paa Haar og Karl paa Kjortel-Skiød, Studenter, som aldrig maae see paa Hatte, end ikke paa Doctor-Hatte, men kun paa Hoveder. Var det Umagen værd, lod det sig let bevise, at under alle Omstændigheder er det et Misgreb, naar Selskaber vil udmærke sig ved egen Dragt, eller andre vilkaarlige Egenheder, og er ligesom en taus Tilstaaelse om, at de ei tør haabe at udmærke sig ved Andet, en Anelse der ogsaa sjelden har glippet; thi slig en Komoediant Forklædning er noget ganske Andet, end den Kiende=Dragt Staten forordner for sine Embedsmænd og Andre, hvis Stilling i Borger=Samfundet bør være udvortes kiendelig. For Studenter, som ere det virkelig, troer jeg derimod at have sagt nok, thi de indsee strax at i det Mindste de kun bør udmærke sig, ved ei blot at have Bogen under Armen men i Hovedet, og vi veed Alle, at kunde Uniform skabe Broderskab, behøvede de danske Studenter kun at drage dem paa, for at giøre Sagen klar. Tingen var derfor ikke Talen værd, dersom ikke paa den ene Side det tydske Exempel fristede Tosserne til Efterabelse, og selv de Klogere til Efterligning af hvad der i Grunden ikke er en Bønne værd, og dersom paa den anden Side, ikke netop dette høitydske Kvælerie hængde saa nøie sammen med det hele Burschen=Væsen, at selv naar dette ikke fulgde med, vilde Staten ei ganske uden Føie frygte for, det kom med næste Post, Noget der hos danske Studenter burde være Grund nok til at slaae Klæderne af Hovedet, om de ogsaa, hvad lykkeligviis slet ikke er Tilfældet, havde lidt dermed at giøre: Lad hvem der har Lyst studere deres Fædres Skygger, for at see ud som deres livagtige Gienfærd! vi vil imidlertid studere vore Fædres Aand, for at kunne tee os som deres ægte, lyslevende Sønner, thi deraf turde komme baade lidt Mere og lidt Bedre ud!

Vil jeg da nu fraraade dem af vore Studenter som føle Trang dertil, at træde i en nærmere selskabelig Forbindelse?

Nei, tværtimod, styrke dem vilde jeg i et Forsæt, hvis Udførelse, selv om den i det Hele mislykkedes, sikkert vilde for hver Enkelt, som arbeidede derpaa, være saa gavnlig, at han aldrig fristedes til at angre Forsøget, hvor latterligt saa end Dagdrivere fandt det; men advare vilde og maatte jeg tillige for Afveie, der desværre ere noksom betraadte, medens der groer høit Græs paa den Stie, der fører til Maalet. Skolemæssig, høiskolemæssig o: videnskabelig maa Forbindelsen være, thi, som sagt, alt Andet forbigaaet, ere vi forbundne til ved Academiet at studere af alle Livsens Kræfter, og skeer det ikke i Almindelighed, da kan vel et enkelt opvakt Hoved, men Videnskabeligheden i det Hele aldrig blive til Noget, den Enkeltes Fremskridt ere da tabte for Folket, og ved mekanisk at lade sig fabrikere til Embedsmand i dette eller hint Fag vanærer man Studenter=Navnet, og spaaer om den Tid, da der aandelig talt, ei er Mere tilbage af de nye Folk end af de gamle: et Læs Bøger, eller, om man vil, en mageløs Pyramide af Tryk=Papir, som Videnskabeligheds Mausolee.

At virke saavel imod Examens=Slendrian og Papegøie=Væsen, som mod Udsvævelser og Lediggang, at føre de gode Hoveder fra alle Kanter og af alle Slags i Berørelse, at samle de adspredte og vække de slumrende Kræfter, at befordre hinandens Udvikling, ved at befordre sin egen, at indføre ved Høiskolen en vel fri men sømmelig Tone, og give et lysende Exempel paa, hvor sandt det Ordsprog er, at Alvor og Gammen kan godt sammen, see, dette udtrykker omtrent hvad der allevegne burde være Gienstanden for Studenter=Forbindelser, og for danske Studenter vilde i en saadan Forbindelse Fædrenelandets Historie, ei blot være, hvad Alle kappedes om tilgavns at kiende, fordi den til Dygtighed i enhver dansk Stilling er uundværlig, men den vilde tillige være, hvad neppe noget andet Folks Historie kan være for sine Studenter, et Kiærminde=Baand, som omslyngede dem Alle, og det ei som en afsondret Skare, men som Dannemarks Sønner opfostrede i Skjoldungers Gaard til Livvagt om Kongen og Høvedsmænd for Folket¹).

Et saadant Selskab burde det være alle, er det, vil jeg haabe, mange Studenters Lyst at danne, og ved Dannelsen heraf kan alt det Paafaldende, Overspændte og Hemmelighedsfulde, som Studenterne bør skye, som den oplyste Stat altid maatte misbillige,

¹) Allerede 1807 havde Grundtvig udviklet adskillige hermed beslægtede Tanker om det virkelige Aandsliv modsat al Examensterperi i sin Afhandling »Om Videnskabelighed og dens Fremme, især med Hensyn paa Fædrenelandet« i Minerva 1807, Jan.—Marts, S. 249—98.

og som i de nærværende Dage selv den umistænkligste Stat maa mistænke og hade, kan alt Sligt undgaaes; medens paa den anden Side der ved et saadant Selskab kan opnaaes alt det Gode, der med modnet Betænkksomhed lader sig vente af en Studenter-Forbindelse, der ei er Noget udenfra indført, men indenfra opkommet.

Hvor langt roligere vilde ei kiærlige Forældre sige Sønnerne Farvel paa Reisen til den Hoved-Stad, hvor saa mangt et godt Hoved forfalder, saamangt et ædelt Hjerte forvildes, saamange skønne, uigienkaldelige Ungdoms-Aar tabes, naar de vidste der var et Samfund, udmærket ved Evner, Flid og Sædelighed, der stod de Nykomne aabent og lyste som en Bavn til at betegne dem den rette akademiske Bane! Hvor langt sikkrere vilde de ikke være paa deres Sønners Fremgang og sømmelige Adfærd, naar disse befandt sig i et Selskab, der kunde kiende sine Medlemmers Adfærd, og ei taalde Andre iblandt sig end dem det uden Skam kunde vedkiende sig! Hvormangen fyrig Ungersvend vilde ikke ved et saadant Selskabs=Baand, der ei bandt ham til Andet, end hvad han desuden burde følge, og knyttede ham til beslægtede Naturer, som ønskede at hæve, ei at styrte ham, Hvormangen siger jeg, vilde ei herved reddes fra den Hvirvel, som især i de første akademiske Aar er saa farlig og henrivende, hvori Saamange gik til Grunde, og hvorfra Ingen hæver sig uden smerteligt, tit uerstatte- ligt Tab og bitter Anger! Hvor var en bedre Leilighed for de Nykomne til at mærke, hvad det egenlig var for en Videnskab, hvad det var for et Fag, deres Lyst og Evner anviiste dem! hvor kunde de bedre helbredes for den aandsdræbende Eensidighed, og for den ligesaa ødelæggende som latterlige Indbildning, at de havde slugt al Verdens Viisdom, fordi de havde saa nogenlunde lært, hvilke danske Ord der svare til de græske og latinske, og med Æren gjort Rede for de første videnskabelige Elementer! Hvor kunde den videlystne Unge nemmere erholde Kundskab om hvor han skulde finde hvad han søgte, end hos sine nærmeste For- giængere, der havde det i frisk Minde baade hvor deres Forvent- ninger skuffedes, og hvor de opfyldtes, og hvad kan i de første akademiske Aar opveie en s a a d a n i n d b y r d e s Underviis- ning, hvor man ei dandser efter Nogens Pibe, men gaaer efter Aandens Røst, staver med Hovedet og ei med Pege=Pindel! Ja, endelig, hvad kan der ved en udvortes Forbindelse Mere gøres for at fremkalde det inderlige, uopløselige Broderskab mellem danske Studenter, som vi ønske, end hvad her vilde skee! Vi veed det jo Alle, at Eed og Løfter kan hverken smelte eller i nogen Hen- seende forvandle Hjerter, og over deres Følelser kan kun den Eneste holde Bog; men vi veed ogsaa hvorledes fælles Beskiæf- tigelser, fælles Studier, venskabelig Omgang, Tanke=Meddelelse og

Ord=Skifte af sig selv knytter i Ungdommens Aar søde, uopløselige Venskabs=Baand mellem beslægtede Hjerter, som dog stedse vil være de eneste, der forstaae, og frygtt banker for hinanden! Det herlige Maal: hjertelig Forening mellem danske Studenter vil da i det studerende Selskab af sig selv opnaaes, saavidt det virkelig kan opnaaes, uden at Nogen fristes til at hykle Følelser han ikke har, indgaae Forpligtelser han ei kan opfylde eller engang maa angre, lutter Ting, der ere høist fordærvelige, men dog uundgaelige ved enhver Sammen=Sværgelse, ethvert Fost=Broderskab af foromtalte Slags.

Er der da nu virkelig Endeel danske Studenter som have Lyst til en gavnlige academisk Forbindelse, og ændse i denne Sag mit velmeente Raad, da stille de paa en saadan, som jeg stræbde at betegne, og jeg tør love dem, de skal aldrig faae Aarsag til at fortryde det!

Men, for Intet at efterlade, vil jeg end sige mine Tanker om den Fremgangs=Maade, jeg troer, det ved et saadant Selskabs Stiftelse var raadeligst at følge.

De Ældre som ønske Forbindelsen, og ved de Ældre forstaaer jeg naturligviis dem, der enten alt have Embeds=Examen, eller med Æren berede sig til den, thi kun af saadanne burde det egenlige Selskab bestaae, da de Yngre kun maatte have Adgang, og først optages til Medlemmer, naar de i det første academiske Aar havde ved Flid og Sædelighed viist sig værdige dertil, de Ældre altsaa, mener jeg, burde anmode to eller tre af Universitetets Professorer, som de tiltroede mest Indsigt i og Interesse for Sagen, om at forfatte et Lov=Udkast bygget paa de Grundsætninger, hvorefter man var blevet enig. Naar dette var færdigt, og de Ældre dermed fandt sig tilfreds, skulde det være en ufravigelig Regel for Selskabet, men kun paa en vis Tid, f. Ex. paa 3 Aar; thi kun Erfaringen er istand til fuldelig at afgjøre Hensigtsmæssigheden af Meget i en Indretning, der er nye i sit Slags, og ethvert Selskab, som efterat have antaget faste Love, lægger dem paa Hylden, eller forandrer dem, opløser sig omtrent selv.

Først naar Erfaringen havde givet sin Stemme, skulde Lov=Udkastet, enten som det var, eller revideret efter Erfaringen gøres til en Lov, hvis Brud erklæredes for en Opløsning af Selskabet.

Ingen som med Agtsomhed læser det Foregaaende, kan troe det er af Mangel paa Interesse for Sagen, eller af Magelighed, at jeg henviser til Andre, uden at tilbyde min Tjeneste, men for at der slet intet Gaadefuldt skal være heri, vil jeg dog tilføie, at det er min Pligt at handle saa, dels fordi neppe alle de ældre Bøglærde endnu ere komne ud af den Drøm at jeg har Mod paa at være Partie=Stifter, og vilde uidentvilt lade deres Uvillie mod mig gaae

over paa Sagen, som er mig for vigtig, til at jeg vilde, den skulde lide under mine Skribent=Forhold; deels fordi Studenterne, især paa saa betænkelig en Tid, strax bør give Staten et Pant paa deres Hensigts Lovlighed, ved at søge dem paa Haand, Staten selv gav dem til Ledsagere og Raadgivere. Kun det Tilbud kan jeg da i denne Henseende gjøre, at naar der vælges to Professorer, som Intet have imod, at faae mig til tredie Mand, skal jeg altid være beredvillig til at arbeide med paa et Lov=Forslag, der i mine Øine har lige saamegen Interesse som Vigtighed.

Neppe behøvede jeg nu at angive Grunden, hvi jeg maa undslaae mig for det hæderlige Hverv at tale i en Studenter=For-samling ægte Selskabeligheds og Videnskabeligheds store Sag, men det skader dog ei heller oprigtig at angive den. Her kunde nemlig ikke blot Frygten for at belyves, ved Umueligheden af saaledes at bevise hvad man har sagt, som hvad man har skrevet, afholde mig, thi Skvalder kunde og burde jeg trodse, naar jeg, med det Samme jeg stræbde at vække Varme for Sagen, skiød den i Øvrigt fra mig; men jeg tør ikke sige, at jeg, efter Lovene har ubestridelig Ret til at tale i en Studenter=Forsamling, og om der end ingen Modsigelse var at befrygte, er og bør det være mi g en Lov, aldrig at give Anledning til den Beskyldning, at jeg trængde mig ind, hvor jeg, efter Forfatningen Intet havde at gjøre. Det er sandt: engang har jeg, uden at spørge om Tilladelse, tiltalt Studenter; men det var i et af de sjeldne Tilfælde, da Staten ikke, uden Raserie, kan optage en Borger det ilde, at han søger sin Plads, uden at ændse tidsspildende Formaliteter¹). Her er derimod intet saadant Tilfælde: her kan vi ikke med Bestemthed sige, det kommer an paa Dage eller Uger, og Selskabet vilde desuden vel kun blive lidet nyttigt, dersom dets Stiftelse beroede endogsaa paa den mest begeistrede Tale, da Stiftelsen maa være en Trang de Bedre selv ved det koldeste Overlæg see sig drevne til at afhjælpe, dersom det ellers skal ret have Noget at betyde. En ganske anden Sag er det efter Stiftelsen, thi da bør man haabe, ethvert godt Ord vil i Studenter=Selskabet finde et godt Sted, og, saalidet jeg vilde til-raade at give Selskabet andre Forstandere end nogle af dets ældste Medlemmer, da ethvert andet Forstanderskab danner en Myn-dighed om ikke over, saa dog ved Siden af Loven, som ikke duer paa det Sted, saameget skulde jeg tilraade ikke blot, hvad der egenlig er nødvendigt, at erklære alle Universitetets virkelige

---

¹) Grundtvig sigter herved til sin bekendte Optræden 1814, da han med Baggrund i den truende Krigsfare paa Ehlers' Kollegium i flammende Ord havde talt til den studerende Ungdom og opfordret den til at gribe til Vaaben for Fædrelandets Frælse. (F. Rønning, N. F. S. Grundtvig II, 2. Del, S. 55 ff.).

Professorer for Æres-Medlemmer paa Embedstid, men ogsaa at kaare dertil enkelte andre Videnskabsmænd, som kunde indfinde sig i Selskabet, og efter foregaaende Anmeldelse tale et Par Ord om hvad dem tykdes passende. Dette mener jeg vilde give Selskabet mere baade Liv og Betydning, men dog vilde jeg her raade til den Forsigtighed, ei at vælge for mange, og især Ingen paa Livstid men kun paa nogle helst vel 3 Aar, thi i et saadant Tidsløb vil Personalet i et Studenter-Selskab være saa forandret, at vel ingen Æres-Medlem kan vide hvad Selskabet da mener om ham, men uden det har hans Forhold til Selskabet tabt sin Betydning.

Nu troer jeg at have svaret saa bestemt og omstændeligt som det var mueligt paa Spørgsmaalet i den ubestemte Form, og jeg er nu ret glad ved, at jeg slet ikke veed, hvem Spørgerne er, thi desmere umistænkeligt er mit Svar, og den Muelighed at jeg kan have spildt den Tid, Brevet kostede, seer jeg langt heller end den Rimelighed, at man kunde troet, personlig Fordom, god eller ond, havde tilsagt mig Svaret. Hvad jeg har sagt, er min Overbeviisning, som jeg til hver Tid og hvert Sted vil vedkiende mig, og hvoraf man derfor maa gjøre ethvert sømmeligt Brug, man ønsker; kun maa jeg bede, da min Tid ei tillader mig at tage nogen Afskrift, og det ei blot var mig kiært, men blev mig maaskee engang nødvendigt, at kunne vise, hvad jeg har skrevet i denne Sag, at Brevet, efter nogle Dages Forløb, skikkes mig tilbage, enten i Original, eller, om man skulde ønske at beholde den, i en Afskrift, hvis Rigtighed bevidnes af samme Haand, som tilskrev mig Brevet af 4de Septbr., og med det deri opgivne Mærke!

Slutte vil jeg med det Ønske, at Sagen ei maa hendøe men udvikles til et langt og daadfuldt Liv paa Dannemarks Høiskole, og jeg behøver neppe at tilføie, at hvis Enkelte enten blot paa egne eller tillige paa Fleres Vegne, ønske mundtlig at tale med mig om Sagen, da er det mig altid en Fornøielse at tale med hvem der vil noget Godt, hvormeget mere da med velmenende danske Studenter, der kaldtes til ei blot at ville, men ogsaa at virke meget Godt, og til hvis Tal det er mit glade Haab, saalænge man husker mit Navn, at blive regnet!

N. F. S. Grundtvig.

Til
S. U. H.¹⁾

---

¹⁾ o: det Mærke, hvormed de anonyme Brevskrivere havde underskrevet sig i deres Brev til Grundtvig.

Anmeldelser.

Oluf Lundt Bang, Livs Minder. Udgivet af Vilhelm Maar. Kbhvn. 1929. (XLVII + 400 S.). (Nyt Nordisk Forlag).

Et Memoireværk af en højst usædvanlig Karakter er det i Overskriften nævnte Arbejde. Oluf Lundt Bang (1788—1877) var ikke blot en fortjent Videnskabsmand og Universitetslærer og en højt skattet Huslæge i det gamle København, men tillige en Mand, der Livet igennem i Tide og Utide yndede at give sine Følelser Luft i en omfattende Produktion af letflydende Rimerier. Intet Under derfor, at da han som gammel vilde nedskrive sit Livs Minder, han da valgte at gøre det i Versets Form. Desværre maa man sige, thi rent bortset fra, at Versene er daarlige og virker trættende at læse, har den poetiske Iklædning ikke været til Gavn for Indholdet. Man faar kun altfor ofte det Indtryk, at Forfatteren har maattet hugge en Hæl og klippe en Taa for at faa de historiske Realiteter til at føje sig ind i den digteriske Ramme. Baade Udvalget af det Stof, der er medtaget, og Fremstillingen af de enkelte Episoder i Bangs Liv har derved faaet et temmelig ujævnt Præg. Ofte affærdiger Forf. vigtige Begivenheder med nogle faa Linier, medens han omvendt kan udbrede sig med stor Vidtløftighed om uvæsentlige Ting, f. Eks. ikke synderlig interessante Rejseerindringer. Men selv fraregnet de Mangler, der skyldes den ejendommelige Form, kan man sikkert ikke tilkende Bangs »Livs Minder« en særlig udmærket Plads i vor Memoirelitteratur. Ganske vist indeholder de en Del Ting af Interesse til Belysning af en ældre Tids Forhold og Personligheder, men man kunde have formodet, at Bang, der som fremtrædende Embedsmand, som Videnskabsmand og ikke mindst som praktiserende Læge i tre-fire Slægtled havde haft en enestaaende Lejlighed til at træde i nær Forbindelse med næsten alle betydeligere Personligheder i Datidens København og med mangfoldige i Udlandet —, at netop han skulde kunne have leveret ganske anderledes værdifulde Bidrag til Forstaaelse af sin Tid, ikke mindst gennem Skildringer af de interessante Mennesker, han var kommet i Berøring med i alle Samfundslag. Naar dette ikke er blevet Tilfældet, er der forskellige Aarsager hertil. Først og fremmest maa det betænkes, at Bang var en meget gammel Mand — vistnok over 85 Aar —, da han til Dels i søvnløse Nætter begyndte at nedskrive disse Vers og saaledes ikke helt kan have besiddet den Aandskraft, der var nødvendig for at løse en saadan Opgave paa tilfredsstillende Maade. Men den vigtigste Aarsag maa sikkert søges endnu dybere, i Ejendommeligheder ved Bangs hele Psyke. Den Overfladiskhed, som man oftere beskyldte ham for paa det videnskabelige Omraade, har aabenbart ogsaa været et gennemgaaende Træk ved hans rent menneskelige Personlighed. Han var vel et hurtigt og klart Hovede, men han besad kun i ringe Grad Evnen til at opfatte og gengive det karakteristiske ved Personligheder og Situationer. Man savner derfor i hans Memoirer ethvert Forsøg paa en psykologisk Indtrængen i de Mennesker, han omtaler, og en meget stor Del af, hvad han beretter, falder nærmest kun ind under det kuriøses Genre. Paa mange Steder i hans Bog mærker man desuden i høj Grad Sporene af det rastløse og forjagede, som skal have været saa ejendommeligt for Bangs hele Apparition. Næppe uden Grund kaldte Folkevittigheden ham »Dr. Immerfort.«

Medens man saaledes staar med stærkt blandede Følelser overfor Værdien af Bangs eget Værk, er det med ubetinget Tilfredshed, at man gør sig bekendt med Udgiveren, Professor, Dr. Vilhelm Maars Andel i Arbejdet. Teksten er behandlet med stor Omhu og Delikatesse, og det skyldes fremfor alt Udgiverens Indsats gennem Indledning og Kommentar, at Bogen trods alt maa regnes for en virkelig Berigelse af vor personalhistoriske Litteratur.

Interessant er Indledningen, hvori Prof. Maar giver en ret fyldig Udsigt over Bangs Liv, træffende karakteriserer hans Personlighed og peger paa den Plads, der i Lægevidenskabens Historie tilkommer denne »Hippokratiker«, og i den meget indgaaende Kommentar er der nedlagt Frugterne af overordentlig grundige Undersøgelser. Udgiveren er gaaet til Værks med den yderste Samvittighedsfuldhed, ingen Ulejlighed eller Bekostning er blevet sparet for saavidt gørligt at faa ethvert dunkelt Sted oplyst, foruden den trykte Litteratur — ofte af meget afsidesliggende Art — er talrige arkivalske Kilder blevet raadspurgt, og der er blevet rettet Henvendelser til mangfoldige Fagfolk og Private, der kunde formodes at sidde inde med Oplysninger, som Udgiveren ikke ved egne Kræfter mente sig i Stand til at fremskaffe. Disse Henvendelser har bl. a. affødt en vidtløftig Brevveksling over store Dele af Europa for at tilvejebringe Efterretninger om de talrige udenlandske Læger, Oluf Bang paa sine mange Rejser var kommet i Berøring med, et godt Eksempel paa, hvor alvorligt Udgiveren har taget sig sin Opgave. Den rige Skat af Oplysninger, der er samlet i Kommentaren om de Hundreder af Personligheder, Bang nævner, udmærker sig ved stor Nøjagtighed, og der vil næppe være meget at rette eller tilføje. Paa Grund af det betydelige Arbejde, ikke mindst af personalhistorisk Art, som Udgiveren har ydet, vil Kommentaren sikkert blive raadspurgt af adskillig flere end dem, der blot ønsker at faa oplyst dunkle Steder i Bangs Tekst. Fremfor alt vil man her finde meget nyt af Interesse om forskellige Medlemmer af den berømte Bangske Slægt, og ved Hjælp af det gode Navneregister, Bogen er udstyret med, vil man let kunne finde sig til Rette. Overhovedet er der Grund til at fremhæve, at Udgiveren besidder megen Sans for Værdien af et virkeligt personalhistorisk Studium, og med fuld Ret peger han f. Eks. (S. XV) paa, at det »at skrive en bog om Oluf Bang set i forhold til sin slægt eller maaske hellere en bog om slægten Bang vilde være en stor og smuk opgave for den, der evnede at løse den«.

Enkelte Steder forekommer det Anmelderen, at Udgiveren næsten har gjort for meget ud af sin Kommentar. Det er saaledes tvivlsomt, om det var nødvendigt S. 266 at aftrykke hele Spisesedlen ved Middagen i Anledning af Bangs 50-Aars Jubilæum som Læge 1858, hvorved han dog blot opnaar at faa Læsernes Tænder til at løbe i Vand ved Tanken paa alle disse, nu forlængst forsvundne Herligheder. Andre Steder savner man en og anden Litteraturhenvi- sning. F. Eks. nævnes det S. XXV, at J. P. Mynster (i sine »Meddelelser om mit Levnet«) »med særlig pietet og forstaaelse« har skildret sit og Bangs fælles Barndomshjem. Det havde vistnok her været rimeligt at henvise ogsaa til Mynsters Ligtale over sin Stiffader F. L. Bang (Kirkelige Leiligheds-Taler II, 192—4), hvori der findes flere Udtalelser, som er ret ejendommelige, naar de ses i Sammenhæng med hans Skildring i Erindringerne. — I Kommentaren til S. 23, hvor Bang fortæller om, hvorledes Studenterne, der deltog i Københavns Forsvar 1807, hørte »mangt et opmuntrende Ord, som ogsaa paa Hiertet vi lægge«, af Biskop Balle, der gik rundt paa Voldene for at sætte Mod i Krigsfolkene, kunde man have ventet Henvi- sning til parallelle Beretninger herom af Jens Møller (Biskop Dr. Nicolai Edinger Balles Levnet og Fortjenester, 1817, S. 236), C. Hauch (Minder fra min Barndom og min Ungdom, 1867, S. 211) og Th. Overskou (Af mit Liv og min Tid, udg. af Robert Neiiendam, I, 40). — Under Omtalen (S. 261) af Bangs Møde med den stærkt danskinter-

esserede paduensiske Professor Francesco Nardi, iøvrigt en af de fornøjeligste Skildringer i Bogen, vilde der have været Grund til at gøre opmærksom paa, at Nardis Interesse for danske Forhold bl. a. har givet sig Udtryk deri, at han samlede og udgav en Fortegnelse over de danske studerende, hvis Navne og Vaabenskjolde er ophængt paa Universitetet i Padua (Nomina et inscriptiones Danorum academicis officiis in Universitate Patavina functorum, Patavii 1852).

Et enkelt Sted forekommer det mig, at Udgiveren har fortolket nogle Udtalelser af Bang urigtigt. I et særligt Digt (»1848«) taler Bang med temmelig behersket Glæde om Grundlovens Indførelse og ofrer i denne Sammenhæng — dog uden Navns Nævnelser — nogle Vers paa »de kiække Mænd, der trodsed den truende Mængde« ved at advare mod altfor overdrevne Forventninger om den Lykke, Frihedens Indførelse skulde bringe Danmark. Blandt disse skildrer Bang fem, hvoraf Nr. 2 beskrives paa denne Maade:

Den Anden Frihedens Forkæmper var
Ved Ordets Kraft og ved Snille,
Saa at dens Venner forened sig om
En Guld-pokal ham at tilstille.

I Kommentaren til dette Sted (S. 257) siges det, at Bang her har tænkt paa Johan Christian Drewsen, og der henvises bl. a. til, at denne 1846 havde faaet overrakt en Gulddaase med sit Navn i Diamanter. Langt sandsynligere er det dog at tænke sig, at Bang har ment Tage Algreen-Ussing, der baade, skønt oprindelig liberal, stemte m o d Grundloven, og som faa Aar i Forvejen — som det udtrykkelig hedder i Verset — havde faaet skænket en G u l d - p o k a l til Tak for sit Arbejde i Frihedens Tjeneste. Denne Hædersgave var netop paa det omtalte Tidspunkt bestandig en Skive for »Korsarens Vittigheder.

Bangs Karakteristik af Nr. 3, om hvem det hedder,

Den Tredie! ikke i Danmarks Land
En Ordets Tiener ham ligned;
For, hvad dem yded hans Læbe og Pen,
Ham Tusinder der velsigned,

menes at gælde H. N. Clausen. Det er dog ikke urimeligt at antage, at Bang hermed snarere sigter til J. P. Mynster, hvem han netop satte overordentlig højt som »en Ordets Tjener«, og hvis Holdning han fandt var blevet meget uretfærdigt bedømt (jvfr. S. 20. 128—9).

Efter Kommentaren følger et fyldigt Tillæg bl. a. indeholdende Brudstykker af nogle Prosaerindringer af Oluf Bang og nogle samtidiges Udtalelser om ham, saaledes en fint følt og smukt formet Skildring af hans Sønnesøn, den den Gang kun 22 Aar gamle Herman Bang, der ogsaa siden i flere af sine Digtværker rejste sin Farfader et skønt Mindesmærke. Hertil er der føjet en anselig Række Hellsidesillustrationer, væsentlig Gengivelser af Portrætter af Oluf Bang. I Modsætning til Bogens øvrige nitide Udstyr lader Illustrationernes Godhed noget tilbage at ønske, og det vilde sikkert have været baade mere praktisk og mere smukt, om de store, temmelig klodsede Løbenumre under hvert Billede havde været erstattet af et Par Linier om, hvad de paagældende Billeder forestillede.

Hvorledes man end vil dømme om Værdien af Bangs Memoirer, saa vil der sikkert herske almindelig Enighed om, at Vilhelm Maars Udgave af dette Værk er et smukt Eksempel paa samvittighedsfuldt og kyndigt Udgiverarbejde. Ikke mindst paa Personalhistoriens Omraade er saadanne strengt metodiske Udgaver haardt tiltrængte.

Bjørn Kornerup.

I Slutningen af 1930 udkom der i New York en elegant udstyret Bog paa godt 300 Sider og med Titel »Fifty Years as Master Mariner« (50 Aar som Skibsfører).

Bogen indeholder Skibsfører Christen Julius Klitgaards Selvbiografi og er udgivet af hans Søn, Skibsinpektør i New York Carl Edlar Klitgaard, der ogsaa har formet Bogens sidste Del paa Grundlag af Faderens efterladte Optegnelser. Kaptajn Klitgaard var født i Blokhuis 1835 som Søn af Købmand Carl Klitgaard og Hustru Christiane, født Brix, og Bogens første Afsnit omhandler hans Barndomsliv i det store Købmandshjem, der ogsaa er omtalt i Goldschmidts »Dagbog fra en Rejse i Vendsyssel og Thy«, i C. Hostrups »Fra vor Barndom og Ungdom« og flere Steder.

Særlig omtaler Klitgaard den store Skudehandel, der i forrige Aarhundrede dreves fra Blokhuis, Løkken og flere Steder paa Norge og England, han beretter om Slavekrigen 1848, om de mange Strandinger, der da forefaldt paa Kysten, og om de Varsler, der som oftest gik forud for saadanne, og som navnlig hans Moder, »gamle Madam Klitgaard«, var følsom overfor.

Efter sin Konfirmation 1850 kom Klitgaard til Søs, og 1860 blev han Skipper paa Fuldriggeren »Benjamin Howard« af København, hvorefter han var Skibsfører indtil 1913, da han 78 Aar gammel gik i Land fra S/S »Henrik Pontoppidan« af København for at henleve Resten af sit Liv paa Landjorden. Han døde i Hellerup 1917.

I sit lange Liv havde han oplevet meget og været rundt om i Verden, han havde sejlet med kinesiske Kulier mellem Hongkong og St. Francisco, havde drevet Tuskhandel paa Sydamerikas Kyst og Hvalfangst i Nordhavet, været Fører af en russisk Bjergningsdamper og af en Slæbebaad paa Limfjorden; han havde sejlet med Faar og Heste mellem Irland og England og med Tømmer paa de kanadiske Floder o. s. v. I de livligt skrevne Erindringer omtales selvfølgelig en Mængde Mennesker, dels Bekendte fra Barndomstiden og Ungdomstiden i Vendsyssel (Frederik 7.; Skeel, Birkelse; Plesner, Langeslund; Hasselbalch m. fl.) og dels Danske og Udlændinge, som han havde truffet paa sine Rejser, bl. a. General Gordon og Stanley.

I en Del Aar boede Klitgaards Familie i Hals, senere i Newcastle og i Canada; hans 1. Hustru — Datter af Kaptajn og Hotelejer Jacob Larssen fra Antwerpen og Sæskendebarn til Skuespillerinde Fru Oda Nielsen — var som oftest med paa hans Rejser, og Ægteparrets Børn fødtes for en Del rundt om paa Havene; K. havde nemlig Eksamen som Fødselshjælper.

Klitgaards Descendenter bor i Amerika, hvorfor Bogen er skrevet paa Engelsk; en Del Navne er blevet radbrækket, fordi Udgiveren ikke har kunnet læse den utydelige Haandskrift, og nægtes kan det heller ikke, at der i Beretningen om Barndommen findes nogle Erindringsforskydninger, men de har dog mindre at sige. Som Helhed set maa det siges, at Bogen, der findes paa Det kgl. Bibliotek og Centralbiblioteket i Hjørring, giver et interessant og fornøjeligt Billede af den gamle Skipper og af Sejlskibsfarten paa Verdenshavene.

C. Klitgaard.

Madame Juuls Stambok. Utgitt av Norske Selskab. Oslo 1911. Universitetsbibliotekar W. P. Sommerfeldt har for Norske Selskabs Medlemmer fremstillet en i de mindste Enkeltheder tro gengivet Reproduktion af den Stambog, Anna Catharina Juul, f. Præms, den velkendte Værtinde i Norske Selskab, tog med sig til Minde om sine Venner i København, da hun 1792 flyttede til Norge. Den lille nydelige

Bog i det fint guldpresede Læderbind med Guldsnit og Futteral, og det originale Forsats med det smaablomstrede Tapetpapir er egnet til at hensesætte alle med Tiden fortrolige i den rette Stemning. Udgiveren har forsynet Bogen med Indledning, Transkriptioner og personhistoriske Anmærkninger om alle de Personer, der har indtegnet sig. En Indvending af biografisk Art bør dog fremsættes. Den første Indtegnning henføres ganske rigtig til *Benedicte Martinette Radich*, gift med Administrator ved den grønlandske Handel, *Etatsraad Hans Leganger Wexelsen* (1755—1835). Det er ham, der har indtegnet sig paa sidste Blad og underskriver sig *H. Leg. Wexelsen*, af Udg. tydet som *Alex. [?] Wexelsen*. Endelig kan bemærkes, at den ellers saa smukt gennemførte Pastiche glipper paa to Punkter, det blændende hvide Papir og den i den ledsagende Text anvendte, moderne norske Retskrivning, f. Ex. ektemenn, geskjeften, der ikke staar godt til Indtegnningernes Sprogtone og Ortografi. Vi foretrækker den i *Karen Bach's* hyggelige Hilsen til det Norske Selskab 1931 (vedlagt Bogen) anvendte. *Anna Cathrine Praëm*, Datter af Provst, Konsistorialraad *Thomas Caisen Praëm* og *Anne Bagger*, blev døbt i Hjardemaal 16. Febr. 1738, blev gift 1. Gang vistnok 1758 m. Præst i *Nors Hans Christian Begtrup*, f. $\frac{1}{6}$ 1703, begr. $\frac{11}{1}$ 1759 (gift 1° 15. Febr. 1730 m. *Berthe Kirstine Ohnsorg*, f. $\frac{11}{10}$ 1701 † $\frac{7}{2}$ 1758); 2° 29. Aug. 1766 m. Vinhandler *Niels Juul*, der 1762 boede Klædebo Kvarter 50 (nu Købmagergade 43, Nyrops Etablissement), var da ugift, havde en Svend, en Dreng og en Pige; Broderen *Jens Juul*, der havde været med *von Maltzahn* i Rusland, gik ham til Haande ved hans Vinhandel; Logerende: Amtmand *Fieldsted*, Bedemand *Jens Stauning* og Hustru *Maria Bryde*, Vintapper *Chr. Ulsøe* med Hustru og Søn *David*, 21 Aar. (Wiberg, II 459. Tilf. til *Lengnicks Stmt. Praëm* i Rigsarkivets Explr. Medd. af Hr. Arkivar *S. Nygård*. Extraskatten 1762, Klædebo Kvarter).

L. B.

Glahn-Samfundet har i Fjor og i Aar udsendt hhv. 3. og 4. Hefte af sine Meddelelser om Slægten. 3. Hefte indeholder nogle Nekrologer over afdøde Familienmedlemmer samt, hvad der har mere almen Interesse, »Adam Wilhadt Glahn (1775—1863): Fragmenter af mit Liv, et Udkast til en Selvbiografi«, en Afhandling af *Hans Egede Glahn* om *Pastor Poul Egede Glahn* og »Domprovsten i Roskilde« *J. M. Hertz* samt et Brev fra tysk General-løjtnant *Hans Glahn*, der, endnu dog forgæves, har arbejdet paa at finde Sammenknytningen mellem den danske og den tyske Familie *Glahn*. 4. Hefte indeholder en Række Uddrag af Digteren *Ingemanns* Levnedsbog vedrørende Familien *Glahn*, en Nekrolog og en Række Familienmeddelelser. Det, der giver de to Hefter deres største Værdi, er imidlertid det i 3. Hefte paabegyndte og i 4. Hefte fortsatte Afsnit: »Professor *Henrik Christopher Glahns* Breve«, af hvilke der nu er trykt to Ark, og som det er Meningen at fortsætte. Denne Publikation er selvstændigt pagineret og vil saaledes til sin Tid kunne udskilles fra de øvrige Meddelelser som en selvstændig Bog. Der er i de to Hefter saavel som i de foregaaende bragt et ikke ringe kulturhistorisk Stof, der har Betydning ogsaa udenfor den Kreds, *Glahn-Samfundets* Medlemmer, for hvilke det i første Række er bestemt. Det vilde være ønskeligt, om andre af de, forøvrigt kun faa, Slægtssammenslutninger herhjemme vilde følge *Glahn-Samfundets* Eksempel og udgive lignende Publikationer, der tjener det Formaal: ved Udgivelse af slægtshistoriske Meddelelser at fæstne og styrke Familiefølelsen.

Comte de Saint-Priest, Mémoires. I. Règnes de Louis XV et Louis XVI. II. La Révolution et l'Émigration. Publiés par le baron de Barante. Paris, Calmann-Lévy. Paris 1929.

François Emmanuel Guignard Greve de Saint-Priest fødtes 1735 i Grenoble, tjente i den franske Hær under Ludvig XV., blev 1763 Gesandt i Lissabon, var 1768—85 Ambassadeur i Konstantinopel, 1787 i Holland, blev i Dec. 1788 Medlem af Konseillet med Titel af Statsminister uden Portefeuille, afskediget sammen med Necker 12 Juli 1789, fulgte Ludvig XVIII til Blankenburg og Mitau som Husminister og Gesandt ved flere Hoffer indtil 1808. Udnævnt til Pair af Frankrig døde han i 1821. Hans Mémoires sur l'Ambassade de France en Turquie et le commerce des Français dans le Levant er udgivet 1877 af Charles Schefer. Saint-Priests Livserindringer, der nu har set Lyset, er af megen Værdi for Tids- og Personhistorien.

Et Brev fra Grevinde Charlotte Schimmelmann af 30 Nov. 1791 beretter om Grev Saint-Priests Besøg i København. Hun skildrer ham som en elskværdig og fordringsløs, behagelig og behersket Mand og Tilhænger af sin Ven Neckers System. Skønt nær de trede Aar vilde man paa Grund af hans store Livlighed kun anslaa hans Alder til fyrretyve¹⁾.

Om sit Ophold i København beretter Saint-Priest følgende:

»Kong Ludvigs Gesandt her paaStedet var en Baron de la Houze²⁾, Gascogner i Ordets hele Betydning og hvis latterlige Depecher ofte havde moret os i Kongens Statsraad. Han havde kort før faaet et Slagtilfælde og kunde ikke møde ved Hoffet. Jeg maatte derfor ty til den spanske Gesandt for at blive præsenteret for Kongen og den kongelige Familie. Kongen var afsindig og blandede sig overhovedet ikke i Statssager, undtagen at han underskrev de Beslutninger, der toges i Statsraadet under Forsæde af hans Søn Kronprinsen, hvis Kontrasignatur udkrævedes til Bekræftelse af Faderens Underskrift. Da jeg blev præsenteret for Kongen, lo han mig efter Sædvane op i Ansigtet og sagde ingenting. Jeg blev bedt til Aften ved Hoffet og anbragt ved det Bord, hvor Kongen havde sit Spilleparti, uden at skænke dette mindste Opmærksomhed. Enkedronningen spillede Kortene for ham. Han rejste sig tredive Gange under Spillet. Ved Souperen foretog han sig intet mærkeligt. Jeg har set ham flere Gange i Theatret, hvor han havde for Vane at gaa op og ned i Baggrunden af Logen, som om han stod paa Vagt. Min Præsentation for Kronprinsen vilde være gaaet af i største Tavshed, hvis jeg ikke var bleven forberedt paa at skulle regne dermed. Frankrigs Anliggender, som jeg bragte paa Bane, var min Tilflugt; Kronprinsen viste liden Interesse herfor, hele hans Politik bestod i at hævde en absolut Neutralitet. Denne middelmaadigt begavede Prins, komisk af Udseende, beskæftigede sig meget med at plage sine Tropper ved idelige Exercitser. Hans Førsteminister Grev Bernstorff var en meget oplyst Mand, et Arbejds menneske og stor Støtte for Danmarks Neutralitet. Jeg havde flere politiske Samtaler med ham. Han var af Naturen meget talende og det var ham kært at diskutere. »Kongen af Sverige«, sagde han en Dag, »er en saare ubehagelig Nabo, han finder Sverige altfor ubetydeligt for sine Talenter og har travlt med at forstyrre vor Fred og Ro«. »Norge« sagde han en anden Gang, »øger Danmarks Magt, men ikke dets Indtægter, thi Hs. Maj. har ikke den ringeste Indtægt derfra«.

Af Interesse er ogsaa Omtalen af Saint-Priests Besøg hos Bernt Anker (Navnet læst Aaker) paa Moss.

L. B.

¹⁾ Efterl. Pap. fra den Reventlowske Kreds IV, 123.

²⁾ Ib. II 40; III 102, 203, 413

Smaa Meddelelser.

I »Tidens Tegn«s Kronik har Legationsraad Jens Bull nyligt skrevet om »Norsk Slekts historie« i Form af en Anmeldelse af Norsk Slekts historisk Tidsskrifts 2. Bind, der, efter Forf.'s Mening desværre ikke indfrier de Løfter, som 1. Bind gav. Det forekommer ham uheldigt, at fylde 48 Sider med »Tosemordet, aktnæssig belyst« og 10 Sider med en »Mordsak i Norderhov 1662« i Lighed med den i 1. Bind optagne, »Den store processen mellem kanselliråden på Berge og gjestgiverkonen på Bersager«, der fylder 56 Sider. »Tidsskriftet skal ikke i første Række befatte sig med uopklarte Mord og Skandalprocesser«, siger Hr. Bull, der ogsaa klager over, at man i Rubrikken »Spørgsmål og Svar« finder de stadige Spørgsmaal fra »Peder Syv« — »denne besynderlige herre, som spør jevnt og trutt i hvert hefte, men aldri om andet, enn det arkivar Finne-Grønn straks kan svare paa«. Registret til 2. Bind siges at være saa mangelfuldt, at det burde rettes og trykkes om, da det ser ud til at den, som har udarbejdet det, »helt har hoppet over side 296—99 i 2. Bind«.

Endelig klager Anm. over, at den norske slægtshistoriske Forening, der tæller 750 Medlemmer, »over dobbelt saa mange som den tilsvarende danske Forening«, kun udgiver et Bind hvert andet Aar, altsaa kun Halvparten. Men det er en stor Trøst for »Legasjonsraaden«, at »det norske tidsskrift — det må riktignok indrømmes, er adskillig bedre enn det danske«.

I tilknytning til herr Adolf Lomholts artikkel om slegten Lomholt-Lumholtz i sidste hefte av tidsskriftet, tillater jeg mig at nævne at titulær biskop Nicolai Lumholtz i sine optegnelser — gjengit av arkivar Thomle i nærv. Tidsskr. 8 III 219 fig. — oplyser at hans far, bokholder m. m. Niels L. var født i Vejlbj ved Fredericia 1688. Denne oplysning nævnes ikke av herr Lomholt, i hvis slutningsrække den forøvrig passer vel ind som et ikke uvæsentlig ledd.

Jørgen Gløersen.

Af Indholdet af de Tidsskrifter, der udgives af genealogiske Selskaber, med hvilke Samfundet staar i Bytteforbindelse, fremhæves for afvigte Aar 1930 følgende Bidrag:

Zeitschrift der Zentralstelle für Niedersächsische Familiengeschichte, Hamburg. 1. Hefte. Karl Nissen, Familie Augustiny (forts. i 2. H.). Esmarch, Schleswig-Holsteinische Begeriden. 3. H.: Zusammenstellung mecklenburgischer Familiengeschichten ved C. L. Wunderlich. 5. H.: H. Koch, Die Stammbücher und Justizprotokolle der alten holsteinischen Regiments-Archive 1747—1803. — 6. H.: Th. O. Achelis, Schleswig-Holsteiner auf der Univ. Jena 1558—1850 (forts.). 12. H.: H. Heimann, Die Familiennamen in den Schleswiger Hauskatastern von 1656, 1712 u. 1735. — Et Vidnesbyrd om den Interesse, hvormed Zentralstelle følger med i dansk genealogisk og personalhistorisk Literatur, kan anføres, at Fru Hildegard von Marchtaler har udarbejdet og indlemmet i Selskabets Bibliotek: »Personen-Verzeichnis zur Genealogie der Rantzaus in Danmarks Adels Aarbog«. Selskabets Medlemmer mødes hver Torsdag, foruden Mødeaftenerne i sit »Stammlokal«, Klosterburg, Glockengiesserwall i Hamborg. Noget lignende kunde næppe tænkes i København.

Zentralstelle für Deutsche Personen- und Familiengeschichte (Leipzig) har som 42. Hefte af sine Meddelelser

udgivet Familiengeschichtliche Bibliographie 1929. Opmærksomheden henledes paa det i Zentralstelles Forlag udgivne, maanedligt udkommende Familiengeschichtliches Such- und Anzeigebblatt.

Klubben »F a m i l i e n g e s c h i c h t l i c h e r A b e n d«, stiftet 1928, har udsendt en Beretning om sin Virksomhed i afvigte Aar, som viser, at Interessen for slægtshistoriske Studier i langt højere Grad er til Stede i Tyskland, end herhjemme. En Oversigt over de Emner, der har været omhandlet paa Klubbens maanedlige Sammenkomster, opfordrer stærkt til Efterfølgelse for vort Samfund, hvis Bestyrelse gerne imødeser Forslag i saa Henseende fra de ærede Medlemmer. De to à tre Mødeaftener, der aarligt har været afholdt i Samfundet i de sidste Aar, tyder paa, at Interessen for slige Sammenkomster ingenlunde savnes.

Som i de foregaaende Aar har »Familiengeschichtlicher Abend« i Løbet af 1930 foranlediget afholdt Kursus i Vejledning for slægtshistoriske Forskere, hvortil Adgangen har været fri for alle. Med en Uges Mellemrum er der holdt følgende Foredrag: Indledning til det familiehistoriske Studium (med Lysbilleder). — Stamtavlen — Anetavlen (begge med praktiske Øvelser), — Vejledning i hvorledes man samler og ordner et Familiearkiv — og et Foredrag om Formaalet for slægtshistorisk Forskning (med Lysbilleder). Ved Kursus for Viderekomne (3 Foredrag) gaves yderligere Vejledning i Heraldik, Tydning af gamle Haandskrifter og Kronologi.

Af spredte Emner, der har været behandlet i Foredrag, fortjener at fremhæves:

Genealogernes Stilling til fantastisk Millionarv i fremmede Lande. — Synoptisk Udnyttelse af familiehistoriske Forskningsresultater. — De botaniske Navnes Betydning for Familiehistorien, med grafiske Fremstillinger i Lysbilleder. — Lysbilledkunsten i Familiehistoriens Tjeneste. — Drøftelse af det døde Punkt »the missing link« i den enkelte Families Historie. — Familiens Udvikling som sociologisk Problem. — Lensbøgerne som Kilde for Familiehistorie. — Meddelelser fra Medlemmer om Indtryk og Oplevelser af slægtshistorisk Art paa Rejser og Udfugter. — Udstilling af den senest udkomne genealogiske Literatur.

Om Sommeren foretager Klubben Besøg paa mindeværdige Steder og gamle Kirkegaarde. Antallet af samtlige Tilstedeværende ved Klubbens 12 Mødeaftener var ialt 594 mod 342 i Aaret 1929. De vejledende Kursus besøgte af 118 Deltagere.

Opmærksomheden henledes paa følgende, for nyligt udkomne Værker og Skrifter af racebiologisk Indhold.

Prof., Dr. Ludwig Schemann (Freiburg): Die Rasse in den Geisteswissenschaften. Studien zur Geschichte des Rassegedankens. I. Die Rassen-geschichte in den Geisteswissenschaften (Allg. Teil). Die Ideengeschichte der Rassenkunde, 1928. II. Hauptepochen und Hauptvölker der Geschichte in ihrer Stellung zur Rasse. Kulturgeschichte der Rassenkunde, 1930. — Die Rassenfragen im Schrifttum der Neuzeit. Einzeldenker neuerer Zeiten über Rassenfragen. — Hvert Bind er afsluttet for sig og er enkeltvis til Købs, henholdsvis for 20, 18 og 20 Mark (J. F. Lehmanns Forlag, München).

R. Walther Darré: Das Bauerntum als Lebensquell der nordischen Rasse, 1926. Samme Forfatter: Neuadel aus Blut und Boden, 1930. Mensch-

liche Erblighedslehre und Rassenhygiene. I. Menschliche Erblighedslehre, forf. af E. Baur, E. Fischer og F. Lenz, 3 Oplag 1927. II. Menschliche Austese und Rassenhygiene (Eugenik), af F. Lenz, 3 Oplag 1931.

Hr. Bankdirektør, Dr. Ernst Wiedemann, Bayreuth, der tidligere her i Tidsskriftet har givet værdifulde Bidrag til Oplysning om tysk-danske Slægtsforbindelser, meddeler den ældste, ikke tidligere kendte Stamrække for Familien Grotum (Legatstifteren H. H. Grotum, hvis Fader var Overkøbmand i Aalborg Jens Nielsen Himmerich, antog sin Moders Stiffaders Slægtsnavn). Navnet er fordrejet af Groteohm (Grandonkel). Johann Groteohm levede 1550 i Rethern an der Aller som Skomager. Sønnen Albert kom 1578 til Hamburg og døde før 1611 som Tøjmager (Wandbereiter); hans Søn Albert d. y. drev samme Profession og døde c. 1655 i Hamburg; Sønnen igen, Heinrich (Grotum), der 1657 optræder som Arving efter Faderen, er identisk med den ovenfor nævnte, første af Slægten her til Landet indkomne Henrik Grotum (Tauber og Nielsen, Embeds- og Bestillingsmænd i Aalborg, 112 f.).

Joseph Bidoulac.

Spørgsmaalet om den under den franske Revolution til Danmark indvandrede og 1839 i København i en Alder af 65 Aar afdøde Sproglerer Joseph Bidoulacs Herkomst har tidligere været rejst, bl. a. i Persh. Tidsskr. (5 II 46). Den Interesse, der knytter sig til denne Mand, skyldes mest, at han er Svigerfader baade til Biskop Martensen og Digteren Welhaven. Forgeves har man raadspurgt den trykte Litteratur, f. Ex. K. L. Martensens Livserindringer og Josepha Martensen, H. L. Martensen i sit Hjem (1916) og Erslews Forfatterlexikon, ejheller formaar Biskoppens Efterslægt (Familien Martensen-Larsen) at give Oplysninger i saa Henseende. En officiel Henvendelse i Sagen fra Hr. Diplomingeniør P. C. A. Martensen i Köln-Klettenberg, Hardtstrasse 21, har foranlediget mig til at anstille Arkivundersøgelser, hvis Resultater meddeles her.

Paa min Anmodning har Hr. Stadsarkivar, Prof., Dr. phil. F. Graef velvilligst tilstillet mig følgende Udskrift af Flensborg St. Marie Kirkes Vielsesprotokol: »1810, 26 Sept. Der Junggesell Joseph Bidoulac, franz. Sprachlehrer hieselbst, des zu Fechin [sic] im Nord Departement in Frankreich wohnenden Jean Bidoulac u. Marie Joseph geb. Pepin eheleiblicher Sohn getraut mit Momke Sorens, des weiland Tischlers zu Roepstedt Sören Sørensen und Botilla Maria geb. Jacobsen eheleiblicher Tochter. Im Hause laut Königl. Concession vom 6 Oct. 1810«.

Det franske Stednavn er sikkert forskrevet for Frétin, en By Sydøst for Lille. I en Ansøgning om den vakante Stilling som Lektor i Sorø, dat. 30 April 1821 (Universitets- og Skoledirektionens Sager, Pakke Diverse I 1, A-F, Rigsarkivet, ofter velvillig Medd. af Hr. Førstebetjent C. Østergaard), anfører Bidoulac »maître des langues«, at han er »un Français qui n'a quitté sa patrie que pour se soustraire à la rage des Terroristes, depuis près de vingt ans domicilié dans les Etats de S. M.« Ansøgningen, der af Hensyn til hans fremrykkede Alder ikke bevilgedes, er vedlagt ialt 22 anbefalinger fra Forældre, hvis Børn han har undervist, deriblandt den Deputerede Aagesen, der har kendt ham i 10 Aar som »en særdeles vakker Mand«, Etatsraad Bugge, hvis Døtre han har undervist, Prof., Dr. med. Herholdt, Kam-

merjunker C. E. von Kardorff, der i 2 Aar har været hans Elev, F. Liebenberg, hvis ældste Datter han har undervist i 2 Aar, F. Lowzow, der havde været hans Elev i 2 Aar, og Generalfiskal J. L. Rottbøll, i hvis Hus han har været Lærer og som bevidner hans Flid og Gaver til at undervise.

I Folketællingslisten for 1834, da han boede paa Kongens Nytorv (Nr. 212), har han selv anført sig og sin Husstand saaledes:

Joseph Bidoulac, fransk Sproglærer, 69 Aar; Momke Marie fød Sørensen, 51 Aar, hans Kone; Mathilde Adelaide Emilie Bidoulac, 24 Aar, hans Datter, for nærværende Tid Guvernante hos Grev Holstein paa Neversdorff; Josephine Marie Angélique Bidoulac, 22 Aar, for nærværende Tid Guvernante hos Kjøbmand Burchard i Drøbæk; Emile Edouard Gustave Bidoulac, 20 Aar, hans Søn, Student; Virginie Henriette Constance Bidoulac, 17 Aar, hans Datter.

Sønnen og hans ugifte Søster udvandrede ifølge Hr. Ingeniør Martensens Opgivelse til Pernambuco.

Henrich Steffens' Grav.

Hr. Arkivar A. Holst Jørgensen har indsendt en af ham forfattet Artikel i Flensborg Avis for 11. Marts 1931, hvori han udtaler sin Beklagelse over at Henrich Steffens' Grav i Berlin henligger »i allerhøjeste Grad forsømt, fuldkommen glemt«. Graven findes paa Trefoldighedskirkegaarden i Bergmannsstrasse 39, Indgang overfor Posthuset. Midt i Baggrunden ses en Mindestøtte (poleret rød Granit) med Steffens' Reliefportræt i Profil og Indskriften: HENRICH STEFFENS VON SEINEN FREUNDEN. Foran Støtten to store, tykke, skraatliggende Tavler med fattige Vedbendrester omkring. De bærer Indskrifter over Henrich Steffens (1773—1845) og Hustru Hanna Reichardt (1785—1855), nu næsten ulæselige og begge stærkt medtagne.

Hr. Holst Jørgensen forespørger, om ikke litterært Interesserede fra de tre Lande, Steffens tilhører: Norge, Danmark og Preussen, burde træde sammen, for at værne hans Grav. Indsenderen udtaler sin Forundring over, at Steffens i Dansk biografisk Haandleksikon betegnes som ugift. Hvem der har beskæftiget sig blot noget med Litteraturen om Oehlenschläger og Rahbek, véd, hvad Hanna Reichardt betød for Steffens i deres Ægteskab (se bl. a. P. H. Boye: Om K. M. Rahbeks Brevvexling, 1881, 48 ff.).

Spørgsmaal og Svar.

Spørgsmaal.

1.

Stochdorph.

Proviantforvalter Peder Rasmus Stochdorph blev 9. August 1715 trolovet i Aarhus med Malene Catharina Rhodia, hvis Fader var Præst i Aaby, senere Rektor i Aarhus, hvor han døde 1731. Stochdorph var fra April 1724 til Marts 1728 konstitueret Raadstue- og Byskriver i Aarhus. 1743 fik han Ansættelse paa et Skib »Justitia«, fra hvilket han 1747 blev afskediget paa Grund af Underbalance. Enhver Oplysning, der kan lede paa Sporet efter Stochdorps Herkomst og Forældre, modtages med Tak af

Frau Hildegard v. Marchtaler,
Hamburg, 39. Winterhuder Marktplat 10.

2.

von Senden

Kaptein ved 1ste smaalenske inf. regiment Johan Christian von Senden var søn af løjtnant ved samme regiment Rudolph Christian von S. (død 1714), hvis far igjen sandsynligvis var en Hans (v. S.). Skanderborg i Jylland. (Se H. Sollied i N. Slektshist. Tidsskrift II 269 og III 51). — Nærmere oplysninger om Skanderborgeren Hans v. S. og hans slekt søges. — Da kapt. Johan Christian v. S. 1743 oplyser at hans »far og farfar har tjent Deres Kgl. Majestæter . . . . i Danmark« har Hans v. S. mulig været officer eller i anden offentlig stilling.

Hage.

Oplysninger søges ogsaa om Philip Hage, nævnt som løjtnant ved (norske) søndenfjeldske dragonregiment 1670—75, og død omkr. sidstnævnte aar. Han var g. m. Karen Jørgensdatter (Sparre), en datterdatter af Emmik Sparre til Vibygaard som døde ca. 1635. — Kan han mulig tilhøre samme slekt som den danske landøkonomiske forfatter Philip Hage (1796—1863)?

Stub.

Niels Stub, som 1570 blev lagmand i Oslo, var iflg. Huitfeldt-Kaas (i dennes utgave av Niels Stubs dagbøger s. VII) utvivlsomt dansk og antagelig kommet til Norge kort efter reformationen, mulig med en eller anden dansk adelsmand som foged eller skriver. E. A. Thomle antyder (i nærv. tidsskr. 2 III 300 anm.) at lagmanden kan være av »den Familie Stub, hvortil Borgmesteren i Viborg Peder Stub hørte«. — Kan nærmere oplysninger gis om dette?

Jørgen Gløersen,
ingeniør, Hønefoss.

3.

Iuell.

Interessert i min slægts historie tillater jeg mig at forespørre om noen oplysninger angaaende eventuelle publikationer om familien I u e l l i Danmark. — Min slægt kom til Norge i begyndelsen av 1600 tallet, og en flerhet av dens representanter var embedsmænd. Min stamfar, C h r i s t i a n I u e l l, var saaledes kongens fogd i Österdalene etc. Der foreligger en trykt stamtavle over den norske familie Iuell, som jeg har, derimot har det, saavidt mig bekjendt, ikke lykkes at etablere forbindelsen med den danske familie Iuell (Iuel) ihvorvel man mener at den første norske Iuell var født i Danmark.

Kunde noen gi mig oplysninger der kunde tænkes at være av interesse angaaende publikationer vedrørende familien Iuell (Iuel, Juel, Juell), vilde jeg være meget forbunden.

Ragnar Iuell,
Kontorchef.

26 rue de la Pepiniere, Paris.

Svar.

(7. VI. 204).

Fra Overretssagfører A. Juel, Drammen, er der indløbet følgende Meddelelse til Spørgeren:

I anledning av Deres spørgsmål i Personalhistorisk Tidsskrift for 1921 side 205 og svar herpå i det idag mottagne hæfte av nævnte tidsskrift s. 225 kan jeg yderligere meddele Dem følgende oplysning om N i e l s B a s s e s datter C a r o l i n e A n d r e a B a s s e, der nu opgives at være født på Føhr antagelig ca. 1784. Hun var antagelig i Danmark før 1817 g. m. boktrykker F r e d e r i k C a r l F e r d i n a n d R o d e, f. antagelig i Danmark ca. 1789, død i Bergen $12/8$ 1834 45 år gammel av tæring efter længere tids sygdom.

Hvem Rode var søn av ved man ikke, men dette vil antagelig kunne oplyses, hvis man kunde finde hans vielse i Danmark. Idet jeg henviser til Drammens jubilæumsbok: »Drammen 1811—1911« s. 251—68, skal jeg oplyse, at Rode $25/8$ 1815 fra Randers til det norske justitsdepartement indsendte en ansøgning om tilladelse til at anlægge et boktrykkeri i Drammen, der blev ham indvilget ved kgl. res. av $22/9$ s. å. Her i byen startet han så Drammens første avis »Drammens Tidende«, der utkom med sit første no. $21/11$ 1816, som han selv redigerte til $1/1$ 1833, da den gik ind. Han reiste så til Bergen, hvor han $31/10$ påbegyndte utgivelsen av »Den Bergenske Mercur«, der blev avbrudt ved hans død. Drammens Tidende findes komplet på Universitetsbiblioteket.

Her i Drammen bodde altså Rode 1816—33 og hadde følgende barn: 1) A l b e r t i n e C a t h r i n e D o r t h e a, døpt $27/11$ 1817, død i Bergen $1/1$ 1842, da moren, som dengang levede, undertegnet dødannoncen. 2) N i c o l i n e F r e d e r i k k e A u g u s t a, f. $27/1$ 1819. 3) S ø r e n E m i l, f. $27/8$ 1820 og 4) H a n s i n e C h a r l o t t e, f. $18/8$ 1822. De 3 sidstes skjæbne ubekjendt.

Fru Rode er antagelig død i Bergen efter 1842, hvis hun ikke er vendt tilbake til Danmark. Hvis De skulde finde noget yderligere om Rode eller hustru vilde jeg sette pris på underretning herom.

Saavidt Overretssagfører Juel. Fra Arkivar S. Nygård har jeg modtaget følgende Oplysning: Bogtrykker i Drammen Carl Frederik

Rohde, 26 Aar gl., viedes $16/8$ 1816 i Hjemmet i Nebsager til Præstens Datter Caroline Andriette Basse, 28 Aar gl. Hvor og naar R. var født, kunde Arkivaren intet oplyse om.

E. Juel Hansen,

Sparekasseassistent, Ny Vestergade 21, Odense.

(9. III. 223).

Anna Giise (Giese) Buchof (Buchoff) er døpt i Bergens Domkirke 14. novbr. 1760, datter av skipper Isach Hansen Buchof og Harmiche Moritz.

Skipper Isach Buchof er født i Bergen 1720, døpt i Domkirken $8/3$. Borgerskap 29 december 1750. Gift sammesteds $1/3$ 1756 med Harmiche Moritz f. Bergen 1731, døpt $27/12$, † der $18/3$ 1811, datter av gjæstgiver på Kalfaret Claus Moritz og Berte Aasmundsatter. Claus Moritz var igjen søn av en indvandret tysker, Hermann Moritz, som en tid var møller på Möllendal ved Bergen, hvor han også blev gjæstgiver. Han døde i »Det tyske Fattighus« i Bergen 1746 og blev begravet i St. Marie Kirke 11. august. I sine yngre dage var han knyttet til »Det tyske Kontor« i Bergen, hvor han bl. a. var handelsforvalter i Bugården, i 1691 i Stuen no. 5 i Solegården og i 1696 i Stuen no. 1 i Leppen. Til Möllendal kom han ved å inngå ekteskap med møller og gjæstgiver Johan Bucholdts enke Anna Danechen, med hvem han blev gift mellem årene 1696 og 1700.

Isach Buchof var søn av bakermester i Bergen Hans Buchof, f. Bergen før 1700. Gift der 1719 med Agnete Caspersdatter Nævermann. Borgerskap 12. juni 1719. Hans Buchof var igjen søn av bakermester i Bergen Isach Buchof († 1729) og 1ste hustru Sophia Jensdatter Paust († 1705). Borgerskap 17. decbr. 1694. Hans far igjen var Hans Buchof, der var indvandret til Bergen fra Wismar. Han var og baker i Bergen, hvor han tok borgerskap 6. juni 1654. Han var g. m. Anne Jacobsdatter Brandt.

Skifte efter Isach Buchof avholdtes i Bergen $2/8$ 1769 og avsluttedes $2/8$ 1771. Han var død under reisen med sit skib »Anna Beatha« i Calais. Hans arvinger var enken Harmiche Moritzdatter og deres fælles avlede 5 døtre: Anna Sophia, 12 år, Clarche Birgithe 11 år, Anna Giise 10 år, Agnethe 6 år og Anna Moritz 4 år. Boets aktiva var 1890 rdr. og gjælden 1139. Til arv 751 rdr. Han eiet $1/3$ part i sit førende skib. De andre $2/3$ parter eiedes av rådmand Moe i Christianssand. Desuten eiet han hus i Bergen.

Familienavnet Giese i Anna Buchofs navn kommer av at hendes mors far Claus Moritz hadde en søster Anna Margrethe Moritz, der i 1732 blev gift med møller og gjæstgiver på Möllendal Jacob Jacobsen Giese, hvis far og farfar også hadde vært møllere på Möllendal.

Endvidere kan meddeles, at i A. M. Wiesener's »Dødsfald i Bergen« S. 199 anføres:

Petersen, Anna Gise, f. Buchoff, f. Bergen $10/12$ 1760, † $16/7$ 1831, 70 aar gl., bebodde sin eiendomsgaard i Skudesnæshavn i 43 aar, levet de 2 sidste aar i Bergen. $12/2$ 1786 g. m. avd. skibsfører Jonas Kirsebom Pettersen, 5 sønner, 5 døtre, 16 børnebørn, hvorav 12 lever. Averteret av sønnen Isach Pettersen.

Sammesteds:

P e t t e r s e n, J o n a s, † Skudsnæshavn $15/3$ 1814, 52 aar. 27 aar g. m. gjenlev. enke A. G. f. Buchoff, 10 børn, hvorav 3 død.

Jonas Kirsebohm Petersen, Skudsnæs, borgerskap som skipper i Bergen $17/7$ 1792.

Anna Giese Buchof's Søster Cl a r c h e B e r g i t h e B u c h o f f har antagelig været gift med en bror eller slegtning av Jonas Kirsebom Pettersen. Hendes dødsfald findes anført i nævnte »Dødsfald i Bergen« saaledes:

P e t t e r s e n, C l a r c h e B e r g i t h e, f. Buchoff, † $17/2$ 1792, 33 aar 5 maan. 1 dag.

Jonas Kirsebom Pettersen er vistnok søn av handelsmand Carsten Petersen i Skudsnæshavn, gift ca. 1750 med Margaretha Kirsebom Krag. Se slekten Kielland.

Bergen $21/4$ 1931.

A. M. Wiesener,
Bibliotekar, Bergen.

Regnskab for Aaret 1930.

	Kr. Ø.		Kr. Ø.
Saldo, overført fra Regnskabsaaret 1929.....	868. 14	Honorarer for Bidrag til 1.—4. Hæfte.....	1,155. 00
Bidrag fra den danske Stat.....	700. 00	Trykning.....	3,218. 03
Bidrag fra Julius Skrikes Stiftelse.....	200. 00	Tryksager.....	136. 10
Udtr. 5 pCt. amort. dansk Statsobligation af 1919.....	500. 00	Porto.....	149. 22
Indbetalt for Trykning af Familien Edingers Stamtavle ..	150. 00	Kontingent til Dansk-historisk Fællesforening.....	10. 00
Indvundne Renter.....	110. 39	Omkostninger ved Møderne ²⁰ / ₂ og ¹ / ₁₂ 30.....	211. 85
Medlemskontingent.....	3,968. 00	Repræsentationsudgifter.....	50. 00
Salg af Bøger: Den danske Lægestand m. m.	23. 50	Indkøbt Kr. 700.00 ⁴ / ₂ pCt. Vest- og sønderj. Kreditf. Oblig .	659. 35
		J. H. Schultz's Kommission.....	500. 87
		Saldo, overføres til næste Aar.....	429. 61
	6,520. 03		6,520. 05

Samfundet ejer den 31. December 1930, foruden Kassebeholdningen Kr. 429. 61, som indestaar i Københavns Handelsbank, Kr. 1,000. 00 4 pCt. jyske Landkreditf. Obligation, testamenterisk Gave fra Hds. Maj. Enkedronningen, Kr. 200. 00 5 pCt. amort. danske Statsoblig. af 1919, samt Kr. 700. 00 ⁴/₂ pCt. Vest- og sønderj. Kreditf. Oblig.

Kjøbenhavn, den 17. Februar 1931.

O. H. Clementsen.

Ovenstaaende Regnskab har vi gennemgaaet og sammenholdt med de os forelagte Bilag, og vi have intet fundet at erindre. Formuen har vi befundet at være tilstede.

L. Bie.

Stefan Hetsch.

Medlemmer af Samfundet kan ved direkte Henvendelse til *Kraks Legats Kontor*, Nytorv 17, Kjøbenhavn K. erholde *Kraks Blaa Bog* for 11 Kr. (halv Bogladepris).

Samfundet ser sig ikke i Stand til at tilstille Bidragydere Særtryk. Hvis saadanne ønskes, maa Aftale træffes direkte med J. H. Schultz A/S Universitetsbogtrykkeri, Niels Juels-gade 12, Kjøbenhavn K., inden 14 Dage efter Hæftets Modtagelse.

Medlemmer af Samfundet kan erhverve:

DR. K. CARØE:

DEN DANSKE LÆGESTAND I—V.

I. Doktorer og Licentiater 1479—1788.

II. Kirurger. 1738—1785.

III. Den danske Lægestand 1786—1838.

IV. Den danske Lægestand.

Supplementsbind til 7. Udg. (Læger, der har taget Eksamen efter 30. Januar 1838 og er døde inden 1. Januar 1901.)

V. Supplementsbind til I—IV.

for 8 Kr. Bind I—IV enkeltvis à 1 Kr. 50 Øre. Bind V 2 Kr.

Prisen for Ikke-Medlemmer er 12 Kr. Enkelte Bind 3 Kr.

HENRY BRUUN:

DANMARKS AMTSFORVALTERE 1660—1848

for 3 Kr. Prisen for Ikke-Medlemmer er 5 Kr.

FRITZ JÜRGENSEN WEST:

DE KONGELIGE AMTMÆND I HERTUGDØMMET

SLESVIG 1660—1864

for 1 Kr. 50 Øre. Prisen for Ikke-Medlemmer er 3 Kr.

samt

INDHOLDSFORTEGNELSE

TIL PERSONALHISTORISK TIDSSKRIFTS

FØRSTE 50 BIND

I. Række 1.—9. Række II 1880—1929

for 2 Kr. Prisen for Ikke-Medlemmer er 3 Kr.

Henvendelse sker til A/S J. H. Schultz Forlagsboghandel, Havnegade 15, Kjøbenhavn K.

Kaptajn HECTOR BOECK:

**Personalfortegnelse over Officerer m. fl.
ved Jydske Regiment til Fods, Fyenske Infanteriregiment
og 12. Bataillon 1679—1929.**

Med biogr. Notitser, over 1500 Personer.

Kr. 5.—

12. Bataillons Historie 1679—1929.

Med over 200 Illustrationer og mange Biografier.

Kr. 15.—

G Y L D E N D A L

*Faas i Bogladerne samt ved Betaling i maanedlige Afdrag gennem Forf.,
I. E. Ohlsensgade 14, Kbhvn. Ø., Tlf. Øbro 2637 u.*

I Kommission hos WILH. TRYDE er udkommen:

TH. THAULOW:

EN DANSK-NORSK SLÆGT FALCK

Pris Kr. 6.—
